

Fra Mao til Khomeini

- *Trond Ali Linstads ideologiske utvikling*

Are Ørbeck-Nilsen Bratland



Masteroppgave i historie

Institutt for arkeologi, konservering og historie

Universitetet i Oslo

Våren 2017

Forord

Jeg vil gjerne takke veilederen min Øystein Sørensen for et godt samarbeid. Han har bidratt med mange gode innspill, kommentarer og oppmuntringer underveis i arbeidet med denne oppgaven.

Are Ørbeck-Nilsen Bratland

Oslo, Mai 2017

Innholdsfortegnelse

| | |
|--|-----------|
| KAPITTEL 1: INNLEDNING..... | 6 |
| PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING..... | 7 |
| KILDER | 8 |
| LITTERATUR..... | 9 |
| TEORI OG METODE..... | 11 |
| OPPGAVENS OPPSETT..... | 13 |
| KAPITTEL 2: MAOISMEN OG AKP(M-L)..... | 16 |
| DEN KOMMUNISTISKE TRADISJON OG MAOISMEN | 16 |
| UNGDOMSOPPRØR | 17 |
| AKP(M-L)- ET BARN AV 1960-TALLET S UNGDOMSOPPRØR | 19 |
| AKP(M-L)S IDEOLOGISKE GRUNNLAG..... | 20 |
| SOLIDARITETSPARTIET AKP(M-L)..... | 22 |
| KAPITTEL 3: PALESTINAKOMITEEN OG TROND LINSTADS PALESTINAAKTIVISME | 26 |
| PALESTINAKOMITEEN BLIR TIL | 26 |
| PALESTINAKOMITEENS IDEOLOGISKE FUNDAMENT..... | 26 |
| STARTEN PÅ LINSTADS PALESTINAAKTIVISME..... | 28 |
| PALESTINAKOMITEENS FØRSTE HELSETEAM..... | 29 |
| KORT OM SIONISMEN OG OPPRETTELSEN AV ISRAEL..... | 32 |
| LINSTADS KRITIKK AV SIONISMEN OG STATEN ISRAEL..... | 33 |
| TROND LINSTAD SOM FORMANN FOR PALESTINAKOMITEEN | 35 |
| SAMMENFATNING | 39 |
| KAPITTEL 4: ISLAMISMEN OG KHOMEINI..... | 40 |
| DEN ISLAMISTISKE TRADISJON OG SJIA-ISLAMISMEN..... | 40 |
| REVOLUSJONEN I IRAN OG KHOMEINIS SJIA-ISLAMISME | 41 |
| AKP(M-L) OM REVOLUSJONEN I IRAN OG KHOMEINI | 44 |
| AKP(M-L)S BILDE AV KHOMEINI I ENDRING | 45 |
| KAPITTEL 5: TROND LINSTAD OG ISLAM..... | 48 |
| LINSTADS GRYENDE INTERESSE FOR KHOMEINI OG REGIMET I IRAN | 48 |
| "ISLAM BLIR FARGEN PÅ DEN NASJONAL-DEMOKRATISKE REVOLUSJONEN" | 50 |
| LINSTAD MØTER "ISRAELS FARLIGSTE FIENDE" | 52 |
| TROND LINSTADS FEM SPØRSMÅL OM ISLAM | 53 |
| DEBATTEN OM IRAN..... | 55 |
| LINSTAD OG FOSSE PÅ STUDIETUR TIL IRAN | 59 |
| "GLIMT FRA ET ANNET IRAN" | 62 |
| LINSTADS IMPERIALISMEFORSTÅELSE..... | 63 |
| KAPITTEL 6: TROND ALI LINSTAD OG RUSHDIE-SAKEN..... | 68 |
| TROND ALI LINSTAD..... | 68 |
| LINSTAD OG RUSHDIE-SAKEN..... | 71 |
| DEBATTEN OM RUSHDIE FORTSETTER..... | 74 |
| KAPITTEL 7: LINSTADS POSISJONER OG KONTROVERSER PÅ 2000-TALLET..... | 78 |
| OM DØDSSTRAFF..... | 78 |
| OM ISRAEL OG SIONISMEN..... | 79 |
| OM JØDER | 82 |
| OM HOMOFILI | 84 |
| MEDALJESTRIDEN..... | 85 |

| | |
|--|------------|
| LINSTADS MUSLIMSKE MANIFEST | 87 |
| OM KHOMEINI..... | 91 |
| OM EKSTREME ISLAMISTER | 92 |
| KAPITTEL 8: SAMMENDRAG OG KONKLUSJON..... | 96 |
| SAMMENDRAG | 96 |
| KONKLUSJON..... | 97 |
| VIDERE FORSKNING..... | 105 |
| KILDER OG LITTERATUR | 106 |
| KILDER: | 106 |
| AV LINSTAD: | 106 |
| ØVRIGE KILDER: | 107 |
| NETTBASERTE KILDER: | 108 |
| MED FORFATTER: | 108 |
| UTEN FORFATTER: | 108 |
| LITTERATUR: | 109 |
| ØVRIGE NETTRESSURSER: | 111 |
| MED FORFATTER: | 111 |
| UTEN FORFATTER: | 111 |

Kapittel 1:

Innledning

Denne oppgaven vil fokusere på den norske sjia-muslimen Trond Ali Linstads ideologiske utvikling i lys av Maos kommunisme og Khomeinis sjia-islamisme. Det er interessant å bruke Linstad som case fordi han gikk fra å være en ihuga maoist på 1970-tallet, til å bli en av de første nordmennene som konverterte til islam på midten av 1980-tallet. Det vil være sentralt å fokusere på elementer av kontinuitet og brudd i behandlingen av den ideologiske utviklingen, og se på hvilke aspekter han vektlegger innenfor de to ideologiene. Linstads ideologiske utvikling kan også kaste lys over likhetstrekk og forskjeller mellom maoisme og Khomeinis sjia-islamisme. En konkretisering av likheter og forskjeller i ideologielementer vil være en konsekvens av at jeg tematiserer kontinuitet og brudd i en sammenfattende analyse i oppgavens konklusjon. I konklusjonen vil jeg også komme nærmere inn på i hvilken grad Linstad kan sies å være en islamist eller ikke. En islamist forstår jeg her som en person som forholder seg til en politisk ideologi som baserer seg på islam. I Linstads tilfelle, Khomeinis tolkning. I en utvidet kontekst kan man si at islamister er kritiske til folk, institusjoner, praksiser og orienteringer som ikke er i overenstemmelse med deres tolkning av islam. Det er også viktig å poengtere at en islamist ikke foretar et skille mellom islam og islamisme. For dem er det kun snakk om islam.¹ En islamist vil heller ikke definere seg selv som dette, og vil ikke akseptere å bli plassert i en slik begrepsmessig bås.^{2 3}

Linstad utdannet seg til lege ved Universitet i Oslo på slutten av 1960-tallet og tok kurs i tropemedisin og hygiene i England i 1969. Han meldte seg tidlig inn Sosialistisk Ungdomsforbund (SUF) og sier selv at han ble maoist fordi han var på

¹ Sørensen, Øystein. *Drømmen om det fullkomne samfunn. Fire totalitære ideologier – En totalitær mentalitet?* (Oslo: Aschehoug, 2011), s. 172

² Sørensen, Øystein. "Islamisme, islam og totalitarisme" i *islamisme. Ideologi og terror*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2016) s. 15

³ Islamisme drøftes mer inngående senere i oppgaven på s. 37 – 41. For litteratur som drøfter islamisme nærmere, se Mozaffari, Mehdi. *Islamisme. En orientalsk totalitarisme* (2013) & Sørensen, Øystein. *Drømmen om det fullkomne samfunn. Fire totalitære ideologier – En totalitær mentalitet?* (2011)

”jakt etter grunnleggende rettferdighet”.⁴ I 1970 satt han kursen mot Beirut for å ta i bruk sin medisinske kunnskap, og hjelpe det palestinske folket i nød. Linstad møtte opp på hovedkontoret til den palestinske avdelingen av Røde Halvmåne⁵, og stilte sine medisinske kunnskaper til rådighet.⁶ Han ble så sendt avgårde til Jordan og tilbrakte ni måneder blant palestinerne i Jordan og arbeidet i ulike flyktningleirer og landsbyer.⁷ Oppholdet i Jordan markerte starten på Linstads livslange kamp for det palestinske folkets rettigheter. I august 1976 dro han igjen til Beirut for å hjelpe PLO og palestinerne. Denne gangen var han en del av Palestinakomiteens første helseteam.⁸ Mens kampen for palestinerne fortsatte, fattet Linstad stadig større interesse for Ayatollah Khomeini og revolusjonen som foregikk i Iran på slutten av 1970-tallet. Denne interessen ble sterkere med årene som gikk, og det resulterte i at han på midten av 1980-tallet valgte å konvertere til islam og tok mellomnavnet Ali. Etter at Linstad konverterte har han vært en aktiv og sentral person i det muslimske miljøet i Oslo, og har stadig uttalt seg på vegne av muslimer i en rekke ulike saker.

Problemstilling og avgrensning

Problemstillingen i denne oppgaven er: *Hvilke elementer av kontinuitet og brudd kan man se i Linstads ideologiske utvikling fra 1970 til 2016?* 1970 var året som markerte starten på Linstads palestinaaktivisme og det er derfor naturlig å ha dette som utgangspunkt når vi skal ta for oss utviklingen hans. Oppgaven i seg selv er todelt og består av de to overordnede temaene Maos maoisme og Khomeinis sjia-islamisme. Alt som relaterer seg til maoismen blir belyst i første del, og alt som faller inn under islamismen følger i andre del. Oppgaven gir en generell gjennomgang av de to ideologiene for å få en grunnleggende forståelse av Linstads ideologiske posisjoner. Den tar også for seg ulike sider ved AKP(m-l) som er relevante for å forstå Linstad og hans utvikling. Palestinakomiteen er spesielt viktig fordi den var et uttrykk for kampen for de undertrykte i den tredje verden, representert ved palestinerne, og kampen mot Israel som representant for imperialismen. Dette er hovedessensen i Linstads maoisme. Oppgaven belyser også AKP(m-l) sitt syn på revolusjonen i Iran

⁴ Sjøe, Finn. ”Den tredje dimensjon” *Klassekampen* 21.3.1987, s. 12

⁵ Røde Kors sin søsterorganisasjon. Opererer i muslimske land

⁶ Folkvord, Erling. *Rødt! På barrikadene for AKP og RV* (Oslo: Millenium forlag, 1998) s.163

⁷ Ibid. s.164

⁸ Ibid.

og Khomeini, og hvordan dette gradvis endret seg. Det er interessant å se hvordan en ikke-religiøs bevegelse som AKP(m-l) fattet interesse for et land som utelukkende ble styrt etter religiøse prinsipper. Dette er også viktig for å bedre forstå Linstad og hans gradvise overgang fra å være ateist og forfekte maoismen til å bli muslim og tilhenger av Khomeini og hans tolkning av islam. Oppgaven vil også legge vekt på å utdype Linstads islamisme gjennom å se på offentlige utspill og debatter i nyere tid.

Den kronologiske avgrensningen for denne oppgaven vil hovedsakelig være fra 1970 til 2016. Linstad er fortsatt aktiv, men fremstillingen stopper i 2016 fordi han ikke har skrevet noe som relaterer seg til tematikken i denne oppgaven etter 2016. Det må også påpekes at oppgaven går lenger tilbake enn 1970 for å belyse AKP(m-l)s vekst, og ideologien som danner grunnlaget for partiet, maoismen. Det samme gjelder også for islamismen. Likevel vil det være fruktbart å sette 1970 som utgangspunkt siden det er Linstads ideologiske utvikling som er denne oppgavens hovedtema. Det har til nå blitt skrevet en hel del om både maoismen, AKP(m-l) og Khomeinis sjia-islamisme. Det har derimot ikke blitt skrevet om Trond Ali Linstads ideologiske utvikling og offentlige uttalelser. Denne oppgaven er derfor ment som et bidrag til mer kunnskap om dette temaet.

Kilder

Klassekampen er den viktigste primærkilden når det kommer til behandlingen av Linstad og hans ideologiske utvikling. I en årrekke har Linstad skrevet utallige artikler og innlegg i *Klassekampen* om en rekke temaer. *Klassekampen* var ml-ernes og AKP(m-l)s offisielle avis, og den var et viktig verktøy i partiets arbeid for å spre politikken sin ut til det norske folk. Partiledelsen i AKP(m-l) hadde relativt god kontroll over den informasjonen som ble sendt ut via *Klassekampen*, og fungerer derfor godt som kilde til partiets offisielle holdninger til ulike temaer.⁹ *Klassekampen* er ikke den eneste avisen som er relevant å se på i forbindelse med Linstad. Han har også skrevet en del innlegg i andre aviser, spesielt *Dagbladet*, og noe i *Aftenposten*.

⁹ Skjeseth, Alf. *Sykle på vatnet. Historia om Klassekampen* (Oslo: Samlaget, 2011), s. 52-53

Det er derfor viktig å inkludere disse for å få en størst mulig bredde i framstillingen av Linstads ideologiske utvikling.

I nyere tid har Linstad også startet opp en nettside kalt *Koranen.no*. Her fungerer han som både redaktør og skribent, og nettsiden er derfor en viktig primærkilde til utdyping av Linstads tankegods i nyere tid. *Koranen.no* har på mange måter overtatt den rollen avisen spilte for Linstad tidligere. Selv om han fortsatt skriver i avisene, er det nå mye lettere for han å uttrykke sine meninger gjennom nettsiden. Her er han tross alt sin egen redaktør.

Fritt Palestina, Palestinakomiteens medlemsblad, har vært en nyttig kilde i arbeidet med Palestinakomiteen. I de tidligste utgavene av dette bladet får vi vite mye om organisasjonens ideologiske fundament og hvordan den jobber i kampen for det palestinske folk.

Mye av det som skrives om AKP (m-l) i denne oppgaven er hentet fra sekundærlitteratur. Noen primærkilder har likevel blitt brukt. AKP(m-l)s stiftelseserklæring fra landsmøtet 18.februar 1973 er en av disse. Denne blir brukt for å bedre forstå hva partiet stod for og målene deres. *Klassekampen* har også vært viktig, spesielt for å forstå partiets syn på revolusjonen i Iran og Khomeini.

Litteratur

For å dekke maoismen og AKP(m-l) har jeg benyttet meg av en rekke sekundærlitterære verker. Et av hovedverkene er Jon Rognlien og Nik. Brandals *Den store ml-boka. Norsk maoisme sett nedenfra* fra 2009. Rognlien som opprinnelig er utdannet litteraturkritiker, ble i 2003 med på et forskningsprosjekt på norsk og internasjonal maoisme som til slutt munnet ut i denne boken. Boken er skrevet i samarbeid med historiker Nikolai Brandal, ved Universitet i Oslo. *Den store ml-boka* tar for seg alt fra hva maoisme som ideologi er, til AKP(m-l)s organisering og oppbygning som parti. Boken inneholder også en rekke intervjuer med tidligere medlemmer av AKP(m-l). Boken er et viktig verktøy i skrivingen av AKP(m-l) og maoismens bakgrunnshistorie.

Et annet verk som gjør seg gjeldende er historiker Hans Petter Sjølis *Mao min Mao. Historien om AKPs vekst og fall* fra 2005. Dette er den første boken om partiet som er skrevet av den yngre garde av historikere. Boken går kronologisk igjennom AKP(m-l)s historie fra start til slutt, og er sammen med *Den store ml-boka* viktig i skrivingen av partiets bakgrunnshistorie.

Boken (*ml*) fra 1989, redigert av Terje Tvedt, professor i historie ved UIO, er en samling av artikler skrevet av tidligere medlemmer av AKP(m-l). Her skriver bidragsyterne blant annet om hvorfor de først falt for marxismen-leninismen og hvorfor de etter hvert valgte å gå ut av bevegelsen.

Et par av bøkene som også brukes i oppgaven er skrevet av tidligere medlemmer da de fortsatt var en del av bevegelsen. Pål Steigans *På den himmelske freds plass* fra 1985 har bidratt med mye nyttig informasjon. Boken gir en historisk oversikt over bevegelsen fram til 1985 og har blitt benyttet som bakgrunnsstoff ettersom den gir et godt bilde av SUF (Sosialistisk Ungdomsforbund) og AKP(m-l)s internasjonale arbeid. Tron Øgrims bok *Den vestlige maoismens sammenbrudd og krise i AKP(m-l)* fra 1982 bør også trekkes fram. Boken viser til endringer i AKP(m-l) sin politikk og ideologiske plattform. I denne oppgaven har boken bidratt til å gi en forklaring på hvorfor maoismen virket så tiltrekkende på den vestlige ungdomsbevegelsen.

Odd Karsten Tveits bok *Alt for Israel* fra 1996 har også vært en viktig bok. Den har bidratt med en rekke detaljer som relaterer seg til Linstads tidlige palestinaaktivisme. For øvrig handler boken om staten Israels politiske historie og forholdet mellom Norge og Israel.

Som med kommunisme har det også blitt skrevet en hel del om temaet islamisme. I min behandling av temaet har boken *islamisme. En orientalsk totalitarisme* fra 2013 vært en viktig følgesvenn. Boken som kan ses på som et standardverk innenfor feltet er skrevet av eksiliraneren Mehdi Mozaffari, professor i statsvitenskap ved universitetet i Aarhus. Boken tar for seg flere sider av fenomenet islamisme. Fra hvordan begrepet oppstod til ulike aspekter ved ideologien, samt Khomeinis sjia-

islamisme. Oppgaven benytter seg også av Mozaffaris *Authority in islam. From Muhammad to Khomeini* fra 1987. Denne boken gir en fin oversikt over oppbygningen av Khomeinis regime i Iran.

Oppgaven har også benyttet seg av professor Øystein Sørensens bok *Drømmen om det fullkomne samfunn. Fire totalitære ideologier – én totalitær mentalitet?* fra 2010

Boken fokuserer på totalitarisme som begrep, og tar for seg de fire totalitære ideologiene fascisme, nazisme, kommunisme og islamisme og plasserer de i et totalitarismeperspektiv. Denne boken har sammen med Mozaffaris *islamisme*, vært flittig brukt for å skrive bakgrunnsinformasjonen om islamisme og Khomeinis sjia-islamisme.

En annen viktig bok som også har blitt benyttet er den relativt nyutgitte *Islamisme. Ideologi og terror* fra 2016. Boken er en samling av artikler fra ulike fagfolk som forsker innenfor det ideologiske feltet, og er redigert av Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal. Boken bidrar til en lettfattelig men grundig oversikt over ulike aspekter ved islamismen, samt ulike islamistiske grupper i og utenfor Europa. I denne oppgaven har artikkelen *Islamister i regjeringskontorene – en sammenligning av Saudi-Arabia, Iran og Tyrkia*, skrevet av Dag Einar Thorsen og Roja Darian, vært spesielt viktig. Den bidrar med mye bakgrunnsinformasjon om oppbygningen av det islamske regimet i Iran.

Trond Ali Linstad har skrevet en bok som heter *Glimt fra et annet Iran*, og ble utgitt i 1987. Boken er skrevet som en reiseskildring, og er Linstads forsøk på å gi et positivt inntrykk av Iran som en motvekt til det negative bildet som vanligvis ble presentert i nyhetene på denne tiden. Boken er relevant for oppgaven fordi den bidrar med informasjon om Linstad og hans forhold til islam.

Teori og metode

Denne oppgaven skal først og fremst bidra til å kaste lys over Trond Ali Linstads ideologiske utvikling på bakgrunn av hans offentlige uttrykte meninger. Oppgaven baserer seg på åpne kilder tilgjengelige for allmenheten, og har en hermeneutisk tilnærming til disse. Det vil si at det ikke spekuleres i hvilke motiver som ligger bak

Linstads uttalelser. Hovedformålet er kun å tolke tekster for å forstå de språklige utsagnene som ligger bak. For å forstå hva som er motivet bak Linstads tekster er det viktig å se på hvilken kontekst teksten er skrevet i. Det som framgår fra tekstene blir så satt inn i en større historisk kontekst. Denne oppgaven benytter seg også av systematisk sammenligning¹⁰. I dette tilfellet dreier det seg om å se systematisk på likheter og forskjeller i Linstads standpunkter, posisjoner og ideologielementer som maoist og sjia-islamist. En slik framgangsmåte er sentral for å fremheve elementer av kontinuitet og brudd i Linstads forståelse av de to nevnte ideologiene.

Klassekampen har vært en av de viktigste kildene i denne oppgaven for å følge Linstads ideologiske utvikling og vise elementer av kontinuitet og brudd. Parallelt med dette har *Klassekampen* også vært viktig for å vise hvordan ml-bevegelsen forholdt seg til ulike saker som er relevante i forhold til Linstad. Blant annet revolusjonen i Iran. Denne oppgaven har ikke hatt omfattende ideologianalyser og sammenligninger av maoismen og Khomeinis sjia-islamisme som hovedprioritet. Likevel har Linstads ideologiske utvikling pekt på likheter og forskjeller i ideologielementer. Dette har blitt tematisert i en sammenfattende analyse i konklusjonen. Oppgaven går kronologisk til verks i behandlingen av Linstad. Ved å gjøre det på denne måten er det lettere å følge den ideologiske utviklingen og se elementer av kontinuitet og brudd, samtidig som det skaper en mer ryddig og oversiktlig framstilling.

Når vi diskuterer ideologiene maoisme og Khomeinis sjia-islamisme er det også interessant å trekke inn litt om totalitærismeteor. Nyere litteratur på området viser at islamisme, på lik linje med både kommunisme og fascisme, er totalitær av natur. Linstads ideologiske utvikling er interessant ut fra et totalitærismeteorisk perspektiv fordi både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme bidrar til å gi Linstad en komplett verdensanskuelse med svar på alle spørsmål. Totalitære ideologier, slik som maoismen og Khomeinis sjia-islamisme er revolusjonære fordi de vil ha et rent, revolusjonært brudd med det bestående. Begge ideologiene gir uttrykk for å ha rett, og er bærere av den eneste sannhet. De mener selv at de har funnet oppskriften på det perfekte samfunnet. Alt henger sammen med alt, og de tilbyr løsninger på alle typer

¹⁰ Også kalt komparativ metode

problemer. Samtidig ønsker de å kontrollere alle aspekter ved menneskers liv. En totalitær ideologi aksepterer kun sine egne synspunkter. De har derfor ingen motstandere, kun fiender. Den som ikke er med på laget er automatisk i mot. For å nå målet om det perfekte samfunnet er alle virkemidler tillat.^{11 12}

Oppgavens oppsett

Kapittel 1 tar for seg innledning, problemstilling, litteratur og kilder, og teori og metode.

Kapittel 2 starter med en generell og kort introduksjon til den kommunistiske tradisjon etterfulgt av en mer grundig gjennomgang av maoismen. Fra det generelle går vi over til å se på ungdomsopprøret på 1960-tallet som danner bakteppet for AKP(m-l)s tilblivelse og utvikling. Det vil også bli fokusert på ulike sider av AKP(m-l). Fra partiets ideologiske grunnlag, via fascinasjonen for utopier, til den utenrikspolitiske profilen. Dette er sider som relaterer seg til Linstad.

Kapittel 3 ser først på ulike sider ved Palestinakomiteen før det kommer inn på Trond Linstad, hans palestinaaktivisme og rollen som formann for Palestinakomiteen.

Kapittel 4 starter med en kort introduksjon av den islamistiske tradisjonen, før det går grundigere inn på Khomeinis sjia-islamisme. Videre ser vi på AKP(m-l) og deres syn på revolusjonen i Iran og Khomeini. I begynnelsen var dette synet utelukkende positivt før det endret seg gradvis .

Kapittel 5 viser hvordan Trond Linstads gryende interesse for Khomeini, islam og regimet i Iran utvikler seg. Vi ser blant annet på Linstads forsvar av Iran og Khomeini, forståelsen av islam, studieturen til Iran og imperialismeforståelsen hans.

¹¹ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s.41-42

¹² For mer inngående beskrivelse av totalitære ideologier anbefaler jeg *Totalitarisme*. Throup, Mikkel, Hans-Jørgen Schanz og Mehdi Mozaffari (red). *Venskab og fjendskab* (2007), spesielt s. 13-23 og Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 41 og 42

Kapittel 6 tar for seg Linstad etter at han konverterte til islam. Her vil noe av hovedfokuset være rettet mot Linstad og Rushdie-saken som startet på slutten av 1980-tallet og fortsatte utover på 1990-tallet.

Kapittel 7 vil utdype Linstads ideologiske posisjoner og kontroverser på 2000-tallet gjennom å se på offentlige utspill og debatter.

Kapittel 8 oppsummerer og konkluderer oppgaven.

Kapittel 2:

Maoismen og AKP(m-l)

Den kommunistiske tradisjon og maoismen

Kommunisme er en revolusjonær ideologi som bygger på teoriene til Karl Marx og Friedrich Engels. Et kommunistisk samfunn skulle i følge Marx og Engels være et statsløst samfunn uten ytre tvang og reguleringer. Det skulle også være et samfunn uten privat eiendom og ulikheter mellom klasser. Alle borgerne skulle dele på alt.¹³ For å nå dette målet må arbeiderklassen bryte ut av sine lenker og gjennomføre en revolusjon og ta makten.¹⁴

Det kommunistiske partiet i Kina ble grunnlagt allerede i 1921, men kom ikke til makten før 1. oktober 1949. På denne dagen ble Folkerepublikken Kina proklamert, og det kommunistiske partiet etablerte seg som det statsbærende partiet under ledelse av Mao Zedong.¹⁵ Det var Maos kommunisme som skulle bli den ledende retningen for de radikale i Norge, eller ”de unge, skjeggete og bebrillede” som Hans Petter Sjøli kaller dem.¹⁶ Maos kommunisme eller maoismen som den også blir kalt, henter sine grunntanker og ideer fra marxismen og leninismen. Disse ble så videreutviklet av Mao og tilpasset samtiden og forholdene i Kina. Det som skiller maoismen fra annen kommunisme er bøndernes sentrale rolle i gjennomføringen av revolusjon. Det var de fattige bøndene som skulle være den revolusjonære drivkraften som skulle sikre det kommunistiske samfunnet slik Mao ønsket.¹⁷ Den gang som i dag var størsteparten av Kina ruralt, og for Mao var livet på landsbygda og hardt fysisk arbeid viktig. I motsetning til den marxistiske tradisjonen betrakter maoismen fysisk arbeid som både essensielt og lærerikt. Her var det ikke bare bøndene som skulle utføre hardt fysisk arbeid, også intellektuelle ble sendt ut på landsbygda for å jobbe og lære av

¹³ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 70

¹⁴ *Ibid.* s. 79

¹⁵ Færøvik, Torbjørn. *Maos rike. En lidelseshistorie* (Oslo: Cappelen Damm, 2013), s. 29

¹⁶ Sjøli, Hans Petter. *Mao min Mao. Historien om AKPs vekst og fall* (Oslo: Cappelen, 2005), s. 18

¹⁷ Kolakowski, Leszek. *Main currents of Marxism. Its origin, growth, and dissolution. Volume III- The breakdown* (Oxford: Clarendon Press, 1978). S. 499

bøndene.¹⁸ Med slike forutsetninger er det interessant å spørre hvordan maoismen klarte å appellere til Linstad og de mange ”unge og bebrillede” og revolusjonære i Norge og Europa for øvrig? Den kinesiske kommunismen var tross alt utformet og tilpasset et land med helt andre forutsetninger enn Norge. På tross av dette spilte maoismen en stor rolle her til lands fra slutten av 1960-tallet og gjennom hele 1970-tallet, spesielt etter opprettelsen av AKP(m-l) i 1973.¹⁹ For å kunne forstå hvorfor det ble slik må vi først se på 1960-tallet i en historisk kontekst

Ungdomsopprør

Fra andre halvdel av 1950-tallet begynte en gryende ungdomskultur med en opprørsk karakter å ta form. Opprøret kom til uttrykk i måten ungdommen kledde seg på, fritidsvaner og musikken de valgte å høre på. Denne opprørskheten var rettet mot autoriteter og tradisjoner, og utfordret foreldres vedtatte normer om hvordan ting skulle være. I denne tidlige fasen var ikke opprøret politisk slik det etter hvert skulle utvikle seg til å bli. Fenomenet som startet i USA ble etter hvert internasjonalt, og synlig i både Europa og andre deler av den industrialiserte verden fra begynnelsen av 1960-tallet.²⁰

Det gryende ungdomsopprøret som startet i Vesten på begynnelsen av 1960-tallet identifiserte seg i stor grad som en motsetning til den etablerte venstrebevegelsen. Mens den etablerte venstresiden så på forhandling og parlamentarisme som veien til politisk endring, var den nye framvoksende venstresiden mer revolusjonært innstilt. Veien til endring var gjennom aksjoner og sivil ulydighet, gjennom revolusjon. For det nye venstre var kulturelle omveltninger veien til et bedre samfunn. Alle former for autoritetsstrukturer måtte bekjempes, ikke bare kapitalismen. For å få til slike omveltninger måtte det hentes inspirasjon utenfra, og man mente at massemobilisering av ulike grupper kunne være nøkkelen til varige forandringer. Den nye venstresiden fant støtte blant ungdommen, spesielt blant studenter.²¹

¹⁸ Ibid. s. 512

¹⁹ Sjøli. *Mao, min Mao* (2005), s. 88

²⁰ Horn, Gerd-Rainier. *The Spirit of '68. Rebellion in Western Europe and North America, 1956-1976* (Oxford: Oxford University press, 2007), s. 26

²¹ Brandal, Nik.. ”Ved utopiens slutt. Den vestlege maoismen” i *Venstreekstremisme. Ideer og Bevegelser*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2013), s. 126-127

Ungdomsopprøret kom også til Norge, men var her bare en liten parentes i forhold til i resten av Europa.²² Likevel er det interessant å se på hvilke forhold i det norske samfunnet på 1960-tallet som gjorde at en radikal ungdomsbevegelse kunne vokse fram. Noen faktorer gjør seg spesielt gjeldende. Vietnamkrigen var en viktig faktor i Norge, som i flere andre land. Dette var første gang krig ble sendt på TV, og folk fikk nå en helt annen nærhet til de grusomhetene som foregikk enn tidligere. Det var mange som sympatiserte med det vietnamesiske folkets lidelser, mens mange også så på dette som et nødvendig onde for å bekjempe kommunismen. Norske styresmakter sympatiserte med USA på tross av all den lidelse som ble påført lokalbefolkningen i Vietnam. De sviktet sine egne idealer og de mistet derfor støtte fra mange ungdommer. Motstanden mot Vietnamkrigen smeltet sammen med andre skiller og konflikter i det norske samfunnet. Mange unge mente nå at det bestående samfunnet ikke lenger tilbød den rette veien for dem.²³ Det er også viktig å trekke fram utdanningsekspløsjonen på 1960-tallet. Høyere utdanning ble mer tilgjengelig og flere av studentene kom nå fra arbeiderklassen. Nå ble flere og flere studenter politisk aktive under studietiden og utgjorde kjernen i den radikale ungdomsbevegelsen. Disse, Linstad inkludert, ble senere viktige i ml-bevegelsen.²⁴

Studentopprøret som foregikk i 1968 fikk store konsekvenser flere steder i Europa, deriblant Frankrike. Her hjemme i Norge var det derimot lite opprør å snakke om. Dette skyldtes i stor grad at Norge var et relativt likestilt samfunn uten store autokratiske strukturer som fantes i naboland som Frankrike og Italia. Interessant nok ble resultatet av 1968 her til lands, en marxistisk-leninistisk bevegelse med formann Mao som den store leder.²⁵ Framveksten av liknende organisasjoner og bevegelser på venstresiden etter 1968 går igjen i hele den vestlige verden, og kan ses på som både en videreføring og reaksjon mot ungdoms- og studentopprøret som hadde vært.²⁶

²² Sjøli. *Mao, min Mao* (2005), s. 10

²³ Hagen, Roar. "68 (m-l)" i *ml*, red. Terje Tvedt (Oslo: Ad Notam Forlag AS, 1989), s. 57-58

²⁴ Ibid. s. 60

²⁵ Sjøli. *Mao, min Mao* (2005), s. 10-11

²⁶ Brandal. "Ved utopiens slutt" (2013), s 132

AKP(m-l)- et barn av 1960-tallets ungdomsopprør

AKP(m-l)s røtter kan spores tilbake til 1963 da Sosialistisk Ungdomsforbund (SUF) ble dannet. Som navnet tilsier var dette Sosialistisk Folkepartis (SF) ungdomsorganisasjon.²⁷ Linstad var en av ungdommene som tidlig meldte seg inn i organisasjonen på jakt etter grunnleggende rettferdighet for folk i den tredje verden.

Til å begynne med fant ungdommene i SUF seg til rette innenfor SFs rammer, og var på denne tiden partiets store stolthet. Fram til 1967, som kan ses på som et veiskille i partiets historie, hadde samarbeidet mellom generasjonene i partiet fungert relativt godt.²⁸ Etter SUFs landsmøte i 1966 begynte den revolusjonære retningen, marxismen-leninismen Mao Tsetungs tenkning å utvikle seg. Sommerleiren året etter ble et vendepunkt. Nå begynte Mao Tsetungs tenkning for alvor å slå igjennom innad i organisasjonen.²⁹ Landsmøtet noen måneder senere markerte starten på bruddet som fulgte to år senere.

På landsmøtet gikk SUF ut med en rekke politiske vedtak som i stor grad provoserte ledelsen i SF, og krigen var nå for alvor i gang. Det var spesielt tre vedtak som utmerket seg. SUFerne gikk hardt ut mot det de kalte ”ministersosialisme”, som var SFs samarbeid med Arbeiderpartiet. De uttalte seg også i positive vendinger om kulturrevolusjonen i Kina og kom med skarp kritikk av hvordan den ble framstilt i norsk media. Det vedtaket som skapte størst bruduljer var SUFs Midtøsten vedtak. Her proklamerte de sin støtte til palestinaflyktingenes og arabernes kamp for å få tilbake hjemlandet sitt. De mente også at staten Israel i nåværende form måtte opphøre, men at befolkningen skulle garanteres sin rett til å bo i Midtøsten.³⁰ I tiden etter landsmøtet begynte SUF å leve sitt eget liv ved siden av SF, og utviklet seg raskt i retning av å bli en marxistisk-leninistisk organisasjon. Studentopprøret i 1968 forsterket denne radikaliserings ytterligere.³¹

Det var imidlertid på SFs landsmøte, første helgen i februar 1969, at det endelige bruddet mellom SUF og SF ble en realitet. Møtet resulterte i splittelse innad i partiet

²⁷ Sjøli, *Mao, min Mao* (2005), s. 20-21

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid. s. 22

³⁰ Ibid. s. 26

³¹ Steigan, Pål. *På den himmelske fredens plass. Om ml-bevegelsen i Norge* (Oslo: H. Aschehoug & Co, 1985), s. 89

og SUF ble til SUF(m-l), og med det var den norske ml-bevegelsen var født.³² Nå kunne de radikale ungdommene komme i gang med seriøst partibyggende arbeid og for alvor organisere maoismen.³³ I tiden etter splittelsen ble også Marxist-leninistiske grupper (MLG) og en Mao fraksjon fra NKP kalt Marxist-Leninistisk-Front opprettet. Sammen med SUF(m-l) stifter de Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene) i dypeste hemmelighet i romjulen 1972, nesten fire år etter bruddet med SF.³⁴ Offisielt ble ikke partiet stiftet før 18.februar 1973 under landsmøtet på Linderudkollen i Oslo.³⁵

I AKP(m-l)s stiftelseserklæring fra landsmøtet 18. februar 1973, kom det tydelig fram at partiet skulle stå på arbeidernes side og kjempe med fredelige midler for et kommunistisk samfunn uten undertrykking og klasseskiller. For å vinne fram i denne kampen var de villige til å inngå samarbeid med alle som ønsket framskritt, uavhengig av partitilknytning. AKP(m-l) anså seg også som en del av den internasjonale bevegelsen mot imperialismen og klasseundertrykking. Derfor støttet de opp om frigjøringsbevegelser verden over, under mottoet om at så lenge det fantes undertrykking noen steder på jorden, var det ingen som hadde full frihet.³⁶ AKP(m-l) organiserte seg etter Lenins demokratiske sentralisme som kort fortalt dreier seg om at man har en kjerne i partiet, den intellektuelle kjerne, som skal lede an i klassekampen. Kjernen sitter på makten og de andre organene er underlagt denne, og må innrette seg etter dens beslutninger. Når et vedtak har blitt fattet var medlemmene pliktige til å følge dette.³⁷ Dette systemet med ledelsen på makten skulle vise seg å fungere i lang tid på grunn av en bred aksept blant partiets medlemmer.³⁸

AKP(m-l)s ideologiske grunnlag

Det var Mao Zedongs tolkning av den kommunistiske tradisjonen som var den gjeldende linjen for SUF(m-l) og senere AKP(m-l). Selv valgte de å kalle dette

³² Sjøli. *Mao, min Mao* (2005), s. 33-34

³³ Steigan. *På den himmelske freds plass* (1985), s. 92

³⁴ *Ibid.* s. 34

³⁵ *Ibid.* s. 88

³⁶ AKP(m-l).” Stiftelseserklæring fra Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene), 1973.” Hentet 29.8.2016 fra <https://www.marxists.org/norsk/reference/diverse/AKP1973.html>

³⁷ Rognlien, Jon og Brandal, Nik. *Den store ml-boka. Norsk maoisme sett nedenfra* (Oslo: Kagge Forlag, 2009), s. 84

³⁸ *Ibid.* s. 92

”marxismen-leninismen- Mao Tsetungs tenkning” slik den er utformet av Marx, Engels, Lenin, Stalin og Mao Tsetung.³⁹

Det var Kulturrevolusjonen i Kina i 1966 som la mye av grunnlaget for at det var Mao som ble den store helten. Kulturrevolusjonens mål var å skape et bedre samfunn med folket, hovedsakelig bønder, arbeidere og studenter i spissen. Tjen folket var mottoet. Dette var til stor inspirasjon for radikale ungdommer og intellektuelle i Norge og resten av Europa. Gjennom Kulturrevolusjonen i Kina ble urettferdigheten og manglene i det norske samfunnet tydelig, samtidig som den fungerte som en slags mal for det perfekte samfunnet. Mao stod på de fattige og undertrykte side, og var en sterk og vis leder. Det var i hvert fall slik han ble framstilt i den kinesiske propagandaen som man fulgte med på her hjemme i Norge.⁴⁰ Maoismen, slik Tron Øgrim⁴¹ skriver i sin bok, var en helstøpt teori med et stort teoretisk apparat som kunne gi svar på de aller fleste spørsmål. Den tilbød noe for en hver smak, også for de intellektuelle som ikke bare ville ha svar på ett spørsmål, men søkte dybde og en livsanskuelse.⁴² Den nye vestlige ungdomsbevegelsen, deriblant ml-bevegelsen, var utopiske i sin tankegang. De lette etter et himmelrike på jord, bestående av samfunn basert på rettferdighet og uten forskjeller mellom folk.⁴³ Kina og kulturrevolusjonen ga ml-bevegelsen både utopiene og det politiske grunnlaget som var nødvendig for å få dette til.⁴⁴

Fasinasjon for utopier var verken et nytt fenomen eller unikt for AKP(m-l). Dette hadde eksistert i århundrer. Misfornøyde borgere som hadde sett seg lei på sin egen sivilisasjons verdier og ønsket seg noe bedre, vendte ofte blikket mot fremmede kulturer og samfunn langt unna sitt eget.⁴⁵ Tanken var at gresset var grønnere på den andre siden. For å få dette til å stemme så man bare det man ville se, og så bort fra ting som ikke passet inn i denne tankegangen. Vestlige maoister, AKP(m-l) medregnet, var spesielt opptatt av landene Kina, Kambodsja og Albania. Felles for disse landene var at de lå langt unna både geografisk og mentalt, hadde helt andre

³⁹ Ibid. s. 88

⁴⁰ Hagen. ”68 (m-l)” (1989), s. 68

⁴¹ En av ml- bevegelsens grunnleggere og sterkeste ideologer.

⁴² Øgrim, Tron. *Den vestlige maoismens sammenbrudd og krise i AKP(m-l) – et debattinnlegg om partiteori* (Oslo: Forlaget Oktober A/S, 1982), s. 92

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Tvedt, Terje. ”Det virkelige Kina i Jens Bjelkes gate” i *(ml)*, red. Terje Tvedt (Oslo: Ad Notam Forlag AS, 1989), s. 93

⁴⁵ Ibid. s. 94

tradisjoner enn i Vesten, og snakket et språk de aller færreste maoister forstod.⁴⁶ Kunnskapen om utopiene fikk man som regel gjennom oversettelser utført av styresmaktene i landene, og disse hadde jo som formål å gi et utelukkende positivt bilde av det som foregikk.⁴⁷

Det ble også arrangert delegasjonsreiser til Kina hvor noen få utvalgte av AKP(m-l)s medlemmer, oftest de høyt oppe i partiet, fikk se og oppleve utopien med egne øyne.⁴⁸ De utsendte ble alltid tatt godt i mot når de ankom, og hele opplegget var velregissert fra første til siste stund. Det var jo viktig for regimet å vise seg fra sin beste side.⁴⁹ Før reisefølget ankom Beijing hadde de allerede hatt god tid til å blåse opp et bilde som senere skulle vise seg å stemme. Den seks dagers lange togreisen fra Moskva til Beijing ga god tid til diskusjon og spekulasjon om hva som lå i vente når de ankom Beijing hovedstasjon. Vel framme på stasjonen ble reisefølget møtt av regimets utsendte som tok godt vare på dem under hele oppholdet.⁵⁰ De øvrige medlemmene som ikke var så heldige å få oppleve Kina på nært hold måtte forholde seg til det som ble rapportert gjennom de ulike kildene og partiet for øvrig. Kildene det dreide seg om var *Kina i dag* og *China Reconstructs* som begge var basert på informasjon direkte fra regimet selv. Også *Klassekampen* viderefremmet de gode nyhetene fra Kina. Dette var utvilsomt med på å opprettholde det utopiske bildet av Mao som den store leder og framgangen i Kina. Om det var noen i ledelsen som betvilte hvorvidt den offisielle informasjonen stemte overens med virkeligheten ble det i hvert fall ikke offentliggjort. Det var mye enklere å stole på den offisielle informasjonen som var tilgjengelig.⁵¹

Solidaritetspartiet AKP(m-l)

MI-bevegelsen vokste fram i lys av Vietnamkrigen, og interessen for land i den tredje verden var allerede stor når AKP(m-l) ble stiftet i 1973. I Partiets stiftelseserklæring ble det klart at det anså seg som en del av den internasjonale bevegelsen mot imperialisme og klasseundertrykning, og erklærte sin støtte til frigjøringsbevegelser

⁴⁶ Rognlien og Brandal. **Bonusutgaven:** "Bortenfor Sibir er Østen rød" i *Den store ml-boka* (2009), s. 5

⁴⁷ Brandal. "Ved utopiens slutt" (2013), s. 146

⁴⁸ Rognlien og Brandal. "Bortenfor Sibir er Østen rød" (2009), s. 13

⁴⁹ Steigan. *På den himmelske freds plass* (1985), s. 17

⁵⁰ Rognlien og Brandal. "Bortenfor Sibir er Østen rød" (2009), s. 15

⁵¹ *Ibid.* s. 16

verden over. Dette viser at AKP(m-l) hadde en tydelig profil som solidaritetsparti. I 2008 intervjuet Erik Jensen tidligere medlemmer av AKP(m-l) i forbindelse med sin hovedoppgave. Her kommer det tydelig fram at mange valgte å bli medlem fordi de anså ml-bevegelsen for å være idealistiske, oppofrende og handlekraftige i kampen mot imperialismen og krig. For enkelte av medlemmene, deriblant Linstad, handlet det ikke utelukkende om Mao Zedong og Kina. Det var partiets fokus på kampen mot imperialismen, undertrykking og urettferdighet i den tredje verden som var viktigst.⁵²

Offisielt støttet AKP(m-l) seg på Lenin og Mao sine teser om imperialismen. I Lenins tese slår han fast at imperialismen er døende kapitalisme, altså det siste stadium i kapitalismen før sosialismen kan innføres gjennom revolusjon. Kjemper man mot imperialismen kjemper man også mot kapitalismen.⁵³ Mao som var den viktigste ideologen for AKP(m-l), lanserte teorien om tre verdener i 1974.⁵⁴ Denne teorien skulle få stor betydning for partiets imperialismeforståelse, og ble fra 1977 en viktig del av partiets politikk.⁵⁵ I korte trekk går teorien ut på at verden deles inn i tre fløyer. I den første verden finner vi Sovjet og USA. Disse betegnes som de mektigste imperialistene, og er ute etter å undertrykke verdens folk. I den andre verden finner vi de små og mellomstore imperialistiske landene. De var i en slags mellomposisjon, og var mulige allierte i kampen mot de hegemoniske maktene. Norge er eksempel på et slikt land. Til slutt finner vi den tredje verden som Mao mente bestod av 77 fattige og undertrykte land, deriblant Kina. Det var disse landene som skulle være hovedkraften i kampen mot imperialismen. For å kunne bekjempe imperialismen måtte landene gå sammen og støtte hverandre i kampen.⁵⁶ Lanseringen av denne teorien skapte store bruduljer på venstresiden verden over, og var en av hovedårsakene til bruddet mellom Kina og Albania. AKP(m-l), noe oppskaket over bruddet, valgte selvfølgelig kinesernes side i saken.⁵⁷

Teorien fikk stor innvirkning på partiets verdensanskuelse og politikk fra 1977, men som nevnt hadde AKP(m-l), allerede fra SUF-perioden, vært opptatt av å støtte land i den tredje verden. Pål Steigan betegner AKP(m-l)s internasjonale engasjement som

⁵² Jensen, Egil. *Forvitringen av et kommunistisk prosjekt – En kvalitativ studie av utmeldinger i AKP(m-l)* (Mastergradsavhandling, Egil Jensen, 2008), s. 49 og 56

⁵³ *Prinsipp-program og vedtekter for AKP(m-l)* (Oslo: 1976), kapittel 2.

⁵⁴ Sjøli. *Mao, min Mao* (2005), s. 138

⁵⁵ *Ibid.* s. 118

⁵⁶ *Ibid.* s. 138

⁵⁷ *Ibid.* s. 138-139

unikt. Fra første stund har hele partiets tenkemåte vært internasjonal, og det har vært et stort fokus på internasjonal solidaritet. Dette ble gjort i form av støttarbeid til frigjøringsbevegelser, innsamling av penger eller utsending av leger og helsepersonell med medisiner til flyktningleirer.⁵⁸ Denne solidaritetspraksisen ble i følge Steigan sett på som en plikt, og han mente at ”å støtte frigjøringskampen i den 3. verden er å kjempe for en bedre verden”.⁵⁹ MI-bevegelsens forhold til land i den tredje verden har uten tvil vært med på å prege den. I sin hovedfagsoppgave fra 2013 påpeker Christian H. Jensen at det ble lagt ned mange timer i komiteer for den tredje verden. Dette bidro til å forme AKP(m-l) til et solidaritetsparti. Noen eksempler på slike komiteer er solidaritetskomiteen for Vietnam (Solkom) og Palestinakomiteen (Palkom).⁶⁰ Den solidariske siden ved AKP(m-l), representert ved Palestinakomiteen, skulle bli Linstads hovedfokus i årene han var maoist. I neste kapittel skal vi se vi nærmere på hvordan dette utspilte seg.

⁵⁸ Steigan. *På den himmelske freds plass* (1985), s. 157-158

⁵⁹ *Ibid.* s. 158

⁶⁰ Holm Jensen, Christian. *Sjaken satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet—AKP(m-l) og den islamske revolusjonen i Iran i perioden 1978-1980* (Mastergradsavhandling, Christian Holm Jensen, 2013), s. 23

Kapittel 3:

Palestinakomiteen og Trond Linstads palestinaaktivisme

Palestinakomiteen blir til

Våren 1970 ble "Arbeidsgruppa for Fritt Palestina" dannet som et ledd i venstresidens anti-imperialistiske arbeid.⁶¹ Etter hvert sendte gruppen ut invitasjoner som oppfordret enkeltpersoner man visste var "venner av det palestinske folk" til å bli med på det konstituerende møtet for en norsk solidaritetsorganisasjon for Palestina.⁶² I invitasjonen ble det gjort klart at tiden nå var kommet for å danne en organisasjon som kunne drive et mer aktivt og utadvendt støttearbeid for det palestinske folket. Situasjonen i Midtøsten var stadig mer pressende og behovet for økt støtte til det palestinske folkets frigjøringskamp var større enn tidligere.⁶³ Utover invitasjonene ble det også lyst ut innkalling til møtet gjennom annonser i aviser i Oslo. Det konstituerende møtet ble avholdt den 29. september 1970, og organisasjonen fikk navnet "Palestinakomiteen i Norge".⁶⁴ På møtet ble det klart at Palestinakomiteen skulle organiseres i lokale grupper. Disse gruppene skulle studere det palestinske folkets historie og nasjonale frigjøringskamp. I tillegg skulle medlemmene spre ordet om organisasjonen for å rekruttere medlemmer, samt organisere støtteaksjoner for det palestinske folkets sak.⁶⁵ Som vi etter hvert skal se dreide dette seg om alt fra innsamlingsaksjoner, til utsendelse av frivillige helseteam.

Palestinakomiteens ideologiske fundament

På det konstituerende møtet for Palestinakomiteen ble også det ideologiske grunnlaget for organisasjonen fastsatt. Det bestod av et minimumsprogram bestående av fire hovedpunkter:

1. Full støtte til det palestinske folkets frigjøringskamp på deres egne vilkår.

⁶¹ Tveit, Odd Karsten. *Alt for Israel. Oslo-Jerusalem 1948-78* (Oslo: J.W. Cappelens Forlag A.S, 1996), s. 454

⁶² *Fritt Palestina*, "Referat fra det konstituerende møte for Palestinakomiteen i Norge", 1970, nr. 1, s. 40

⁶³ Tveit. *Alt for Israel*. (1996), s. 454

⁶⁴ *Fritt Palestina*, "Referat fra det konstituerende møte for Palestinakomiteen i Norge", 1970, nr. 1, s. 40

⁶⁵ *Ibid.* s. 41

2. Full støtte til opprettelsen av et demokratisk Palestina hvor jøder, kristne og muhammedanere har samme rettigheter og plikter.
3. Bekjempe USA-imperialismen og den sionistiske staten Israel.
4. Bekjemp alle stormaktsløsninger som vil garantere den sionistiske staten Israels eksistens, og knuse det palestinske folkets frigjøringskamp.⁶⁶

Ser vi litt nærmere på innholdet i dette programmet blir det klart at Palestinakomiteens fremste ønske var at palestinerne skulle få sitt eget land hvor alle skulle ha like rettigheter og plikter, altså punkt 2. Dette punktet er målet. De tre andre punktene, altså 1, 3 og 4 er midlene for å nå dette målet. For at palestinerne skal få sitt eget land må de få den støtten de trenger slik at de kan bekjempe USAs imperialisme og staten Israel. Utover dette må også stormaktenes støtte bekjempes. Denne støtten sikrer Israels eksistens og hemmer palestinerne frigjøringskamp. Først når dette er gjennomført kan et demokratisk Palestina opprettes. Palestinakomiteen kan ses på som en realisering av SUF(m-l) og AKP(m-l)s ønske om å være et solidaritetsparti. Ser vi på ideologien som ligger til grunn for Palestinakomiteen levner den liten tvil om at det er en organisasjonen utarbeidet av personer med tilhørighet til ml-bevegelsen. Ideologien tar opp i seg flere sentrale elementer, og henter mye inspirasjon fra blant annet SUFs Midtøsten-vedtak fra 1967.

Til å begynne med var Palestinakomiteens hovedfokus rettet mot studiearbeid og oppbygning av organisasjonen. Etter hvert var tiden moden for mer utrettende arbeid, og det skjedde i første omgang ved at man vedtok å markere en "palestinsk dag", 18. mars 1972. Dette utvidet seg til "palestinsk uke" og ble kjapt en årlig tradisjon rundt om i landet hvor det fantes støttegrupper. Aktivisme var også en viktig del av organisasjonens arbeidsmåte, og det ble arrangert demonstrasjoner for saker som lå hjertet nært.⁶⁷ 1976 skulle bli et viktig år i Palestinakomiteens historie. Det begynte allerede i mars, når en liten gruppe brøt ut av Palestinakomiteen på grunn av uenigheter om politikken, og dannet Palestinafronten. Enda viktigere var det at Palestinakomiteen sendte sitt første helseteam til Libanon. Dette skulle bli et av

⁶⁶ *Fritt Palestina*, "Referat fra det konstituerende møte for Palestinakomiteen i Norge", 1970, nr. 1, s. 40

⁶⁷ Vågstøl, Tarjei. *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986* (Mastergradsavhandling, Tarjei Vågstøl, 2007), s. 33-34

komiteens viktigste arbeidsfelt i årene framover og en viktig del av Trond Linstads liv.

Starten på Linstads palestinaaktivisme

Etter henvendelse fra PLO (Palestinas frigjøringsorganisasjon) satt Palestinakomiteen i Norge i gang en innsamlingskampanje, sommeren 1976, for å støtte palestinernes kamp. Initiativet ble kalt "Solidaritet Norge – Palestina", og hadde som mål å samle inn 100 000kr innen 23. oktober.⁶⁸ Totalt ble det samlet inn ca. 150 000 kr.⁶⁹ Det ble også satt i gang organisering av Palestinakomiteens første helseteam som skulle jobbe blant palestinske flyktninger i Beirut i Libanon.⁷⁰ De to første som skulle reise ut var legen Trond Linstad og sykepleieren Eldbjørg Holte.

Trond Linstad var utdannet lege fra Universitet i Oslo, og hadde studert tropemedisin og hygiene i England. På 1970-tallet var han aktiv i ml-bevegelsen, og tilknyttet AKP(m-l). Linstads palestinaaktivisme startet lenge før han skulle bli en del av palestinakomiteens første helseteam i 1976. Allerede i september 1970 dro Linstad til Jordan på eget initiativ og begynte å jobbe for PFLP.⁷¹ PFLP (People's Front for the Liberation of Palestine), eller Folkefronten for Palestinas frigjøring, ble grunnlagt i 1967. PFLP er en marxistisk orientert organisasjon som tilhører venstresiden i palestinsk politikk. PFLP er den nest største organisasjonen innenfor PLO, og kjemper en væpnet kamp for å frigjøre Palestina og etablere en palestinsk stat i det tidligere mandatområdet Palestina. Innebefattet i dette er at Israel må opphøre.⁷²

Tarjei Vågstøl intervjuet Trond Linstad i 2006, og her kommer fram at Linstad valgte å arbeide for PFLP fordi den var marxistisk orientert akkurat som han selv.⁷³ I begynnelsen arbeidet Linstad med et fransk legeteam i en av PFLPs flyktningleirer utenfor Amman⁷⁴. Franskmennene dro etter hvert hjem, mens Linstad flyttet seg til den enorme flyktningleiren Wahdat, i Amman.⁷⁵ Dette skjedde midt under Sort September, som kort fortalt dreide seg om at kong Hussein av Jordan satte inn

⁶⁸ *Fritt Palestina*, "Leiar: Solidaritet Norge—Palestina ", 1976, nr. 6, s. 2

⁶⁹ *Fritt Palestina*, "Solidaritet Norge—Palestina", 1976, nr. 9, s. 7

⁷⁰ Tveit. *Alt for Israel*. (1996), s. 595

⁷¹ *Ibid.* 456

⁷² "PFLP" i *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/PFLP> Hentet 22.9.2016

⁷³ Vågstøl, Tarjei. *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986* (Mastergradsavhandling, Tarjei Vågstøl, 2007), s. 33

⁷⁴ Hovedstaden i Jordan

⁷⁵ Tveit. *Alt for Israel*. (1996), s. 456

styrkene sine mot palestinerne for å drive de ut av landet. Dette utartet seg til en borgerkrig mellom partene og kostet mange tusen palestinske liv. Krigen endte etter et drøyt år, og PLO ble drevet ut av Jordan og inn i Libanon.⁷⁶ På tross av uroligheten valgte Linstad å bli værende i Wahdat. I et innlegg i Dagbladet 14. desember 1970 forteller han om de kummerlige forholdene i leiren. I leiren var ”100 000 palestinere stuvet sammen på noen kvadratkilometer”. De bodde i små hus laget av blikk og sement. Det var nesten ikke vann å få tak i og elektrisiteten hadde brutt sammen.⁷⁷

Etter noen måneder i leiren ble Linstad spurt av PFLP om han ønsket å være med geriljasoldatene til en base i nordlige Jordan. Linstad dro avgårde og ble med dette geriljasoldatenes lege. Han ble værende her resten av oppholdet. Fra basen dro Linstad flere ganger i uken inn i Gazaleiren for å hjelpe sivilbefolkningen. Etter hvert tilspisset det seg for de palestinske geriljasoldatene og kampene kom stadig nærmere basen hvor Linstad oppholdt seg. Plutselig befant han og et tyvetalls geriljasoldater samt to egyptiske leger seg i skuddlinjen med ordre om å holde fronten. Det er vanskelig å si om Linstad deltok i skuddvekslingene eller ikke. Men under en pause i kampene blir de to egyptiske legene hentet ut av en bil fra den egyptiske ambassaden, mens Linstad valgte å bli værende. Han ville ikke forlate sine palestinske geriljavenner. Gruppen gikk i dekning nede i et dalsøkk, hvor de endte opp med å bli værende i tre netter. I løpet av den siste natten ble det til slutt inngått forhandlinger og Linstad og geriljasoldatene kunne komme opp av dalen uten våpen. Etter denne hendelsen ble Linstad kjørt rett til Amman og utvist dagen etter. Oppholdet hadde vart i til sammen ni måneder.⁷⁸

Palestinakomiteens første helseteam

Linstads opphold i Jordan ble etterfulgt av et i Libanon i 1973, på eget initiativ, før han ble en del av Palestinakomiteens første helseteam i 1976. Denne gangen gikk turen til Libanon sammen med sykepleieren Eldbjørg Holte. Linstad hadde vært en av pådriverne for å få i gang et ytterligere solidaritetsarbeid med den palestinske

⁷⁶ Waage, Hilde Henriksen. *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten* (Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk, 2013), s. 308-311.

⁷⁷ Trond Linstad. ”Geriljaen slikker sine sår” *Dagbladet*. 14.12.1970, s. 6

⁷⁸ Tveit. *Alt for Israel*. (1996), s. 456-457

frigjøringsbevegelsen. Dette ble tatt opp i ledelsen i AKP(m-l) og vedtatt.⁷⁹ Det var første gang siden borgerkrigen i Spania på slutten av 1930-tallet at nordmenn dro til et undertrykt folk og sto sammen med dem i kamp av politisk overbevisning.⁸⁰

Før avreise i august 1976 ble det holdt en pressekonferanse hvor Linstad og Holte ble intervjuet. I intervjuet var Linstad tydelig på sitt engasjement for palestinerne sak. Han ser på det som sin plikt å dra til Libanon dersom PLO mener at de kan ha bruk for hans hjelp. Det palestinske folk har kjempet for retten til å eie sitt eget land i over 30 år, og på tross av alle nedturene har de fortsatt ikke gitt opp. I følge Linstad kjemper ikke palestinerne mot jødene som folkeslag, men mot den rasistiske sionismen. Det palestinske folket har rettferdigheten på sin side, og det er derfor viktig å støtte opp om deres kamp, avslutter han.⁸¹

Klassekampen gjennomførte også et intervju med Linstad og Holte. Flere av de samme momentene blir berørt her, men det er interessant å se på Linstad uttalelser om de pågående kampene i Libanon. Han fremhever viktigheten av å skille mellom angriper og de som blir angrepet. I følge han er det imperialismen, spesielt USA-imperialismen, som tar livet av palestinere. Gjennom sine allierte, falangistene⁸² og staten Israel, vil imperialistene knuse det palestinske folket, PLO og kampen som blir ført. Linstad legger også til at "sioniststaten Israel" sender store våpenforsyninger til falangistene, og mener at de gleder seg over massakrene som skjer.⁸³ Dette viser Linstads brennende engasjement og medfølelse for palestinerne sak, samtidig som man får et inntrykk av hans syn på staten Israel. Dette er tema han kommer tilbake til ved flere anledninger senere.

Når det endelig var tid for avreise dro helsearbeiderne med fly fra København til Bagdad i Irak. Der måtte de vente i tre uker før de kunne dra videre til Kairo i Egypt. Fra Kairo gikk turen Alexandria, og videre derfra med båt til havnebyen Saida sør for Beirut. Med i båten var helseteamet fra Norge, masse våpen og palestinske soldater. Turen tok fire dager og var ikke helt uten risiko. Underveis ble de stoppet av israelske

⁷⁹ Folkvord, Erling. *Rødt! På barrikadene for AKP og RV* (Oslo: Millenium forlag, 1998), s.163-164

⁸⁰ Jensen, Johan T. "Palestina i mitt hjerte" *Klassekampen*, 1.8.1981 (intervju med Linstad)

⁸¹ *Fritt Palestina*, "Solidaritet Norge—Palestina", 1976, nr. 7, s.1

⁸² Kristent parti i Libanon. Spilte en stor rolle i den Libanesiske borgerkrigen fra 1975-1990. Stod bak en rekke massakrer og terrorhandlinger under borgerkrigen, også på palestinere.

⁸³ *Klassekampen*, "Legehjelp til PLO fra Palestinakomiteen", 24.8.1976, s. 5

styrker, mens de palestinske soldatene lå under dekk klare til kamp. Heldigvis slapp de igjennom uten noen problemer. Fra Saida ble de transportert til Beirut hvor helseteamet straks begynte å arbeide på et nyåpnet barnesykehus hvor de fleste pasientene kom fra flyktningeleiren Tel al Za'tar. De var i Libanon i tre måneder før de dro hjem igjen.⁸⁴

Vel hjemme forteller helseteamet i et intervju med *Klassekampen* om arbeidet sitt i Libanon. I første omgang jobbet de på et barnesykehus, og behandlet slik Linstad beskriver det ”unger ... radmagre og uttørrete etter fascistenes lange blokade av ... leiren”. Deretter arbeidet de på et sykehus nær en av frontlinjene i Beirut. Her behandlet de geriljasoldater som hadde blitt såret av de fascistiske falangistene.⁸⁵ Helseteamets arbeid ble satt stor pris på av PLO, men det de vektla mest i følge Linstad, var den politiske støtten som palestina-komiteen bidro med. Utover arbeidet som ble utført forteller Linstad om situasjonen generelt, fra kampene i Libanon til supermaktens rolle. Linstad beskriver blant annet kampene i Libanon som et uttrykk for et imperialistisk angrep rettet mot den palestinske frigjøringsbevegelsen og de nasjonale kreftene i landet. Imperialistene brukte først falangistene til å angripe, og når dette ikke gikk ble syrerne trukket inn. Palestinerne og deres støttespillere greide likevel å motstå angrepene. Linstad understreker også Israels rolle som falangistenes største våpenleverandør.⁸⁶

Intervjuet viser at oppholdet i Libanon ikke hadde svekket Linstads tro på palestinerne sak, og engasjementet stod like sterkt. Det er spesielt interessant å merke seg ved Linstads språkbruk i dette intervjuet fordi det forteller mye om hans forhold til palestinerne og motstanderne. I intervjuet referer Linstad til ”fienden” som fascistene. Dette gjelder i første omgang falangistene og deres støttespillere. Denne sjargongen er et godt eksempel på Linstads medfølelse og brennende engasjement overfor det palestinske folket, og ikke minst det sinnet han føler overfor de som kjemper i mot. Palestina-komiteens første helseteam til Libanon ble etterfulgt av flere i årenes løp. Fra 1976 til 1985 ble det sendt over 200 helsearbeidere til Libanon, som alle bidro med en verdifull innsats for det palestinske folk.⁸⁷ Linstad har påpekt at

⁸⁴ Tveit. *Alt for Israel*. (1996), s. 595

⁸⁵ *Klassekampen*, ”Palestina-komiteens helseteam tilbake fra Libanon”, 7.12.1976, s. 10

⁸⁶ *Ibid.* s. 10-11

⁸⁷ Steigan. *På den himmelske freds plass* (1985), s. 160

støtten til det palestinske folket økte i årene som gikk, og Palestinakomiteen fikk etter hvert et flertall av medlemmer uten tilknytning til noe spesielt parti. Disse medlemmene var brennende engasjert i det palestinske folkets kamp.⁸⁸

Kort om sionismen og opprettelsen av Israel

Som palestinavenn var Linstad en sterk motstander av staten Israel, og sionismen som han mente gjennomsyret statsdannelsen Israel. Før vi ser nærmere på dette, er det viktig med en kort gjennomgang av sionismen. Kort fortalt er sionismen en jødisk nasjonalistisk bevegelse som vokste fram på slutten av 1800-tallet blant de europeiske jødene. Sionismen oppstod i kjølevannet av økende nasjonalisme i Europa, mislykket assimilering av jødene, og økende europeisk antisemittisme. Det var dr Theodore Herzl som gikk i bresjen for en slik bevegelse. Sionismens mål var å opprette en egen nasjonalstat i Palestina som jødene følte seg historisk, religiøs og kulturelt knyttet til.⁸⁹ Bevegelsen fikk etter hvert gjennomslagskraft. På sikt ledet dette til jødisk innvandring i områder som da tilhørte det osmanske riket. I 1917 kom Balfourerklæringen hvor britene sa seg villig til å jobbe for at jødene skulle få sitt eget nasjonalt hjem i Palestina.⁹⁰ Etter Første Verdenskrig ble Midtøsten delt inn i mandatområder hvor Storbritannia, etter en del forhandling, fikk ansvaret for Palestina. I perioden 1922 til 1948 var Palestina et britisk mandatområde. Dette førte til en dramatisk økning i jødisk innvandring, og de kunne nå starte oppbygningen av sitt nasjonale hjem under mandatmaktens beskyttelse.⁹¹ Etter Andre Verdenskrig og holocaust fikk sionismen økt internasjonal og jødisk støtte. Ønsket om en egen jødisk stat var nå ytterligere forsterket og framstod som den eneste løsningen. I november 1947 stemte FN for deling av Palestina inn i en arabisk og jødisk stat, hvor jødene skulle få den største delen. Dette falt ikke i god jord hos araberne og det brøt ut krig mellom partene i 1948. Dette skjedde på samme tid som britene trakk seg ut.⁹² Den nylig proklamerte staten Israel vant overlegent og endte opp med enda større landområder enn de allerede hadde blitt tildelt. De kontrollerte nå 78 % av Palestina, mens resten ble kontrollert av andre arabiske stater. For palestinerne var resultatet

⁸⁸ Jensen, Johan T. "Palestina i mitt hjerte" *Klassekampen*, 1.8.1981, s.5 – Intervju med Linstad.

⁸⁹ Waage. *Konflikt og stormaktspolitikk* (2013), s. 29-30

⁹⁰ *Ibid.* s. 33

⁹¹ *Ibid.* s. 72 og 84

⁹² *Ibid.* s. 104, 106 og 112

katastrofalt. Store deler av befolkningen ble tvunget på flukt, og har siden vært bosatt i flyktningleirer i ulike arabiske land.⁹³

Linstads kritikk av sionismen og staten Israel

Linstads solidaritetsarbeid er en sentral del av palestinaaktivismen hans, men består av mer enn som så. Den kommer også til uttrykk i hans kritiske holdning til staten Israel og sionismen. Linstad skrev stadig kritiske innlegg om staten Israel og sionismen i ulike aviser. Dette var hans måte å vise støtte til det palestinske folket og deres kamp.⁹⁴

Et av de første eksemplene på Linstads kritiske holdning til Israel og sionismen finner vi i et innlegg i *Arbeiderbladet* 6. februar 1975. Allerede i første avsnitt slår Linstad fast at Israel er en politisk statsdannelse som hviler på den politisk-religiøse ideologien sionisme. I forlengelsen av dette spør han seg om det er mulig å kunne angripe denne statsdannelsen og dets fundament uten å bli kalt rasist og anti-semitt. Han mener at en slik kritikk har potensiale til å være rasjonell og velbegrunnet dersom den bygger på visse forhold. Disse forholdene presenteres hovedsakelig ved å ”referere til jøder... ikke-sionistiske jøder—og til andre som umiddelbart ikke kan beskyldes for anti-semittisme”.⁹⁵ Linstad bruker disse referansene til å stille spørsmål som uttrykker hva han mener. Det dreier seg om alt fra Storbritannias støtte til sionismen og opprettelsen av Israel, via fordrivelsen av det palestinske folk, til kritikk av staten Israels mangel på like rettigheter for hele befolkningen. Dette foregår på en relativt saklig og nedtonet måte. Mot slutten av innlegget stiller Linstad seg helt uforstående til hvorfor palestinerne skal fordrives slik at jødene skal få en stat for seg selv. Linstad mener derfor at palestinernes, og de ikke-sionistiske jødenes krav om en demokratisk palestinsk stat, med like rettigheter for alle innbyggere er et rettferdig krav.⁹⁶

4. desember 1975 skrev Linstad et nytt innlegg om sionismen som fokuserte på dens rasistiske karakter. Noen måneder tidligere hadde han vært inne på samme tematikk i

⁹³ Ibid. s. 126

⁹⁴ For noen eksempler se *Aftenposten*, 17.11.1975, s. 2 og 20.8.1982, s. 2 samt *Dagbladet* 23.10.1975, s. 6 og 6.7.1981, s.5

⁹⁵ Linstad, Trond. ”Israel og anti-sionisme” *Arbeiderbladet*, 6.2.1975, s. 5

⁹⁶ Ibid.

et innlegg i *Dagbladet*. Da fokuserte han på sionismen som en reaksjonær⁹⁷ bevegelse, og at det stadig ble en bredere konsensus rundt bevegelsen som rasistisk.⁹⁸ I innlegget fra 4. desember tar han opp igjen denne tråden og støtter seg på den nylig fastslåtte resolusjon 3379 fra FN. Denne slo fast at sionisme er en form for rasisme og rasediskriminering.⁹⁹ Linstad mener selv at sionismen er rasistisk fordi den tillegger jødene spesielle egenskaper. Ved å referere til det han kaller ”sionist uttalelser” fra blant annet David Ben Gurion¹⁰⁰ og rabbiner Abraham Isaac Kook, forsøker han å støtte opp om dette poenget. Felles for uttalelsene han refererer til er at de fokuserer på jødisk overlegenhet, enten det dreier seg om intellekt, moral eller historie. Linstad mener også å se en sammenheng mellom denne formen for sionisme og forholdene Palestina-araberne lever under i Israel, hvor de blir behandlet som annen klasses borgere.¹⁰¹

Linstad tar opp igjen disse temaene noen år senere i to innlegg i *Klassekampen*. I det første innlegget fra 8.juni 1983, diskuterer han nok en gang sionismen og dens rasistiske karakter. Han gjentar at staten Israel hviler på sionismen, og at denne ideologien fremhever det særegne jødiske. Det som er nytt denne gangen er at han introduserer sionismen som en form for omvendt antisemittisme. Dette beror på at jødene må ha sin egen stat for å kunne leve trygt og godt. Andre borgere innenfor denne staten har ikke de samme rettighetene som jødene. Linstad mener derfor at sionismen har akseptert antisemittismen og deler mange av dens grunnleggende oppfatninger. Dette gjør sionismen til det han kaller omvendt antisemittisme.¹⁰²

Dagen derpå fortsetter Linstad med rasisme-perspektivet og ser nærmere på hva denne rasismen går ut på i praksis for palestinerne som bor i Israel. I første omgang dreier det seg om at 90 % av all jord er forbeholdt jøder. Palestinere kan verken eie, leie, eller bo fast på denne jorden. Linstad påpeker at dette er jord som en gang ble tatt fra de palestinerne. Utover dette har ikke palestinerne de samme sosiale godene som den jødiske delen av befolkningen. Det dreier seg om rett til arbeid, bolig, trygde osv.

⁹⁷ Ønsker å gjeninnføre det som tidligere har eksistert.

⁹⁸ Linstad, Trond. ”Er sionismen reaksjonær?” *Dagbladet*, 23.10.1975

⁹⁹ U.N. General Assembly, 30th session. *Elimination of all forms of racial discrimination (3379)*. 10 November 1975. Hentet den 15.9.2016 fra:

<https://web.archive.org/web/20121206052903/http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/761C1063530766A7052566A2005B74D1>

¹⁰⁰ Israels tidligere statsminister

¹⁰¹ Linstad, Trond. ”FN-resolusjonen bidrar til å avlive seiglivet myte” *Aftenposten*, 4.12.1975, s. 13

¹⁰² Linstad, Trond. ”Omvendt antisemittisme” *Klassekampen*, 8.6.1983, s.11

Linstad sammenligner palestinernes situasjon i Israel med Apartheid i Sør-Afrika¹⁰³. Videre påpeker han at nasjonale symboler som flagg er strengt forbudt. Palestinerne får heller ikke lov til å danne partier, så de blir heller plassert i egne avdelinger innenfor de store politiske partiene. For palestinerne er det altså ingen demokratisk tilværelse å snakke om.¹⁰⁴

Innleggene fra 1970- og begynnelsen av 1980-tallet har fremhevet kritikken av sionismen og staten Israel som en viktig del av Linstads palestinaaktivisme. Gjennom å kritisere sionismen og staten Israel viser Linstad at han støtter det palestinske folkets kamp fullt ut, ikke bare gjennom solidaritetsarbeid, men også gjennom ordets makt. Den kritiske holdningen til sionismen og staten Israel kommer vi til å se igjen flere ganger i årenes løp.¹⁰⁵

Trond Linstad som formann for Palestinakomiteen

Til nå har fokuset vært rettet mot de delene av Linstads palestinaaktivisme som har omhandlet solidaritetsarbeid og kritikk av sionismen og staten Israel. Fellesnevneren for dette var at han gjorde det som privatperson.¹⁰⁶ Derfor vil det nå være interessant å se på Linstad som leder av Palestinakomiteen og palestinaaktivismen som ble utført i lys av dette vervet. Denne aktivismen knytter seg mer til planlegging og gjennomføring av arrangementer, aksjoner og demonstrasjoner i regi av Palestinakomiteen.

Før vi kommer så langt er det viktig med en kort oppsummering av hva jobben som leder for Palestinakomiteen innebar. I følge Linstad selv var det en mangfoldig jobb. Den kunne dreie seg om helt enkle ting som for å snakke med folk, lage løpesedler og selge Fritt Palestina. Jobben innebar også å holde markeringer gjennom åpne møter på skoler og arbeidsplasser, og ikke minst planlegge arrangementer, aksjoner og demonstrasjoner til støtte for det palestinske folkets sak.¹⁰⁷ Linstad ble valgt til leder i

¹⁰³ Rasebasert segregering, praktisert i Sør-Afrika mellom 1948 og 1994.

¹⁰⁴ Linstad, Trond "Omvendt antisemittisme" *Klassekampen*, 9.6.1983, s.11

¹⁰⁵ Se også intervju med Linstad i *Klassekampen*, 1.8.1981, s. 5

¹⁰⁶ Linstad ledet Palestinakomiteen fra 1977 til 1986

¹⁰⁷ Jensen, Johan T. "Palestina i mitt hjerte" *Klassekampen*, 1.8.1981, s. 5

1976, og satt på vervet helt til 1985.¹⁰⁸ I løpet av denne perioden skrev han ofte i avisene, både som privatperson og på vegne av Palestinakomiteen. Når han skrev på vegne av Palestinakomiteen uttrykte han både organisasjonens syn og sitt eget. Det dreide seg om saker og ting som omhandlet det palestinske folket og deres situasjon. Poenget var å vise støtte til palestinerne og den kampen de kjempet, og ikke minst spre budskapet videre til andre. Det kunne for eksempel skje gjennom å holde ulike arrangementer og organisere aksjoner og demonstrasjoner.

Palestinakomiteen, under Linstads ledelse, lå ikke på latsiden når det gjaldt å aksjonere for palestinerne sak. I september 1977 ble det gjennomført en rekke demonstrasjoner i Trondheim og Oslo mot israelske gjesteforelesere som var i Norge som en del av en kulturavtale mellom de to landene. Demonstrasjonene førte i ettertid til en storm av hets mot Palestina-venner i ulike aviser, blant annet fordi det israelske flagget ble brent. Senere samme måned ble Linstad intervjuet av *Klassekampen*. I intervjuet forsvarer han demonstrasjonene som har vært, samtidig som han går hardt ut mot hetsen og kulturavtalene Norge har med den rasistiske staten Israel. Han mener disse avtalene er med på å dekke over den økende terroren Israel utsetter det palestinske folket for i Sør-Libanon. Tusenvis av mennesker blir drevet ut av landsbyene sine, og store områder blir ødelagt på grunn av Israels bombing. I følge Linstad skjer alt dette mens den norske regjering fordømmer de som protesterer mot at Norge skal ha forbindelser med en stat som utfører slike handlinger. I forlengelsen legger han heller ikke skjul på at han støtter opp om flaggbrenningen. Dette er et flagg som symboliserer en rasistisk og fascistisk stat. Linstad avslutter intervjuet med en oppfordring til ytterligere demonstrasjoner mot staten Israel i den kommende tiden.¹⁰⁹

Fredsprisutdelingen i 1978 ble en av de neste store aksjonene på Linstads agenda. Prisen skulle deles ut 10. desember, og det var Israels statsminister Menachem Begin og Egypts president Anwar al-Sadat som skulle få prisen. Dette falt i dårlig jord hos Palestina-venner. Rundt tre uker før prisen skulle deles ut i Oslo, ble Linstad på vegne av Palestinakomiteen, intervjuet av *Klassekampen*. I intervjuet oppfordres det ”innstendig til enhetlige og breie aksjoner denne dagen”.¹¹⁰ Han legger til at det er

¹⁰⁸ Palestinakomiteen, ”historie” hentet 22.9.2016 fra <http://palestinakomiteen.no/om-palestinakomiteen/palestinakomiteens-historie/>

¹⁰⁹ *Klassekampen*, ”Bekjemp staten Israel. Demonstrer mot sionismen” 23.9.1977

¹¹⁰ *Klassekampen*, ”Håp om store enhetlige aksjoner” 17.11.1978, s. 15

viktig at alle særstandpunkter om det ene eller det andre legges til side.

Demonstrasjonene rettes kun mot Begin fordi han ble ansett for å være en stor forbryter, ansvarlig for en rekke overgrep mot det palestinske folket.¹¹¹

Det var også viktig for Palestinakomiteen og Linstad å vise fram den palestinske kulturen og dens tradisjoner til det norske folk. Derfor ble det arrangert flere festivaler og arrangementer som fokuserte på dette. Et godt eksempel på dette var Palestina Grand Prix. Festivalen varte fra 25 til 31. mars 1979, og ble arrangert som et svar på at Melodi Grand Prix skulle avholdes i Jerusalem 31. mars. Festivalen ble arrangert av en uavhengig aksjonskomité, men Palestinakomiteen og Palestinafronten var begge aktivt med i prosessen. Linstad, som både leder av Palestinakomiteen og medlem i aksjonskomiteen, fortalte entusiastisk om programmet i et intervju med *Klassekampen*. Han kunne fortelle at det blant annet kom et stort danse og musikkensemble for å underholde med tradisjonell musikk og dans oppkledd i tradisjonsrike klær. Linstad påpeker at dette er en viktig del av palestinerne kultur og en del av den nasjonale kampen fordi Israel forsøker å framstille dette som israelsk. I tillegg blir det også avholdt demonstrasjon i Oslo 31. mars når Melodi Grand Prix går av stabelen i Jerusalem. Linstad avslutter intervjuet med å oppfordre alle til å bli med.¹¹²

Det ble også arrangert et liknende arrangement i slutten av november året etter. Arrangementet ble kalt Palestinauken og varte i ni dager. Den største dagen ble lagt til 29 november, FNs internasjonale solidaritetsdag for det palestinske folket. Linstad understreker at dette er spesielt viktig i Norge. Noen uker tidligere hadde Norge, som den eneste europeiske staten, stemt i mot en resolusjon i FN som krevde opprettelsen av en palestinsk stat. Norge er også en av de mest restriktive statene i verden i forhold til anerkjennelse av PLO. Linstad fremhever at anerkjennelse er et av hovedkravene i løpet av Palestinauken. Anerkjennelse er viktig for palestinerne, og vil bety et endelig gjennombrudd for erkjennelsen om at palestinerne er et eget folk med nasjonale rettigheter, og ikke bare flyktninger. De har rett til selvstendighet og uavhengighet i en egen demokratisk palestinsk stat. En bredere anerkjennelse vil, i følge Linstad, gi

¹¹¹ Ibid.

¹¹² *Klassekampen*, "Klart for Palestina Grand Prix" 24.3.1979, s. 18

PLO flere bein å stå på og styrke palestinernes sak.¹¹³ Tidligere samme år hadde Linstad, på vegne av Palestinakomiteen, oppfordret alle Palestina-venner om å arbeide hardt for å få PLO anerkjent i tiden framover. Målet må være at Norge anerkjenner PLO. Å holde ulike arrangementer var derfor en måte å følge opp dette kravet på, samtidig som man gjorde folk oppmerksomme på saken.¹¹⁴

I et intervju året etter forteller Linstad at palestinernes grunnleggende krav stadig får større støtte i Norge, men likevel er den pro-israelske fløyen fortsatt stor. Igjen gjentar han viktigheten av å støtte opp om palestinernes rettigheter og anerkjenne PLO. Dette gjøres ved å stille krav til regjeringen. Å anerkjenne PLO, mener Linstad, vil være å sette bremsen for de terrorangrepene Israel utsetter PLO og palestinerne for i Libanon.¹¹⁵ I en artikkel i Dagbladet i august 1982, går formannen så langt som å kalle det som foregår i Libanon for et folkemord. I artikkelen tar Linstad for seg det han mener er Israels mål med invasjonen av Libanon i 1982. Han argumenterer for at folkemord kan være et passende begrep for dette. For selv om målet ikke har vært å ta livet av hver eneste palestinere, har målet vært å ødelegge palestinerens samfunn og oppløse de som enhet og gruppe. I følge Linstad er Israels krig rettet mot palestinerne, det samme er også terroren og massakrene. Siden målet har vært det palestinske folket, mener han at Israel har bedrevet folkemord.¹¹⁶

Linstad fortsatte å kjempe for det palestinske folket, og mot Israel i årene fram mot 1985, både som privatperson og leder av Palestinakomiteen. Som privatperson brukte han *Klassekampen* aktivt for å opplyse om alt fra palestinernes situasjon i Libanon til Israels stadig overtramp mot palestinerne.¹¹⁷ Det samme gjorde han også på vegne av Palestinakomiteen.¹¹⁸ I tillegg til dette åpnet Linstad også opp en solidaritetsbutikk for palestinerne. Butikken som ble kalt Al Quds¹¹⁹, solgte palestinsk brukskunst og arabiske varer. Butikken ble startet for å vise det palestinske folkets særegen kultur,

¹¹³ Lynggaard, Trine. "Palestinakomiteen med stor Palestina-uke" *Klassekampen*, 22.11.1980, s. 4

¹¹⁴ *Klassekampen* "Norge må anerkjenne PLO!" 12.3.1980, s. 14

¹¹⁵ Jensen, Johan T. "Palestina i mitt hjerte" *Klassekampen*, 1.8.1981, s. 5

¹¹⁶ Linstad, Trond. "Folkemord i Libanon" *Dagbladet*, 26.8.1982, s. 16

¹¹⁷ For eksempler, se blant annet: *Klassekampen* 20.10.1981, s. 8 (Linstad som klassekampens utsendte på Vestbredden), og 24.11.1981, s. 11, 14.11.1983, s.13

¹¹⁸ Se eks *Klassekampen* 12.6.1982, s. 13 og 2.4.1985, s. 12

¹¹⁹ Betyr det arabiske Jerusalem

identitet og tradisjoner. Overskuddet fra butikken gikk uavkortet til Palestinakomiteens solidaritetsarbeid for palestinerne.¹²⁰

Sammenfatning

I dette kapitlet har hovedfokuset vært rettet mot å belyse ulike sider av Trond Linstads palestinaaktivisme som privatperson og leder av Palestinakomiteen. Hovedperioden for Linstads palestinaaktivisme varte fra 1970 til 1985. Perioden startet med solidaritetsarbeidet for PFELP i 1970 og varte fram til 1985 da han gikk av som leder for Palestinakomiteen. I løpet av denne femtenårs perioden dreide Linstads palestinaaktivisme seg om alt fra solidaritetsarbeid for det palestinske folk til ulike former for motstand mot sionismen og Israel. Det som har blitt berørt viser at Linstads maoisme og medlemskap i AKP(ml-l) hovedsakelig knytter seg til palestinaaktivismen hans. Linstads kamp for de undertrykte palestinerne sammenfaller godt med de kommunistiske idealene om å bekjempe urettferdighet og undertrykking i den tredje verden. At han i tillegg var en aktiv motstander av imperialismen, forsterker hans kommunistiske tilhørighet ytterligere. Den kommunistiske tilhørigheten skulle imidlertid etter hvert forandre seg. Etter utallige opphold i Midtøsten oppdaget Linstad at maoismen ikke lenger strakk til som verdensanskuelse. Han hadde oppdaget at islam, nærmere bestemt Khomeinis tolkning, tilbød en verdensanskuelse og svar maoismen ikke kunne. Dette resulterte i at Linstad etter hvert valgte å konvertere fra maoismen til Khomeinis sjia-islamisme

¹²⁰ Øyan, Tuva Gry. "Solidaritetsbutikken" *Klassekampen*, 2.3.1983, s. 9

Kapittel 4:

Islamismen og Khomeini

Den islamistiske tradisjon og sjia-islamismen

Før vi kommer nærmere inn på islamismen er det viktig å understreke at islamisme og islam ikke er synonymer. Islam er en religion med et gudsbegrep, hellige skrifter og teologisk funderte trosforestillinger og ritualer.¹²¹ Islamisme derimot, er et komplekst fenomen som kan defineres på ulike måter. I denne oppgaven velger jeg å forholde meg til islamisme som en religiøst basert politisk ideologi med sin egen tolkning av hvordan samfunnet bør styres og organiseres. Som andre politiske ideologier mener også islamismen at den har funnet oppskriften på det perfekte samfunnet. Det som skiller islamismen fra andre politiske ideologier, som for eksempel kommunismen, er at den bygger på religionen islam. Den finner løsninger og svar gjennom å tolke islams hellige skrifter og islamske tradisjoner. Idealsamfunnet skal i følge islamismen være styrt av sharialover¹²². Disse lovene har som mål å regulere alle aspekter ved samfunnet, fra politiske institusjoner til menneskers dagligdags liv.¹²³

Det finnes to hovedretninger innenfor islam. Den ene retningen er sunni-islam og den andre er sjia-islam. Khomeinis sjia-islamisme, som er hovedfokuset i denne oppgaven, baserer seg på den sjia-islamske retningen av islam. Før vi beveger oss nærmere inn på Khomeinis sjia-islamisme er det viktig med en kort gjennomgang av typiske trekk innenfor den sjia-islamske retningen. Den sjia-islamske retningen har en historieforståelse som ser historien som sammenhengende, uten brudd.¹²⁴ Det vil si at historien fortsetter selv etter at profeten Muhammad er død. Han er riktignok den siste profeten, men profetiens æra fortsetter i form av imamatet. Forskjellen på profeten og imamene er at imamene ikke mottar åpenbaringer. Utover dette er de gudommelige og

¹²¹ Sørensen, Øystein. "Islamisme, islam og totalitarisme" (2016) s. 15

¹²² Lover gitt av Gud

¹²³ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 172

¹²⁴ I sunni-islam er historieforståelsen todelt. Den ene slutter med profeten Muhammads død. Den andre begynner etter hans død og varer til oppstandelsens dag

ufeilbarlige ledere utpekt av Gud selv.¹²⁵ Dette presteskapet, eller imamatet, sitter på den øverste makten i et sjia-islamisk samfunn.¹²⁶ I følge Mozaffari er regulære sjitiske modeller for styre mer religiøs enn de sunnittiske. Ut fra dette kan man si at et sjia-islamisk styresett er mer religiøst på grunn av dets gudommelige karakter og tilstedeværelsen av en selvstendig religiøs kaste som styrer.¹²⁷ Med dette in mente går vi over til å se nærmere på Khomeinis regime og hans sjia-islamisme.

Revolusjonen i Iran og Khomeinis sjia-islamisme

Islamismen som ideologi fikk sitt store politiske gjennombrudd med revolusjonen i Iran i 1979. Revolusjonen kom i stand som en reaksjon på sjahens stadig økende undertrykking av opposisjonelle krefter, konservative som radikale. Dette skjedde i et samfunn som stadig ble sterkere preget av økonomisk velstand og vekst. Det var med andre ord ikke i kjølvannet av en akutt økonomisk og politisk krise, eller væpnet konflikt, som ofte kjennetegner en revolusjon. Denne repressive politikken førte til dannelsen av en bred koalisjon som arbeidet for å avvikle sjahens styre. Koalisjonen var en miks av tilhengere av det konservative presteskapet og radikale aktivister. Opposisjonen startet mot slutten av 1977, og tiltok i styrke fram mot det endelige oppgjøret som fant sted på nyåret i 1979. Resultatet ble at sjahen måtte flykte. Dette var omtrent samtidig som Khomeini returnerte fra eksil i Frankrike, hvor han det siste året hadde fjernstyrt protestene mot sjahen. Allerede mars samme år ble det avholdt folkeavstemning, og overgangen fra monarki til islamsk republikk ble gjennomført. Regimeovergangen ble ytterligere stadfestet i desember, med en ny folkeavstemning som godkjente en ny grunnlov. Det var denne grunnloven som skapte det politiske systemet vi nå skal se på.¹²⁸

Khomeini, som tilbrakte mange år i eksil, hadde brukt store deler av denne tiden til å utarbeide en statsteori som bygde på islam. Med revolusjonen ble islamismen som politisk ideologi satt ut i livet. Khomeini hentet mye av sitt politiske materiale, og forfektet den samme politiske forståelsen av islam som den islamistiske ideologen

¹²⁵ Mozaffari, Mehdi. *Islamisme. En orientalsk totalitarisme* (Danmark: Informationens forlag, 2013), s. 212

¹²⁶ Ibid. s. 211

¹²⁷ Ibid. s. 214

¹²⁸ Darian, Roja og Thorsen, Dag Einar. "Islamister i regjeringskontorene—en sammenligning av Saudi-Arabia, Iran og Tyrkia" i *islamisme. Ideologi og terror* (2016), s. 198-199

Sayyid Qutb. En av foregangsmennene bak det muslimske brorskap¹²⁹. Dette på tross av at Khomeini var sjia-muslim og Qutb var sunni-muslim. Khomeinis sjia-islamisme baserer seg på islam og er en total og altomfattende lære. Den tar for seg og gir svar på alle aspekter ved livet, fra fødsel til grav. Khomeini så på tekstene i koranen som en veiledning til hvordan samfunnet skulle organiseres. Det var viktig for Khomeini å tilbakevise den ikke-politiske forståelsen av islam som han mente var feilaktig. Gudstro og moralregler var bare en liten del av det islam hadde å tilby. For Khomeini var det politiske aspektet ved islam minst like viktig. Islam har løsningen på alle politiske, sosiale og økonomiske spørsmål. Kort sagt, løsningen på alt.¹³⁰

Khomeinis islamske idealstat kommer tydelig til uttrykk i grunnloven fra 1979. Her er Allah den øverste og eneste lovgivende instans. Den islamske regjeringen, altså makthaverne, skal styre etter islamske lover som kommer rett fra Gud.¹³¹ Direkte under Allah finner vi landets øverste leder. Denne personen skal være utdannet geistlig jurist, og har som hovedoppgave å sørge for at republikken blir styrt i tråd med islamske prinsipper og lover. Det er den øverste lederen som sitter på den reelle og utøvende makten i den islamske republikken.¹³² Den øverste lederen kan i stor grad velge selv hvordan han skal ikle seg denne rollen, men fungerer uansett som den øverste instansen i en rekke saker av politisk og judisiell karakter.¹³³ Khomeini fungerte som republikkens øverste leder fra opprettelsen i 1979 til hans død i 1989. All makt som denne rollen innebar var en måte å sikre at republikken beholdt sin islamske identitet.¹³⁴ Den øverste lederen velges formelt sett for åtte år av gangen av et såkalt Ekspertråd som består av et åttitalls teologer. Disse teologene er valgt av folket, men som alle andre som stiller til valg er disse igjen forhåndsgodkjent av Vokterrådet. Ekspertrådet fungerer også som en instans som kontrollerer den øverste lederens virke, og kan, hvis behov, avsette han. I hvert fall er det slik på papiret.¹³⁵ Vokterrådet består på sin side av tolv medlemmer. Alle medlemmene er jurister, hvorav seks av disse er eksperter i islamsk lov og de resterende seks er eksperter på andre områder.¹³⁶ Seks av medlemmene velges av den øverste lederen, mens de seks

¹²⁹ Den første islamistiske bevegelse. Ble dannet i Egypt i 1928 og er i dag en av de største islamske organisasjonene i verden.

¹³⁰ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 202-203

¹³¹ Mozaffari, Mehdi. *Authority in islam. From Muhammad to Khomeini* (London: M.E. Sharp INC, 1987), s. 49

¹³² Ibid. s. 50

¹³³ Darian og Thorsen. "Islamister i regjeringskontorene (2016), s. 200

¹³⁴ Vanessa Martin. *Creating an Islamic State. Khomeini and the Making of a New Iran* (London: I.B. Tauris, 2000), s. 161

¹³⁵ Darian og Thorsen. "Islamister i regjeringskontorene (2016), s. 199

¹³⁶ Martin. *Creating an Islamic State* (2000), s. 162

andre velges av parlamentet. Vokterrådet fungerer som et overhus og må godkjenne vedtak i parlamentet og en rekke andre statlige organer før de kan settes ut i livet.¹³⁷ En av rådets hovedoppgaver er å sikre at lovene som blir vedtatt av parlamentet er i tråd med sharia, islamske tradisjoner og koranen.¹³⁸ Målet med alt dette er å skape et fullkomment islamsk samfunn.¹³⁹

Et annet viktig trekk ved Khomeinis islamisme er synet på venner og fiender. Ser vi først på synet på venner, ser vi at det er rimelig snevert. De personene Khomeini anser som venner, er de som forvalter sharialovene og fremstår som forbilder for resten av befolkningen. Det dreier seg om religiøse ledere, hovedsakelig imamer eller lærde teologer. De som ikke innehar denne kapasiteten, altså vanlige folk, er ikke fiender av den grunn. Disse skal ledes av en som er i besittelse av denne kunnskapen. En slik person kan for eksempel være Khomeini selv. Hver enkelt muslim skal være en god borger og muslim, og det blir man ved å følge sharialovgivningen.¹⁴⁰

Fiendebildet derimot, er litt mer omfattende enn som så. Her skilles det mellom interne og eksterne fiender. De interne fiendene er grupper og individer som har blitt påvirket av imperialistisk tankegang. Disse har gått vekk fra den rette muslimske tro og levesett. De som støtter monarkiet er blant fiendene.¹⁴¹ Blant Khomeinis eksterne fiender er imperialistene de aller verste. I følge Khomeini er imperialistene, islams største fiende. Imperialistene er kun ute etter herredømme og kontroll. De har som hensikt å ta over alle ressurser og herske over folket. Khomeini mente at imperialistene ønsket å skape de rette forholdene slik at de kunne tilintetgjøre islam.¹⁴² USA, Storbritannia og Israel ble ansett som hovedfiendene. Jødene var heller ikke populære hos Khomeini. Han mente at de var et aggressivt folk som ønsket å utrydde islam og etablere jødisk dominans, ikke bare i Iran, men i hele verden.¹⁴³ For Khomeini er Islam det positive motstykket til imperialismen og deres støttespillere. Han sier selv at Islam er religionen for de som kjemper for sannhet, rettferdighet, frihet og mot imperialisme. Sagt på en annen måte er Khomeinis islamisme veien til bekjempelse av imperialismen. I sammenheng med dette påpeker Sørensen at

¹³⁷ Darian og Thorsen. "Islamister i regjeringskontorene (2016), s. 199-200

¹³⁸ Martin. *Creating an Islamic State* (2000), s. 162

¹³⁹ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 206

¹⁴⁰ Mozaffari. *Islamisme* (2013), s. 196

¹⁴¹ Ibid. s. 197

¹⁴² Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 204

¹⁴³ Mozaffari. *Islamisme* (2013), s. 198

Khomeinis sammenveving av islamisme og anti-imperialistisk tredje verden-retorikk¹⁴⁴ var en viktig grunn til at revolusjonen i Iran samlet så bred støtte i Iran og andre steder i verden, blant annet i Norge.¹⁴⁵

AKP(m-l) om revolusjonen i Iran og Khomeini

AKP(m-l) var en av organisasjonene som tidlig viste interesse for revolusjonen i Iran og Khomeini. Før revolusjonen sparket skikkelig i gang, gjorde AKP(m-l) det tidlig klart at de ikke hadde noe til overs for sjahen og sjahstyret. Sjahen var en undertrykkende leder som klamret seg til makten gjennom bruk av vold. AKP(m-l) støttet derfor fullt ut massebevegelsen som nå var ute etter å velte sjahens terrorregime.¹⁴⁶ MI-bevegelsen fortsatte å følge situasjonen i Iran fram mot Khomeinis overtakelse av makten. Det store antall av artikler skrevet i *Klassekampen* fra 1978 og fram mot maktovertakelsen i begynnelsen av 1979 bekrefter dette. Christian H. Jensen påpeker i sin masteroppgave fra 2013, en interessant side ved AKP(m-l) og deres framstilling av revolusjonen i Iran. Jensen mener å se en tendens til at AKP(m-l) underslår religionens betydning for revolusjonen. Selv om islam har hovedrollen i revolusjonen, framstiller AKP(m-l) det som om det var de breie folkemassene som var hovedårsaken bak opptøyene.¹⁴⁷ Når sjahen endelig falt i begynnelsen av 1979, var *Klassekampen* ute med en artikkel som så revolusjonen i Iran i direkte sammenheng med teorien om de tre verdener. Khomeini ville ulovliggjøre det pro-sovjetiske partiet og revurdere alle internasjonale avtaler. Utfra dette hevdet *Klassekampen* at den tredje verden igjen hadde vist sin styrke mot imperialismaktene og seiret over imperialismen.¹⁴⁸

I begynnelsen var AKP(m-l) positivt innstilt til Khomeini og hans islamske styre. En artikkel i *Klassekampen*, 5 januar 1979, skrevet av Linstad, framstiller Khomeini i et positivt lys, og viser at AKP(m-l) støtter Khomeini. Det nye Iran ledet av Khomeini, skulle i følge han selv, være uavhengig av fremmede makter. Iran skulle bli selvstendig. Det skulle derfor ikke gis ut konsesjoner til utvinning av olje til

¹⁴⁴ Øystein Sørensen's betegnelse. Et annet ord for fiendebildet, med hovedfokus på imperialistene.

¹⁴⁵ Mozaffari. *Islamisme* (2013), s. 205

¹⁴⁶ *Klassekampen* "Iran—et fascistisk styre dominert av USA" 27.4.1978, s. 12

¹⁴⁷ Jensen, Christian Holm. *Sjahen satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet* (2013), s. 39

¹⁴⁸ Ibid. s. 40 og *Klassekampen* 14.2.1979

utenlandske oljefirmaer i Iran. I tillegg skulle alle militære avtaler inngått med andre land brytes. Avtaler som ble inngått under sjahen ble stemplet ugyldig, og måtte gjennomgås på nytt av en folkevalgt regjering. Khomeini tok også avstand til regimene i Sør-Afrika og Israel og eksporten av olje til disse landene skulle opphøre.¹⁴⁹ Dette var saker som AKP(m-l) kunne stille seg bak. Spesielt motstanden mot Israel og Sør-Afrika. Artikkelen nevner imidlertid lite om hva Khomeinis islamske republikk dreide seg om, bortsett fra at den baserte seg på demokratiske prinsipper og en grunnlov tuftet på islamsk lære.¹⁵⁰ Dette viser at ml-bevegelsen fram til nå ikke fokuserte noe større på det religiøse aspektet ved Khomeinis regime.

AKP(m-l)s positive inntrykk av Khomeini vedvarte også i den første tiden etter at han overtok makten. 4. april 1979 kunne *Klassekampen* melde om at Khomeini hadde fått 97 prosent av stemmene, og den islamske republikken var nå et faktum. I den nye islamske republikken skulle det ikke være noen form for diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet og religion.¹⁵¹ Jensen skriver i sin masteroppgave, at det kan virke som om AKP(m-l) støttet Khomeini i denne tidlige fasen, uten å helt vite hva de egentlig støttet. Khomeini ble stilt i et godt lys fordi han kjempet for et selvstendig Iran, mot den imperialistiske innflytelsen. Hva det innebar at Iran ble en islamsk republikk virket det ikke som om ml-bevegelsen hadde noen inngående forståelse for. AKP(m-l) støttet Khomeini ukritisk, mens andre medier rettet kritikk mot han for vilkårlige henrettelser og kvinneundertrykking. ML-bevegelsen avfeide dette og skyldte på at det var propaganda rettet mot Khomeini.¹⁵² ML-bevegelsens ukritiske og positive framstilling av Khomeini og regimet i Iran skulle etter hvert endre seg.

AKP(m-l)s bilde av Khomeini i endring

Utover sensommeren og høsten 1979 ser vi at ml-bevegelsens holdning til Iran er i endring. *Klassekampen* publiserer en rekke artikler som viser en mer kritisk tilnærming til regimet i Iran. Det er spesielt regimets krigserklæring mot kurderne og innstramningen av presse og organisasjonsfriheten som nå vekker bekymring. ML-bevegelsen tar avstand mot den undertrykkingen regimet nå utviser mot det kurdiske

¹⁴⁹ Linstad, Trond "Opposisjonsleder Khomeini. Den nye regjeringa ulovlig" *Klassekampen*, 5.1.1979, s. 5

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ *Klassekampen* "Etter folkeavstemminga: Iran bekrefter alliansefriheten" 4.4.1979

¹⁵² Jensen, Christian Holm. *Sjahen satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet* (2013), s. 50-51

folket, og stiller seg bak deres krav om selvstendighet. MI-bevegelsen ser dette i et større perspektiv, og mener at en slik svekkelse av folkets enhet også svekker kampen mot imperialismen. På tross av dette fortsetter de likevel å støtte revolusjonen og regimet i Iran. Støtten framkommer ved at de blant annet rettferdiggjør henrettelsene av sjahens tidligere støttespillere. De mener dette var et massekrav som regjeringen måtte etterfølge, og var ikke noe annerledes enn at Quisling og Rinnan ble henrettet etter Andre Verdenskrig i Norge.¹⁵³

Etter hvert ble MI-bevegelsen mer åpenlyst kritiske til regimet i Iran ettersom kurdernes situasjon i Iran stadig ble verre. I lederspalten i *Klassekampen*, 1. september 1979, kommer det tydelig fram at bevegelsen nå er bekymret for utviklingen revolusjonen i Iran har tatt. De mente at ”persisk nasjonal-sjåvinisme og religiøs fanatisme er det dårligst mulige svaret på Irans problemer”.¹⁵⁴ På tross av den mer kritiske holdningen var det fortsatt viktig å ikke avfeie den islamistiske staten. Dette var jo tross alt kompliserte saker som man ikke hadde inngående kunnskaper om. Jensen påpeker at AKP(m-l)s standpunkt til revolusjonen i Iran var at man ikke skulle kritisere islam som politisk ideologi, men vurdere den på dens egne premisser. Revolusjonen var iranernes måte å gjøre ting på, og derfor måtte man avvente utviklingen.¹⁵⁵

I årene som fulgte fortsatte AKP(m-l) å støtte opp om Khomeini og hans islamistiske styre. Jensen knytter dette til blant annet krisen som rådet innad i partiet. Mange av medlemmene hadde nå mistet troen på maoismen og ledelsen. Det var derfor viktig å holde på Iran som et eksempel på at AKP(m-l)s overordnede utenrikspolitiske teori om de tre verdener fortsatt var gjeldende.¹⁵⁶ AKP(m-l) var som nevnt kritiske til visse sider ved Khomeinis revolusjon, men dette ser ikke ut til å ha spilt en så stor rolle i det store bildet. Det var det anti-imperialistiske ved revolusjonen i Iran som stod i hovedfokus. At den tok avstand til USA og Sovjetunionen overskygget religionens rolle og de kritikkverdige forholdene ved det nye regimet.¹⁵⁷

¹⁵³ *Klassekampen* ”Klassekampen i Iran” 22.8.1979, s. 3

¹⁵⁴ *Klassekampen* ”Iran og kurdernes kamp” 1.9.1979, s. 3

¹⁵⁵ Jensen, Christian Holm. *Sjahn satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet* (2013), s. 56

¹⁵⁶ *Ibid.* s. 70

Jensen, Christian Holm. *Sjahn satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet* (2013), s. 91

Trond Linstad var blant medlemmene i AKP(m-l) som tidlig viste interesse for revolusjonen i Iran og det islamistiske styret som ble etablert i kjølvannet av denne. Perioden var preget av en nedgang i maoismen. Mange, Linstad inkludert, mente at Maos teorier ikke lenger passet med virkeligheten. AKP(m-l) gjorde sitt ytterste for at dette ikke skulle stemme. Det er vanskelig å si helt sikkert om Linstad hadde mistet troen på maoismen mot slutten av 1970-tallet. Det kan imidlertid virke slik hvis ser på hans økende interesse for Khomeini og Iran fra slutten av 1970-tallet, og utover på 1980-tallet. I neste kapittel skal vi se hvordan denne interessen etter hvert kulminerer i en livsforandrende hendelse.

Kapittel 5:

Trond Linstad og islam

Linstads gryende interesse for Khomeini og regimet i Iran

Tidligere har vi sett at Linstad var en ihuga palestinaaktivist og leder for Palestinakomiteen. Samtidig som dette pågikk begynte han også å interessere seg for revolusjonen i Iran, religionen islam og regimet som ble tuftet på dette. Linstads interesse kommer tydelig til uttrykk i en rekke artikler skrevet i *Klassekampen* fra 1979. Linstads interesse for Khomeini og hans tolkning av islam økte med tiden, og resulterte i at han etter hvert valgte å konvertere til Islam. Før vi kommer så langt skal vi se på den spede begynnelsen i 1979.

En av de første artiklene Linstad skrev om Iran stilte seg svært positivt til Khomeini og det nye Iran som nå var i emning. Denne artikkelen ble gjennomgått i forrige kapittel ut fra AKP(m-l)s synpunkt. Nå vil den imidlertid trekkes fram igjen med fokus på Linstad. I artikkelen kunne Linstad melde at det gamle sjahstyret nærmet seg slutten, og Khomeini hadde allerede utarbeidet en plan for det nye styret som skulle følge. Noe av det meste interessante, sett fra Linstads perspektiv, var Khomeinis ønske om å stoppe salg av olje til Sør-Afrika og, enda viktigere, Israel. Khomeinis begrunnelse var at Israel ga opplæring til Irans hemmelige politi, SAVAK, og deltok i tortureringen av militante aktivister som støttet opp om Khomeini. Linstad var, som vi vet, svært kritisk til Israel og deres behandling av det palestinske folket. At Khomeini tok avstand fra Israel har utvilsomt vært positivt for Linstad. Dette framgår også tydelig i artikkelen fordi det ble skrevet i fet skrift, i motsetning til resten.¹⁵⁸

Drøye to måneder senere tar Linstad igjen opp situasjonen i Iran. Denne gangen rettes søkelyset mot kvinnene som demonstrerer mot innføringen av islamske lover som vil undertrykke kvinnes stilling i Iran. Spesielt gjeldende var frykten for at sløret skulle bli påbudt igjen. Demonstrasjonene kom som en reaksjon på at Khomeini hadde uttalt

¹⁵⁸ Linstad, Trond. "Opposisjonsleder Khomeini. Den nye regjeringa ulovlig" *Klassekampen*, 5.1.1979, s. 5

at kvinner skulle bære slør. Denne uttalelsen ble senere modifisert til ”moderat påkledning”, og det skulle visstnok ikke bli påbudt likevel. Linstad støttet kvinnes krav mot påbud av slør og like rettigheter i samfunnet. Dette trekkes fram som en av flere motsetninger som kommer til overflaten nå som utformingen av et nytt samfunnssystem skal innføres. Linstad forsvarer Khomeini ved å si at det fortsatt finnes betydelige pro-sjah-krefter i Iran som ønsker å bruke slike motsetninger til mistenkeliggjøre og sverte det nye styret i Iran. Han mener at det er lett å spille på det negative ved islamske tradisjoner, og usikkerheten om hva en islamsk republikk vil innebære.¹⁵⁹

Selv om Linstad på dette tidspunktet ikke visste hvordan det nye regimet i Iran vil bli, forsøker han likevel å betrygge leserne. Linstad har stor tro på at regimet i Iran ikke vil bli slik som i Saudi Arabia og Pakistan, hvor man bruker islam til å undertrykke folket. Linstad mener dette henger sammen med at 90 prosent av iranerne tilhører den sjittiske delen av islam, i motsetning til de to nevnte som tilhører den sunnittiske. I følge Linstad er den sjittiske retningen mer liberal og politisk orientert. Den forsøker i større grad å tilpasse de islamske reglene, heller enn å kopiere de rett fra koranen. Linstad trekker også fram at regimet så langt har gjort det de lovet før maktovertakelsen. Blant annet har det kuttet forbindelsene med Israel og Sør-Afrika. For Linstad er disse faktorene bevis nok på at det nye styret i Iran ikke må forkastes så tidlig. For å spe på optimismen avslutter Linstad med å understreke at kvinnene i Iran kjempet side om side med mennene i kampen mot sjahen. Dette mener han er den sikreste garantien mot at det blir innført kvinnediskriminerende lover.¹⁶⁰ Allerede nå er det tydelig at Linstad stiller seg positivt til det nye regimet i Iran. Dette på tross av negative framstillinger av regimet i andre medier.

Linstads interesse for den islamske republikken ble ikke mindre med månedene som gikk. Dette blir tydelig i en kommentar han skriver i *Klassekampen* 8. september 1979. I kommentaren tar Linstad opp temaene islam, politisk islam og hvorfor dette har fått så stor oppslutning i den tredje verden. Målet her, er utvilsomt å bidra til mer kunnskap om islam, samtidig som man får et inntrykk av at dette er noe han interesserer seg for og støtter opp om. Han går til og med så langt som å si at

¹⁵⁹ Linstad, Trond. ”Kampen mot sløret i Iran” *Klassekampen*, 14.3.1979, s. 7

¹⁶⁰ Ibid.

”spørsmålet om islam som politisk makt er et spørsmål som alle de som støtter den tredje verdens kamp i dag må studere”.¹⁶¹ For å forstå dette fenomenet må man kvitte seg med den vestlige kulturimperialismen, som betrakter andre kulturer utfra tankegangen om at vestlige verdier og normer er overlegne. Politisk islam må vurderes på sine egne premisser. I følge Linstad er det den vestlige innflytelsen og dominansen, som har blitt påtvunget av kolonimaktene i den tredje verden, en av hovedgrunnene til at politisk islam har fått så stor oppslutning. Ved å gå tilbake til de opprinnelige ”islamittiske” verdiene, forsøker man å skape sitt eget system uavhengig av vestlige normer.¹⁶² Ut fra dette er det liten tvil om at Linstad allerede i 1979 ikke bare var interessert i revolusjonen i Iran og Khomeini ut fra et maoistisk ståsted. Det er også tydelig at han interesserer seg for det teologiske aspektet ved revolusjonen. Støtten til Khomeini og regimet i Iran fortsetter utover på 1980-tallet, og når et høydepunkt i 1985. Da blir det publisert en rekke innlegg om temaet i tillegg til at han drar på ”studietur” til Iran.

”Islam blir fargen på den nasjonal-demokratiske revolusjonen”

På den islamske revolusjonens seksårsdag, 23.februar 1985, skrev Linstad et innlegg om revolusjonen og islam i *Klassekampen*. Her tar han blant annet et oppgjør med den vestlige måten å se andre kulturer på, og frykten for det som er annerledes og ukjent. Innlegget innledes med noen kritiske spørsmål til den vestlige tenkemåten. En tenkemåte som Linstad mener ikke klarer å forholde seg til det som er annerledes og vanskelig å forstå. Han eksemplifiserer dette ved å vise til at revolusjonen i Iran i startfasen vakte stor begeistring blant folk i Vesten. På dette tidspunktet var revolusjonen oversiktlig og klar. Da dreide det seg om at det iranske folket tok til gatene for å velte det undertrykkende sjah-regimet. Men etter hvert som islam ble en dominerende faktor ble ting vanskeligere å forstå. Linstad spør seg om folk i Vesten egentlig forstod at det var under slagord som ”Allah er størst” at det iranske folket hentet styrke og inspirasjon til å gå i mot sjahen og hans styrker?¹⁶³ Etter hvert som islamske lover og kultur preget utviklingen, ble vi her hjemme vitne til ”religiøse ledere, med skjegg og svarte kapper – bevæpnet med gevær”. ”Det var fremmed og

¹⁶¹ *Klassekampen* ”Revolusjon er bra, men hvorfor må den være islamsk?” 8.9.1979, s.19

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Linstad, Trond ”Islamsk spøkelse” *Klassekampen* 23.2.1985, s. 9

kanskje skremmende” for mange. Folk i Vesten fikk etter hvert også opp øynene for overgrepene, henrettelsene og undertrykkelsen som ble begått. Det resulterte i at mange vendte seg vekk fra Khomeini, og mot den mer vestlige orienterte opposisjonen som hadde etablert seg i Paris. At de ledet motstanden med ”individuelle bombeattentater og liknende typer aksjoner” spilte ikke så stor rolle.¹⁶⁴

I andre halvdel av innlegget rettes fokuset mot positive sider ved Khomeinis regime. Framgangen i den iranske økonomien er blant det som nevnes. I følge Linstad har Iran gjort seg uavhengig av både ”øst og vest”. Det påpekes også at skoler og sykehus åpnes over en lav sko, samtidig som landsbyer får innlagt strøm og vann. Dette foregår samtidig som landet er i krig med naboen Irak.¹⁶⁵ Linstad kommer også inn på den islamske massebevegelsen som han har valgt å kalle det ”islamske spøkelse”. Dette spøkelsen går nå over hele Midtøsten. Det ”rettet hodet” først i Iran og har senere beveget seg over til Libanon. Her sørger islam og islamsk Jihad for å tvinge Israel tilbake. Linstad mener at grunnlaget for at denne islamske massebevegelsen nå er på frammarsj er fordi folk har blitt bevisst sin historie, kultur og identitet. Han påpeker at den islamske sivilisasjonen var ledende på flere områder før kolonimaktene og imperialismen ødela alt. Innlegget avsluttes med å si at ”Islam blir fargen på den nasjonal-demokratiske revolusjonen”.¹⁶⁶

Dette innlegget forsterker inntrykket av at Linstads gryende interesse, som hadde oppstått i revolusjonens tidlige dager, hadde utviklet seg til å bli noe mer ved inngangen til 1985. I 1979 var det få, Linstad inkludert, som visste hva en islamsk stat var, og hva den kom til å bli. Med årene kom kunnskapen og Linstads interesse vokste. Gjennom hele innlegget viser Linstad tydelig at han støtter Khomeini og regimet i Iran. Han fokuserer utelukkende på de positive sidene ved regimet, og tar ikke stilling til det som er negativt. Linstad tar også et oppgjør med den vestlige tenkemåten og fokuserer på det han anser som stereotypiske vestlige holdninger. Når Khomeinis islamske regime ble for ”fremmed” for folk i Vesten, vendte mange seg mot opposisjonen som kjempet i mot Khomeini. Siden opposisjonen var mer vestlig innstilt og derfor lettere for folk i Vesten å relatere seg til. En annen ting som også blir

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid.

tydelig i løpet av innlegget, er Linstads begeistring for den islamske massebevegelsen. Den gamle kommunisten i han gleder seg over at det undertrykte folket reiser seg, og kjemper mot undertrykkerne. At islam og islamsk Jihad tvinger Israel tilbake i Libanon er også positivt. Ut fra det som framkommer er det liten tvil om at Linstad er fasinert av islam, selv om vi på nåværende tidspunkt ikke får noe spesielt inntrykk av at det dreier seg om det religiøse aspektet ved religionen. I denne omgangen virker det som om fasinasjonen bygger på religionens evne til å bringe folket sammen til en massebevegelse som står sammen i kampen mot undertrykkelse. Det er først litt senere at vi får mer informasjon om Linstads forståelse av islam.

Linstad møter ”Israels farligste fiende”

I mars 1985 dro Linstad til Libanon som en del av Palestinakomiteens helseteam. Denne gangen dreide det seg ikke bare å jobbe som lege for palestinerne. Han ville også lære mer om den nylig opprettede organisasjonen Hezbollah (Guds parti), som hadde blitt stiftet for å bekjempe Israel i Sør-Libanon. Dette var utvilsomt interessant for Linstads vedkommende. At organisasjonen i tillegg bygde på den samme sjia-islamske retningen som Khomeinis regime i Iran, var nok heller ikke en ulempe.¹⁶⁷

I et innlegg i *Klassekampen* 22. mars, med tittelen ”møte med Israels farligste fiende”, tar Linstad for seg et møte han hadde med Sheik Mohammed Hussein Fadlallah, lederen for Hezbollah. Det er interessant å se på dette fordi en del av det som kommer fram her, er ting Linstad har uttalt seg om ved tidligere anledninger. Både Fadlallah og Linstad ser på sionismen som en form for rasisme. ”Sionismen har okkupert landet til et folk, for å flytte inn et annet”.¹⁶⁸ Dette minner i all enkelhet om Linstads tidligere kritikk av sionismen. Fadlallahs syn på kolonialismen har også mye til felles med Linstads. Hovedfienden er USA og Israel, og disse må bekjempes for å sikre utvikling i Midtøsten. Dette må skje i samarbeid med andre som også er i mot kolonialismen. Fadlallah er også opptatt av religionens rolle i dette. Islam skal være en faktor som skal bidra til å skape dialog, rettferdighet og sameksistens mellom mennesker.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Linstad, Trond. ”Møte med Israels farligste fiende” *Klassekampen* 22.3.1985, s. 12

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Ibid.

Ut fra dette intervjuet er det tydelig at Linstad og lederen for Hezbollah deler en rekke synspunkter. At Linstad velger å oppsøke Fadlallah, og attpåtil får til et intervju, står som et sterkt bevis på Linstads interesse for den sjia-islamske bevegelsen. To måneder senere får vi et bedre inntrykk av hva Linstad mener om islam som religion.

Trond Linstads fem spørsmål om islam

Etter hvert som vi beveger oss utover i 1985 dreier Linstads innlegg seg stadig mer om regimet i Iran og islam. Til nå har han skrevet om både den islamske revolusjonen i Iran, Hezbollah og den nye islamske massebevegelsen i framgang. Linstads interesse for islam har utvilsomt vært tilstede i disse innleggene. Likevel har vi ikke fått et ordentlig grep om hvordan han selv forholder seg til det teologiske aspektet ved religionen. Det eneste vi vet sikkert er at han støtter den sjia-islamske retningen. Med innleggene "Fem spørsmål om islam" publisert i *Klassekampen* 14. og 15. mai 1985, får vi en liten smakebit på Linstads forståelse av islam, og hvilken rolle islam spiller i kampen mot kolonialisme og imperialisme i Midtøsten.

I første del av innlegget blir det tydelig at Linstads forståelse av islam er inspirert av Khomeinis tolkning. For Linstad er islam mer enn bare en religion. Religion og samfunn er ett, det samme er også religion og politikk. Han ser på islam som "et religiøst, etisk og sosialt system", som til sammen utgjør sin egen "samfunnsmodell".¹⁷⁰ De sosiale og politiske oppgavene blir ut ifra dette religiøse oppgaver.¹⁷¹ Linstad er også positiv til at islam kan spille en viktig rolle i kampen mot imperialisme og kolonialisme i Midtøsten. I denne omgang er det spesielt den islamske bevegelsens kamp mot Israel som er mest interessant. Linstad synes det er "virkelig fantastisk" at israelske okkupasjonsstyrker drives tilbake av en folkelig, lokal motstand i Sør-Libanon.¹⁷² Denne motstanden har ført til at Israel har måttet endre sin politikk. I stedet for å bli igjen i Sør-Libanon og bli utsatt for stadig intensiverte angrep, har de trukket seg mer og mer tilbake.¹⁷³ Linstad gleder seg uten

¹⁷⁰ Linstad, Trond. "Fem spørsmål om islam" *Klassekampen* 14.5.1985, s. 14

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Ibid.

tvil over at den islamske massebevegelsen nå ser ut til å utvikle seg til å bli et problem for Israel.¹⁷⁴

Alt er imidlertid ikke bare positivt. Linstad er også skeptisk til den islamske bevegelsens framgang fordi det kan resultere i religiøse motsetninger. Israel er en faktor som kan være med på å påvirke dette. I følge Linstad har Israel alltid visst hvordan de skal spille religiøse grupper opp mot hverandre, og skjerpe religiøse motsetninger. Han er også usikker på om det lar seg gjøre å bygge en tradisjonell nasjonalistisk enhet med de motsetninger og konflikter som finnes. I stedet ser han heller for seg at et kompromiss kan være en ny type enhet, under det han kaller en religiøs paraply.¹⁷⁵ Akkurat hva dette innebærer kommer han ikke nærmere inn på. Trolig er det snakk om en form for sameksistens mellom ulike grupperinger på tross av religiøse forskjeller. Det er viktig å merke seg at Linstad ikke skiller mellom sjia og sunni-muslimske grupper. For han er muslimer en kollektiv enhet.

Helt til slutt kommer Linstad inn på hvordan den islamske bevegelsen stiller seg til palestinerne situasjon. I følge Linstad ser den islamske bevegelsen på Palestina-spørsmålet som en oppgave for islam som helhet, og ikke bare forbeholdt palestinerne. Det vil si at alle muslimer må representere palestinerne. Den islamske bevegelsen har potensiale til å løfte palestinerens sak fram, og bedre situasjonen på sikt. Dette er utvilsomt viktig for Linstad som hadde arbeidet med disse oppgavene i en årrekke.¹⁷⁶ Det er ut fra dette tydelig at Linstads interesse for den islamske bevegelsen knytter seg til troen på at den kan hjelpe palestinerne i det lange løp. Dette inntrykket blir også bekreftet av Linstad selv, under et debattmøte senere samme år. Her kommer det fram at han ser på den islamske revolusjonen i Iran som et nasjonalt, uavhengig opprør, hvor islam kan vise seg å bli en kraft som vil feie over Midtøsten og frigjøre det palestinske folket.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ Linstad, Trond. "Islam og den nasjonale kampen" *Klassekampen* 15.5.1985, s. 14

¹⁷⁷ Lundmo, Trygve. "Storm av protester" *Adresseavisen* 8.11.1985, s. 5

Debatten om Iran

Noen måneder etter innlegget om islam tok Linstad pennen fatt igjen. Denne gangen vendte han blikket mot Iran og Khomeinis regime. Innlegget som ble publisert 31. august 1985, markerte starten på en lengre debatt om Iran som utspilte seg i *Klassekampen*. Det er interessant å se på denne debatten fordi den gir et tydeligere bilde av hvordan Linstad støtter opp om regimet i Iran, på tross av all kritikken mot regimet. Bakgrunnen for at Linstad tar pennen fatt, var *Klassekampens* intervju med en iransk flyktning noen uker tidligere. I dette intervjuet forteller den iranske flyktningen om sine negative erfaringer og opplevelser med regimet i Iran. Det negative bildet som blir gitt av regimet samsvarer ikke med det Linstad har, og han ønsker derfor å utjevne dette.¹⁷⁸

Et av Linstads hovedargumenter, er at intervjuet kun omhandler en persons opplevelser, og kan derfor ikke si noe om det store flertallet som støtter regimet. Han er svært påpasselig med å framheve at det store flertallet tross alt støtter regimet.¹⁷⁹ Linstad kritiserer også intervjuobjektet fordi han mener personen er langt fra upolitisk i sitt syn på Iran. Han påpeker at flyktningen tilhører den vestlig-pregede motstandsgruppen Fedayeen, som kjemper mot Khomeinis regime. Fedayeen er i følge Linstad, en liten gruppe uten noen massestøtte. Gruppen tyr til individuelle terroraksjoner i form av bombing av blant annet bønnemøter i Teheran, og mot flere av de iranske lederne. Linstad konkluderer sitt forsvar med å si at menneskelige lidelser eller gleder kan skrives om fra begge sider. Den pro-iranske siden bør også få sin plass i lyset for å jevne ut den ensidige framstillingen. Han legger også til at valget som nylig ble gjennomført i Iran viste at regimet hadde større støtte enn noen gang. Nå ga mer enn 15 millioner sin stemme til regimet.¹⁸⁰

Ut fra det som har blitt trukket fram er det ikke vanskelig å forstå at Linstads innlegg markerte starten på en lang debatt. Linstad er bastant i sitt forsvar av regimet. Han gjør et stort poeng ut av at det negative bildet den iranske flyktningen gir av Iran kun er forbeholdt noen få. De aller fleste i Iran støtter opp om regimet, noe han understreker ved å vise til de nylige valgresultatene. Han diskrediterer det negative

¹⁷⁸ Linstad, Trond. "Humanismen – upolitisk?" *Klassekampen* 31.8.1985, s.19

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid.

bildet ytterligere ved å påpeke at den iranske flyktningen tross alt tilhørte en bevegelse som kjempet i mot regimet. At motstandere av regimet får ”hard” behandling er derfor ikke så rart. Det er verdt å påpeke at Linstad ikke benekter noen av faktaene som kommer fram i intervjuet, men måten Linstad argumenterer skal få de som leser til å stille spørsmålsteget ved det intervjuobjektet forteller.¹⁸¹

Det skulle ikke gå lenge før debatten fikk et nytt bidrag som utfordret og kritiserte Linstad sitt forsvar av Iran. Linstad kritiseres for å bortforklare de negative sidene ved regimet. Artikkelforfatteren beskylder Linstad for å framstille undertrykkningen i Iran som et individuelt problem som kun rammer et lite mindretall. For å motbevise Linstad, kommer han med tall som forteller en helt annen historie. Tallene forteller at så mange som 150 000 personer er fengslet, og over 40 000 er drept etter at regimet tok over makten. Tallenes tale, om vi skal tro dem, tilsier altså det begått omfattende brudd på menneskerettighetene i Iran. Dette viser dermed et litt annet bilde av Iran enn Linstad.¹⁸²

Linstad kunne selvfølgelig ikke la dette gå hus forbi og følger opp med et innlegg hvor han beveger seg inn på spørsmålet om menneskerettigheter. Det blir fort klart at Linstad ser på menneskerettigheter som et kunstig begrep som er konstruert ut fra vestlige premisser. I følge Linstad er spørsmålet om ”de menneskelige rettigheter” neppe det viktigste for de brede folkemassene i den tredje verden. Når et folk i den tredje verden, slik som i Iran, frigjør seg på sine egne premisser, mener Linstad det er lite trolig at de til en hver tid vil følge de retningslinjer som har blitt streket opp av Vesten. Linstad er klar over at det i en slik prosess vil bli begått både overgrep og undertrykking. Likevel mener han at folket selv vil klare å løse sine egne problemer, og sørge for å gi individer rettigheter og sikkerhet, uten at fremmede skal blande seg inn. For Linstad er det viktigst at frigjøringskampen foregår på folkets egne premisser.¹⁸³

Dette synet falt ikke i god jord, og en av de som nå tok til pennen var daglig leder for Amnesty International, Øyvind Johnsen. Han kritiserer Linstad for å ha et altfor

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Sikko, Svein Arne. ”Stør AKP Khomeini?” *Klassekampen* 10.9.1985, s. 15

¹⁸³ Linstad, Trond. ”Iran igjen” *Klassekampen* 13.9.1985, s.15

abstrakt forhold til menneskerettighetsbegrepet. Dette hindrer han i å se dens globale karakter. Johnsen forstår ikke hvorfor ikke slike rettigheter også skulle gjelde for andre kulturområder enn den vestlige. At begrepet menneskerettigheter først vokste fram i Vesten skyldes kun at forholdene lå til rette for det. Behovet for slike rettigheter har utvilsomt eksistert i andre kulturer, under andre navn og former enn i Vesten. Johnsen kritiserer også Linstad for at han kun fokuserer på statsmakten og deres støttespillere, når han skriver om folk i den tredje verden. Alle de som blir fengslet, torturert og drept nevnes ikke.¹⁸⁴ Innlegget avsluttes med å spørre hvorvidt en frigjøringskamp på folkets egne premisser, slik Linstad ønsker, er mulig. Spesielt når man tenker på at hundretusener av skjebner blir ødelagt. Da mener Johnsen at det umulig kan høre med i noe folks premisser.¹⁸⁵¹⁸⁶

Linstad lot svaret til Johnsen og co. ligge en liten stund. Han måtte først forsvare regimet fra et annet hold. Denne gangen hadde *Klassekampen* publisert et intervju med den iranske avhopperen Parviz Khazai, medlem av motstandsgruppen Mujahedin. Linstad ser seg nå nødt til å ta pennen fatt for å oppklare det han mener er uklarheter og feilinformasjon om Iran. Linstad understreker nok en gang at regimet i Iran har støtte blant de store massene. Han vil ikke høre snakk om at regimet holder på makten gjennom undertrykking og terror, slik Khazai forteller. Linstad er heller ikke enig i påstanden om at regimet er uten løsninger. For å motbevise påstanden viser han til den iranske økonomien som har klart å nedbetale all utenlandsgjeld, finansiere krig med Irak, samtidig som den har vokst. For Linstad er dette bevis nok. Han fremhever også at Iran står for uavhengighet. Iran er helt uavhengig av andre land i styringen av de indre forholdene. Utad orienterer Iran handelen mot land i den tredje verden, og ikke supermaktene. På tross av all kritikk mot regimet i Iran er det tydelig at Linstad fortsatt har troen på at dette vil komme til å endre seg med tiden. Han viser til revolusjonen i Kina hvor ”radikalere fektet med armene over det ”forferdelige” ved bondereisningen, til Mao fikk forklart dem bedre”. Han tenker seg at dette også kan være tilfellet i Iran.¹⁸⁷ Til slutt blir det klart at Iran representerer et vannskille for Linstad. Han mener at man enten er for eller i mot de undertrykte

¹⁸⁴ Johansen, Øyvind. ”Menneskerettene er globale” *Klassekampen* 24.9.1985, s. 4

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Se også Ragnar Ness ”Menneskeretter” *Klassekampen* 29.9.1985, s. 19

¹⁸⁷ Linstad, Trond. ”Iran for uavhengighet” *Klassekampen* 1.10.1985, s. 4

folkemassenes kamp. Dette utsagnet viser at Linstad har tatt med seg en sentral del av det maoistiske tankegodset og konvertert det til å gjelde Iran.^{188 189}

5. oktober 1985 kom Linstad med svaret Johnsen og Co. hadde ventet på. Han tok nok en gang opp spørsmålet om menneskerettigheter, og presiserte ytterligere hva han mente om saken. I motsetning til de andre debattantene er Linstad skeptisk til utsagnet om menneskerettighetene som globale og universelle. Han har problemer med å se for seg hvordan et system av verdier og rettigheter kan heve seg over alle motsetninger som finnes, og hjelpe til å bedre situasjonen.¹⁹⁰ I følge Linstad er ikke menneskerettighetene hevet over de kulturelle motsetningene som finnes, og derfor kan de ikke danne grunnlag for et felles område for enighet. Dette er fordi menneskerettighetene bærer preg av å være et vestlig skapt begrep. Begrepet gjenspeiler en kultur-tilhørighet hvor referanserammen og idealet er det vestlige demokratiet og parlamentarismen. Menneskerettigheter, ut fra islamske verdimønstre og tankesett, vil gi et helt annet bilde. Linstad mener altså at menneskerettighetenes aktualitet og betydning varierer fra kultur til kultur. Det er de kulturelle og politiske forholdene i et land som avgjør dette. I Norge prioriteres det ut fra "vårt" verdensbilde og virkelighet, det samme gjelder også i andre land. I Iran opplever man en annen virkelighet, og derfor er det andre rettigheter som er mer umiddelbare enn for eksempel i Norge.¹⁹¹ Ut fra dette kan man si at Linstads problem ikke ligger i å anerkjenne behovet og viktigheten av menneskerettigheter, men i selve begrepet. Når det er de kulturelle og politiske forholdene i et land som avgjør hva som er de "viktigste" rettighetene, blir det for Linstad søkt at malen skal være et begrep skapt ut fra vestlige kulturelle premisser. I forlengelsen av dette kan det også tenkes at Linstad ser på det vestlig-konstruerte menneskerettighetsbegrepet som en form for imperialisme. Et verdimønster med Vesten som referanseramme, er en form for fremmed påvirkning hvor målet er å forbedre situasjonen i en annen kultur ut fra egne premisser. Linstad mener at folket selv klarer å sikre at individets rettigheter ivaretas.

Snaue to uker senere kommer Linstad med et siste innlegg om menneskerettigheter. Dette er også hans siste bidrag i debatten om Iran. I innlegget kommer han inn på

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ For Parviz Khazais svar, se *Klassekampen* 28.11.1985, s. 15

¹⁹⁰ Linstad, Trond. "Irans virkelighet" *Klassekampen* 5.10.1985, s.21

¹⁹¹ Ibid.

Irans syn på menneskerettigheter og dødsstraff. Linstad påpeker at Iran ser på menneskerettigheter som et uttrykk for en ”jødisk-kristen” kulturtradisjon, som ikke umiddelbart sammenfaller med islam.¹⁹² Dette er et syn som åpenbart deler mange likhetstrekk med hans eget. Fra dette beveger han seg over på tanken om at andre store kulturer og sivilisasjoner, som den islamske, kan ha en annen forståelse av menneskerettigheter enn den vestlige. Det som er nytt denne gangen, er at han fremmer muligheten for at sivilisasjoner, som den islamske, kan ha et annet syn på for eksempel dødsstraff, som for øvrig er flittig brukt i Iran, enn det som finnes i Vesten. Noe ironisk skriver Linstad ”Selvsagt er det ”vi” som har rett”. Han påpeker at selv om dette kan virke uakseptabelt med vestlige øyne, kan det likevel ”gjenspeile et syn på lov og menneskelig verdighet som sitter dypt i en annen kultur og sivilisasjon”.¹⁹³ Det er interessant å merke seg ved dette, fordi det er første gang Linstad gir uttrykk for å støtte dødsstraff. Som vi skal se senere, er dette et tema han kommer tilbake til ved flere anledninger.

Linstad og Fosse på studietur til Iran

Debatten om Iran har vist oss at Linstad var en stor tilhenger av Khomeini og regimet i Iran. Han var faktisk så interessert i dette regimet at han og legen Erik Fosse dro på en toukers studietur til Iran for å se hvordan det stod til med egne øyne. Formålet med turen, var i følge Fosse, å starte en innsamling av materiale for å kunne vurdere om den islamske bevegelsen hadde ført til progresjon etter at den hadde etablert seg. For å kunne besvare dette spørsmålet, ønsket de se på i hvilken grad politisk islam la grunnlaget for en økonomisk utvikling i landet som kom folket til gode. Dette var spesielt interessant fordi den islamske bevegelsen nå førte til at det vokste fram frigjøringsbevegelser i flere land i Midtøsten. Foreløpig var Iran det eneste landet hvor den islamske bevegelsen hadde seiret, og etablert et samfunn styrt i henhold til islam.¹⁹⁴

Turen til Iran resulterte i en rekke artikler hvor Linstad og Fosse rapporterer om flere ulike temaer. Første bidrag ble publisert i *Klassekampen* 11. november 1985. Her

¹⁹² Ibid. s. 15

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Fosse, Erik. ”Religion og revolusjon” *Klassekampen* 2.12.1985, s. 4

fokuserer de på krigen mellom Iran og Irak, og den islamske massebevegelsen. Om krigen mellom Iran og Irak mener de at utgangspunktet for enhver vurdering av den må være befestet i imperialismens dominans og forankring i Midtøsten. De påpeker at et av imperialismens mål er å rive opp, og utradere den arabiske/persiske islamske kultur og sivilisasjon til fordel for sin egen. Linstad og Fosse ser på krigen mellom Iran og Irak som en ”broderkrig”. To land i den tredje verden som kjemper mot hverandre skaper splittelse, og dette er imperialismen tjent med. Krigen mellom Iran og Irak kan fortsette i årevis fordi Iran ikke er villige til å inngå noe kompromiss. Det var Irak som angrep Iran, og islamsk jurisdiksjon tilsier at Irak da må straffes. Iran, som den første islamske staten, har som mål å håndheve disse prinsippene, og det er derfor krigen fortsetter. For å fremheve Irans storhet, pekes det nok en gang på at krigen mellom de to landene utkjempes samtidig som økonomien går framover, og landet bygges opp. Iran står helt alene, mens Irak har stor støtte internasjonalt og fra supermaktene. Avslutningsvis spør Linstad og Fosse at det vil blåse en vind over hele Midtøsten lik den man så i kjølvannet av revolusjonen noen år tidligere, dersom Iran klarer å få overtaket i krigen. De går til og med så langt som å si at det kan resultere i en begynnende endring i hele Midtøsten.¹⁹⁵

I neste bidrag intervjuer legeduoen opposisjonspolitikeren Mehdi Bazergan om opposisjonens vilkår i Iran, og om flyktningestrømmen. Det er liten tvil om at hovedformålet med denne artikkelen, som med forrige, er å bidra til å sette Iran i et positivt lys. Intervjuet gjør et poeng av at Bazergan og hans parti står i opposisjon til regimet, men at de støtter republikken og konstitusjonen. Partiet er skeptiske til det nåværende lederskapet og har andre syn på forskjellige saker. Det legges også vekt på at partiet har en viss, begrenset frihet til å legge fram sine egne syn, og at de kan gi ut egne trykksaker.¹⁹⁶ Linstad og Fosse forsøker også å få bekreftet eller avkreftet påstander om at det iranske regimet driver med terror og mishandling. Når de henvender seg til Bazergan om dette er han ikke i stand til å bekrefte eller avkrefte. Det samme gjelder også for de ”vestlige diplomatiske kildene” de har henvendt seg til. På tross av at de ikke får bekreftet noe som helst kan de likevel betrygge leserne om at de fleste støtter opp om regimet, og at det ikke tas i bruk ”sterke midler for å holde systemet ved like”. Det påpekes imidlertid at de som er ute etter å velte regimet

¹⁹⁵ Fosse, Erik og Linstad, Trond. ”Sumpkrigen” *Klassekampen* 11.11.1985, s. 9-10

¹⁹⁶ Fosse, Erik og Linstad, Trond. ”Begrenset frihet” *Klassekampen* 21.11.1985, s. 13

kan forvente hard behandling, avhengig av hva som har blitt gjort. Dette skjer imidlertid som oftest i samsvar med de lover og regler som gjelder. På tross av den positive framstillingen uttrykker Linstad og Fosse en svak tvil om hvorvidt det Bazergan og de diplomatiske kildene sier om opposisjonens vilkår er helt sant. Likevel mener de at det er verdt å ta dette med i helhetsvurderingen av Iran.¹⁹⁷

Det er tydelig at Linstad og Fosse forsøker å vise en litt annen side av Iran med denne artikkelen. Ved å intervju lederen for opposisjonen forsøker de å vise at regimet i Iran er mer åpent og tolerant enn det som hevdes i vestlige medier. At regimet tillater en viss form for opposisjon, så lenge det foregår innenfor de lover og regler som gjelder, er et bevis på dette. De svarene Linstad og Fosse får servert av både Bazergan og de diplomatiske kildene bærer tydelig preg av å være ”regimevennlig”, og det er lite kritikk å anspore mot regimet. Intervjuet med Bazergan var ikke siste bidrag fra studieturen til Iran, og i tiden etter kom det flere intervjuer.¹⁹⁸ Også her forsøker Linstad og Fosse å fokusere på de positive sidene ved regimet, samtidig som de forsøker å vise Iran fra en annen side enn det som framstilles i media.

I etterkant av turen til Iran var det var flere som stilte seg kritisk til erfaringsgrunnlaget Linstad hadde opparbeidet seg i løpet av denne turen. Dette ser vi eksempler på i *Adresseavisen*. I et av innleggene refereres det fra et debattmøte om islam. Her får Linstad massiv kritikk fra eksiliranere etter at han hadde uttrykt sin støtte til Khomeini og regimet i Iran. Her blir han beskyldt for å basere sine synspunkter og uttalelser på et særdeles tynt grunnlag. Det blir gjort et poeng ut av at dette grunnlaget hadde blitt opparbeidet i løpet av en fjortendagers tur til Iran hvor han kun var i kontakt med folk i Khomeinis tjeneste.¹⁹⁹ Liknende kritikk kom også til uttrykk noen dager senere i samme avis. Journalist Astrid Morken påpeker at Linstads tur til Iran ble gjennomført i regi av ambassaden, og han fikk kun se det regimet ønsket at han skulle se. I følge Morken har dette resultert i at Linstads øyne nå er mer lukket for virkeligheten enn før han besøkte Iran. Hun mener at Linstad nå forsvarer Khomeinis regime mer iherdig enn regimets egne talsmenn.²⁰⁰

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Se Fosse, Erik og Linstad, Trond. ”Ikke kapitalstyre” *Klassekampen* 11.12.1985, s. 14, og Fosse, Erik og Linstad, Trond. ”Åre å være bonde” *Klassekampen* 29.1.1986, s. 12

¹⁹⁹ Lundmo, Trygve. ”Storm av protester” *Adresseavisen* 8.11.1985, s. 5

²⁰⁰ Morken, Astrid. ”Ideologisk akrobatikk” *Adresseavisen* 13.11.1985, s. 7

”Glimt fra et annet Iran”

Turen til Iran resulterte ikke bare i en rekke artikler. Linstad skrev også en reiseskildring som var basert på studieturen i 1985 og påfølgende turer. Allerede med tittelen *Glimt fra et annet Iran* røper Linstad bokens intensjoner. Dette kommer også tydelig fram i bokens forord, hvor han erkjenner at dette er hans forsøk på vise det Iran som han har blitt kjent med på sine reiser i landet. Som med artiklene, skal også boken fungere som et motstykke til det negative bildet av Iran som blir presentert gjennom nyhetene.²⁰¹ Boken tar for seg en rekke temaer, fra de store og vidløftige som revolusjonen og oppbygningen av den islamske republikk, til hvilke steder man bør besøke hvis man en gang befinner seg i landet. At bokens formål er å bidra til et positivt bilde av Iran, er å forvente med tanke på forfatterens tilhørighet.

Boken bidrar ikke til en mengde med ny informasjon om Linstad utover det vi vet fra før. Likevel er det et par interessante ting i bokens forord det kan være verdt å se nærmere på. Det mest interessante er at Linstad ser på islams mål om å bli en tredje faktor ved siden av supermaktene og maktblokkene. Den islamske revolusjonens langsiktige mål er at de over en milliard muslimene skal få en annen identitet og tilhørighet enn den som følger de nåværende landegrensene. Linstad mener at første skritt på veien tas dersom Iran vinner krigen mot Irak. Han kommer også inn på det det ”islamske spøkelse”, som ikke lenger bare er i Libanon, men som nå kan spores i Irak, Kuwait, Egypt og Tunis. Dette viser at det har skjedd en viss utvikling siden første gang han nevnte dette. Linstad ser denne utviklingen som en av hovedgrunnene til at supermaktene velger å støtte Irak i krigen mot Iran. De ønsker å stoppe at den islamske revolusjonen sprer seg videre. For Linstad så representerer Iran et opprør, og en protest mot det vestlige samfunnet, som han mener har hatt en alt for stor innflytelse på andre kulturer. Å finne sin egen vei, basert på sin egen kultur, er i følge han en mye bedre vei. Dette har Iran gjort, og har med det inspirert andre til å gjøre det samme.²⁰²

Tidligere har vi trukket fram Linstads engasjement for det palestinske som en av de bakenforliggende årsakene til at han begynte å interessere seg for den islamske

²⁰¹ Linstad, Trond Ali. *Glimt fra et annet Iran* (Oslo: Jasmin Forlag, 1987), s. 3

²⁰² *Ibid.* s. 3-4

bevegelsen. I etterordene i Linstads bok kommer han inn på dette aspektet igjen. Her skriver han om et besøk til Libanon og Palestina i etterkant av turen til Iran. Her blir han vitne til betydningen den islamske bevegelsen har hatt i Libanon og Palestina. Det blir tydelig at Iran er det store forbildet for mange av muslimene i Libanon. Dette kommer til uttrykk ved at han blant annet ser en rekke iranske flagg vaie i de sørlige delene av Libanon. Linstad fremhever at det er flaggets symbolverdi som er det sentrale for disse muslimene. Flagget representerer islam, kampen for et felles overnasjonalt styre, og for de underpriviligerte folkene i verden. Linstad ser også det samme i Palestina. Muslimene han reiser sammen med ser mot den islamske republikken for ledelse, og uttrykker sin fulle lojalitet til den. For Linstad er dette et bevis på at den islamske bevegelsen går over nasjonale grenser, og at målet er et felles islamsk regime. For å nå dette målet må man bekjempe de nasjonalistiske og sekulære regimene, som er et resultat av Vestens herjinger.²⁰³ Ut fra dette er det tydelig at de palestinerne som Linstad snakket med har stor tro på den islamske bevegelsen. Det kan også virke som om palestinerne, og ikke bare Linstad, har fått øyene opp for det potensiale som ligger i islam, og ser det som en mulig vei til en bedre framtid.

Linstads imperialismeforståelse

Etter å ha sett på studieturen til Iran og det som fulgte i kjølvannet av denne, er det nå interessant å se nærmere på Linstads imperialismeforståelse. Vi får et bedre inntrykk av hva den dreier seg om i en artikkel i *Klassekampen* kalt "Vesten og islam"²⁰⁴. Det første man som leser fester seg ved i denne artikkelen er Linstads skrivemåte. Den er betydelig krassere enn det vi vanligvis er vant til. I løpet av artikkelens første setninger blir det klart at formålet her er å ta et endelig oppgjør med imperialismen. Linstad har skrevet om imperialismen ved flere anledninger tidligere. Det som er interessant denne gangen, er at vi nå får et mer helhetlig og mangefasettert bilde av Linstads forståelse av imperialismen og hvordan han mener den har gjort seg gjeldende i Midtøsten.

²⁰³ Ibid. s. 93

²⁰⁴ "Vesten og islam" kom i to deler, hvor andre del "Vesten og islam II" ble publisert 10.feb.1986. Her vil det pga. relevans kun fokuseres på den første delen fra 4.feb.1986

I følge Linstad er nøkkelen til å forstå dagens Iran og det militante islam forankret i en viss kunnskap om imperialismen. Denne kunnskapen dreier seg om imperialismens herjinger i Midtøsten, fra å hente ut naturressurser som olje, til å innsette vennlige regimer til egen fordel. Linstad mener at dette har resultert i at regionens egne politiske og økonomiske utvikling har blitt undertrykket. Imperialismen har i tillegg til dette ødelagt den sosiale strukturen som kunne ha sikret at samfunnet utviklet seg videre på egenhånd. Som Linstad selv sier det, har det i kjølvannet av dette kommet ”Kriger, sult og annen fandenskap”.²⁰⁵ Han påpeker også at imperialismen har forsøkt å utsette den islamske kultur og sivilisasjon for å kunne innføre en vestlig kultur og sivilisasjon. Når den vestlige ideologien hadde blitt den gjeldende, var Midtøstens underdanighet fullbyrdet. Dersom opprør fant sted var de gjerne ledet av en vestlig utdannet elite, og foregikk i former som var gitt av undertrykkeren. Disse forholdene sikret imperialismen den maksimale kontroll over Midtøsten.²⁰⁶

Fra dette generelle bildet av Linstads imperialismeforståelse går vi videre til å se på hvordan han mener den gjør seg gjeldende på et mer detaljert nivå. I følge Linstad har imperialismen resultert i en kamp mellom ideologier, kulturer og sivilisasjoner som foregår i de lokale samfunnene. Han mener å se at det finnes to samfunn under samme tak, hvor det ene representerer det tradisjonelle og særegne, mens det andre er påtvinget og farget av Vesten. For Linstad representerer samfunnene en motsigelse mellom en egen kultur og sivilisasjon, og en imperialistisk kultur. Hvordan man forholder seg til denne motsigelsen er det som bestemmer hvorvidt man blir avhengig eller uavhengig av imperialismen. Dette fenomenet er i følge han selv, synlig i hvilken som helst by i Midtøsten. Her finner man på den ene siden det tradisjonelle sentrum med sine basarer, og på den andre siden forsteder med brede gater og forretningsbygg. Dette skaper en konfrontasjon mellom to sivilisasjoner, som ofte går på tvers gjennom klasser og grupper. Dette skillet er spesielt tydelig dersom man ser på de intellektuelle. Her finnes de som er utdannet ved islam-orienterte universiteter, og de som har utdanning fra vestlige universiteter. I følge Linstad er dette to helt forskjellige typer intellektuelle, og gir uttrykk for to ulike kulturer og sivilisasjoner. Linstad anser de brede lag av befolkningen, representert av bønder, arbeidere, fattige

²⁰⁵ Linstad, Trond. ”Vesten og islam” *Klassekampen* 4.2.1986, s. 4

²⁰⁶ *Ibid.*

og undertrykte, som en forsvarsmekanisme mot denne imperialistiske påvirkningen. Dette er fordi de er fast forankret i den tradisjonelle islamske kulturen.²⁰⁷

For at motstanden mot imperialismen skal føre til forandring må det skje en revolusjon. Denne revolusjonen, må i følge Linstad komme fra det indre, folkelige og tradisjonelle samfunnet, og foregå på sine egne premisser. Dette kan ikke skje i det ytre samfunnet fordi det allerede bærer Vestens farger i form av en elite med vestlig inspirerte partier. Linstad påpeker også at det finnes visse farer knyttet til et tradisjonelt samfunn som dette. Agenter som ønsker å kompromisse med imperialismen innenfra utpekes som en. En annen er at Vestens undertrykking og påvirkning har ført til at mange av de tradisjonelle samfunnene stenger seg inne og henfaller til passivitet. I følge Linstad er løsningen for det tradisjonelle samfunnet å absorbere representantene for det ytre samfunnet, og få de til å tjene seg selv istedenfor imperialismen.²⁰⁸ Iran, fremheves naturligvis som selve kroneksempelen på dette. Her tok det indre samfunnet over makten gjennom en folkelig revolusjon.

Dykker vi dypere ned i detaljene ser vi enda flere sider ved Linstads imperialismeforståelse. En av disse sidene er kvinnene. For akkurat som at det finnes to kulturer og to samfunn, finnes det også to typer kvinner i Midtøsten. På den ene siden finnes kvinnene som er preget av den vestlige kulturen og dens idealer. På den andre siden finnes de som står fast ved islamske tradisjoner og bærer chadoren sin med stolthet, slik som i Iran. I følge Linstad ser disse kvinnene på dette som en kamp mellom avhengighet og uavhengighet. De kjemper for de islamske tradisjonene og mot den vestlige påvirkningen. En annen side av Linstads imperialismeforståelse er hans syn på menneskerettigheter. Som vi har sett tidligere anser Linstad menneskerettigheter for å være et vestlig skapt begrep som gjenspeiler vestlige verdier og menneskesyn. Derfor mener han at de ikke kan være allmenngyldig og globalt gjeldende for alle samfunn. Når dette fenomenet da forsøkes påtvunget andre land, slik som Iran, er det mulig å se på det som en form for imperialisme. Linstad påpeker at selv om Iran ikke følger Vesten, betyr det ikke at de ikke har

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Ibid.

menneskerettigheter. Forskjellen er bare at de har sine egne, basert på islamsk kultur og sivilisasjon.²⁰⁹

²⁰⁹ Ibid.

Kapittel 6:

Trond Ali Linstad og Rushdie-saken

Trond Ali Linstad

I en liten annonse i *Klassekampen*, 21. februar 1987, blir vi informert om en kommende debatt om Iran. I annonsen kommer det fram at ”Trond Ali Linstad, kjenner av den islamske revolusjonen i Iran” skal være en av innleiderne i debatten. Dette er første gang Trond Ali Linstad blir nevnt på trykk, og markerer med dette at han har konvertert til islam. At Linstad valgte å konvertere til islam er ikke overraskende med tanke på alle innleggene og artiklene han har skrevet om regimet i Iran, Khomeini og islam i løpet av de siste årene.²¹⁰ Hvorfor Linstad valgte å ta mellomnavnet Ali får vi et bedre inntrykk av i boken *Glimt fra et annet Iran*. Her kommer det fram at Ali var den rettmessige arvtakeren til profeten Mohammed og den første imamen i følge den sjia-islamske retningen.²¹¹ Ved å ta i bruk Ali som mellomnavn viser Linstad at han tar overgangen til islam på alvor, og markerer nå tydelig at han har blitt muslim.

I et portrettintervju i *Klassekampen* 21. mars 1987, skriver Finn Sjøe om Linstad, hans forhold til islam og hvilken innvirkning dette har hatt på synet på marxismen og maoismen. Sjøe, som kjenner Linstad godt, er raskt ute med å påpeke at han ikke er en ”flaksende døgnflue”. Når Linstad gjennomfører noe, så er det helt og fullt ut, og etter år med innlevelse og grubling. Overgangen til islam er et eksempel på dette, og et av de første temaene som berøres i portrettet. Det blir her klart at valget om å konvertere til islam var et resultat av Linstads mangeårige engasjement og arbeid i den tredje verden. Etter hvert som han hadde tilbrakt mer tid i Midtøsten fikk han et nytt perspektiv på tingenes tilstand. Linstad følte at de teorier man som europeer hadde med seg i bagasjen, var altfor snever og eurosjøvinistisk, og passet ikke inn med virkeligheten. Det var på dette tidspunktet han oppdaget islam som en ny

²¹⁰ *Klassekampen* 21.2.1987, s. 24

²¹¹ Linstad, Trond Ali. *Glimt fra et annet Iran* (1987), s. 9

tendens. Linstad festet seg spesielt ved islams evne til å favne om massene på en måte som bygde på den folkelige identiteten imperialismen hadde forsøkt å bryte ned og ødelegge, og som kunne skape revolusjon. Dette var til stor glede og fascinasjon for Linstad.²¹²

Videre forteller Linstad om sitt syn på islam, som for han er mer enn bare en religion. For han er Islam et helhetlig system med en sin egen kultur, sivilisasjon, moralske normer og et økonomisk system, ulikt kapitalisme og sosialisme. For Linstad er islam folkemassenes egen identitet, og det er denne identiteten opprøret må bygges på. Flere av momentene som kommer fram her er ting vi har vært inne på ved tidligere anledninger, men presentasjonen har ikke vært like konkret som nå. Fra islam går Linstad videre til å diskutere et annet tema som har vært en sentral del av hans liv i mange år, nemlig marxismen og maoismen. Det blir raskt tydelig at Linstad har et annet syn på marxismen nå, enn tidligere. Det første han påpeker er mangelen på en genuin marxistisk analyse av Midtøsten. Han har oppdaget at det ikke er tilfeldig at det kommunistiske manifestet opererer med siviliserte og barbariske land. I dette finnes det en innbygd tankegang om at ”vår” sivilisasjon er mer høyverdig, noe han mener fører galt av sted. For Linstad er marxismen ”først og fremst europeisk, favner ikke bredt nok, og inviterer til eurosjåvinisme”.²¹³ I forlengelsen stiller Linstad seg også kritisk til hvorvidt Mao, som forsøkte å fjerne seg fra eurosjåvinismen, klarte å lage en revolusjonær teori som helt og fullt ut bygde på Kinas indre forhold. Linstad understreker tvilen ved å stille seg spørrende til hvorfor det da er så store problemer i dagens Kina.²¹⁴

I følge Linstad kan marxismen fortsatt fungere som et nyttig analyseredskap i en viss fase av et opprør, men den har sine begrensninger fordi den ikke går dypt nok. Som en verdensanskuelse strekker den ikke til, heller ikke i Europa. Linstad mener at dette ikke henger sammen med at marxister ikke kan bruke marxismen, men fordi sentrale elementer i den er feil. Han understreker spesielt ett stikkord, den blinde materialismen. Ut fra denne tankegangen er ideologi, tanker, følelser, ideer, og kultur bare et overbygg over materielle forhold. Dette eksemplifiserer han ved å vise til

²¹² Sjøe, Finn. ”Den tredje dimensjon” *Klassekampen* 21.3.1987, s. 12

²¹³ *Ibid.*

²¹⁴ *Ibid.*

Marx, som etter analyse av jødespørsmålet fant ut at deres materielle grunnlag var ågeri²¹⁵. Marx mente at dette gjenspeilte jødernes mentalitet. Selv mener Linstad at ideer, tro og kultur ikke kan ses på som en gjenspeiling fordi de har sin egen eksistens og kraft, og kan derfor ikke forklares på denne måten.²¹⁶

Før portrettet avrundes kommer Linstad inn på straffesystemet i Iran, som ofte blir framstilt negativt i mediene. Han trekker fram at ledelsen i Iran selv har kritisert at det har blitt brukt en altfor hard hånd i perioden etter revolusjonen i 1979. Linstad mener også at det er naivt å tro at alt er stuert i et land med over 50 millioner mennesker. Likevel hevder han at regimets offisielle politikk er å opptre human. Han mener at straffesystemet må ses som en del av islam som en helhet. Amputasjon, som straffemetode, er i følge Linstad ment mer som ris bak speilet, og derfor unngår man å bruke denne metoden så langt det er mulig.²¹⁷ Det er liten tvil om at Linstad med dette forsøker å dempe det negative bildet som media tegner av straffesystemet i Iran, samtidig som han tydelig markerer sin støtte. Denne støtten blir tydeligere i et intervju med *Dagbladet*, hvor det kommer fram at han helhjertet støtter den muslimske rettspraksisen.²¹⁸ Selv om dødsstraff ikke blir nevnt eksplisitt, er det liten tvil om at dette omfattes av betegnelsen "helhjertet". Linstad har også tidligere, som vi så under debatten om Iran i 1985, uttrykt seg sympatisk til dødsstraff.

I etterkant av portrettet var det lite aktivitet å spore fra Linstads side i *Klassekampen*. Det var ikke før 22. juli 1988 at han kom på banen igjen med et nytt innlegg. Dette er spesielt interessant fordi vi får vite at dragingen mot marxismen skyldtes et ønske om å "skjønne" og forstå verden. I følge Linstad bidro marxismen til å forklare de ulike fenomenene som omga han.²¹⁹ Ser vi dette i sammenheng med det som kommer fram i portrettet året før, blir det tydelig at Linstads draging mot både marxismen og islamismen skyldes ønsket om å forstå verden. Ut fra sine ulike utgangspunkt har disse ideologiene bidratt med forklaringer som har vært essensielle i Linstads forståelse av verden. Det startet med den marxistiske verdensanskuelsen og Mao som forbilde på 1970-tallet. Etter hvert som Linstad tilbrakte mer tid i Midtøsten gikk det opp for han at marxismen ikke lenger hadde de svarene han lette etter. Linstad som

²¹⁵ Rentesnyteri. Å ta for høye renter på lån av penger.

²¹⁶ Sjøe, Finn. "Den tredje dimensjon" *Klassekampen* 21.3.1987, s. 12

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Helgesen, Frank. "Fra fyrtårnet til minareten" *Dagbladet* 20.3.1987, s. 3

²¹⁹ Linstad, Trond Ali. "Marxisme og islam" *Klassekampen* 22.7.1988, s. 17

ønsket å komme imperialismen til livs, oppdaget at han selv var en slags imperialist når han forsøkte å hjelpe menneskene der ved hjelp av vestlige marxistiske dogmer.²²⁰ Det var da han oppdaget at islam og Khomeinis sjia-islamisme favnet bredere og hadde en mer fullendt verdensanskuelse enn marxismen. I et intervju med VG forteller Linstad at han gjennom islam fant en beskrivelse av virkeligheten, mennesket og forholdet mellom mennesket og virkeligheten som verken marxismen, kommunismen, humanismen eller andre tankemodeller kunne gi han. Disse dekker ikke virkeligheten slik han ser den.²²¹

Etter hvert som det gikk mot slutten av 1980-tallet fikk vi færre bidrag i *Klassekampen* fra Linstad enn tidligere. Nå rettet han mye av oppmerksomheten sin mot det ny-oppstartede tidsskriftet *Muslim* og den såkalte Rushdie-saken som startet i 1989. Som vi snart skal se var Linstad, som talsmann for norske muslimer, aktiv i denne saken fordi han ønsket å stoppe den norske utgivelsen av Salman Rushdies bok *Sataniske vers*.

Linstad og Rushdie-saken

I 1988 ga den indiskbritiske forfatteren Salman Rushdie ut boken *The Satanic Verses*. Boken skapte stor furore over store deler av verden, spesielt i de muslimske landene ettersom mange muslimer anså bokens innhold for å være blasfemisk og krenkende mot islam.²²² En som tok utgivelsen av Rushdies bok med tungt hjerte, var Irans åndelige leder Ayatollah Khomeini. Han gikk så langt som å utlyse en dødsordre på Rushdie, og alle som var delaktige i utgivelsen av boken.²²³ Bokutgivelsen skapte også overskrifter i Norge. *Klassekampen* fulgte saken med argusøyne og hadde stadig innlegg om temaet på trykk. Essensen i denne debatten omhandlet ytringsfriheten og grensene for den.²²⁴ Etter hvert ble det også snakket om å gi ut boken på norsk. Dette skapte stor frustrasjon blant norske muslimer og det ble manet til demonstrasjon. Demonstrasjonen, hvor Linstad var en av organisatorene, fant sted i Oslo 25. Februar, og så mange som 3000 muslimer møtte opp. Demonstrasjonen var rettet mot

²²⁰ Vadseth, Hans-Christian. "Han som byttet Mao med Allah" *Dagbladet* 25.2.1989, s. 13

²²¹ Selås, Jon. "En norsk muslim" *VG* 13.2.1989, s. 40

²²² "Salman Rushdie" i *Store Norske Leksikon* https://snl.no/Salman_Rushdie Hentet 16.1.2017

²²³ *Klassekampen* 15.2.1989, s. 12

²²⁴ Se eksempler på innlegg i *Klassekampen* 24.2.1989, s.2, 25.2.1989, s.3, 1.3.1989, s.5, 27.2.1989, s. 6, 2.3.1989, s.7, 22.4.1989, s. 4

Aschehoug forlag som stod bak utgivelsen av boken.²²⁵ De norske muslimenes mostand mot boken førte ingen vei og Aschehoug forlag, med William Nygaard som forlagsdirektør, ga ut boken 12. april, lenge før den opprinnelig skulle foreligge.²²⁶

Aschehougs utgivelse av *Sataniske vers* markerer Linstads inntog i Rushdie-saken for fullt. Samme dag som forlagsdirektør William Nygaard forteller om utgivelsen av boken til *Klassekampen*, kommenterer Linstad saken. Linstad, som synes det er beklagelig at boken nå har kommet ut på norsk, håper at det nå vil komme forgang i rettsaken for å stoppe boken. Utover dette så mener han, i likhet med mange andre, at boken er et hån mot islam og et slag under beltet på store grupper av muslimer, i og utenfor Norge. Hvis det skal være et godt forhold mellom ulike grupper i samfunnet, må dette forholdet, i følge Linstad, bygges på gjensidig respekt. Utgivelsen av denne boken bidrar til det motsatte. Linstad påpeker at det bør vises respekt for etiske og religiøse normer og grunnholdninger, og at det ikke bør være ”tillatt å sparke og spytte på disse normene i trykkefrihetens navn”.²²⁷

Det islamske råds rettsak mot Aschehougs forlag kom ingen vei. Resultatet ble at advokat Alf Nordhus, som representerte det islamske forsvarsrådet, trakk seg fordi han mente at det var håpløst å føre saken videre. Beslutningen kom som følge av at sakens natur hadde endret seg på de to årene som hadde gått siden den ble opprettet. Nordhus begrunnet dette med at Rushdie hadde kommet med oppklarende uttalelser om bokens budskap, samt at det generelle åndelige klimaet i kjølvannet av Gulfkrigen hadde endret saken.²²⁸ En drøy måned senere kunne *Aftenposten* melde at det islamske råd hadde trukket saken mot Aschehoug. Linstad, som talsperson, fremhever at dette på ingen måte betyr at muslimer i Norge aksepterer boken og dens innhold. Samtidig gir han uttrykk for at kampen mot boken var langt fra over.²²⁹ For Linstads vedkommende skulle dette vise seg å stemme godt. I årene som fulgte engasjerte han seg i enda større grad enn tidligere. Dette kommer tydelig til uttrykk når vi ser på det han har skrevet om saken i *Dagbladet*.

²²⁵ Larsen, Astor. ”3000 muslimer krevde forbud” *Klassekampen* 27.2.1989, s. 6

²²⁶ Helgheim, Roar. ”Aldri i tvil om å gi ut Rushdies roman” *Klassekampen* 13.2.1989, s. 7

²²⁷ Larsen, Astor. ”Fortgang i rettsaka” *Klassekampen* 13.2.1989, s. 7

²²⁸ Stanghelle, Harald. ”Nordhus trekker seg fra Rushdie-saken” *Aftenposten* 23.7.1991, s. 3

²²⁹ Stanghelle, Harald. ”Trekker Rushdie-saken” *Aftenposten* 27.8.1991, s. 3

Det skulle gå et drøyt år før Linstad skrev noe nytt om Rushdie-saken. Denne gangen for å svare på et innlegg fra Bernt Hagtvvet og Gunnar Skirbekk, hvor de blant annet spør om hvordan norske muslimer stiller seg til dødsdommen over Rushdie.²³⁰ En drøy uke senere, 10. september, kom Linstads svar. En ting som fort blir klart er at Linstad har lite til overs for boken. Dette vet vi allerede fra tidligere, men denne gangen utbroderes dette ytterligere. Nå sammenligner han muslimenes reaksjon på Rushdies bok med hvordan nordmenn ville reagert hvis en tilsvarende blasfemisk bok om kongehuset hadde blitt gitt ut. Ut fra dette spør han seg om man da ville sett annerledes på trykkefrihetens begrensninger.²³¹

Videre så uttrykker Linstad en viss sympati overfor dødsstraffen som foreligger mot Rushdie. Som en dyktig skribent, uttrykker han dette på en måte som krever litt tolkning. Han kommer inn på at dødsstraff finnes i islam, og at ”Rushdies obsceniteter og forhåning kan rammes av en slik straff”. Videre skriver han også at hvis gud finnes og har satt lover for mennesket, så følger man disse lovene siden Gud er den eneste autoritet. Linstad er imidlertid klar på at de lovene som gjelder i et bestemt land skal følges, og muslimer i Norge skal følge norske lover. Ser man på dette som en helhet, er det tydelig at Linstad stiller seg sympatisk til Rushdies dødsstraff. Linstad gjør det imidlertid klart at det ikke er aktuelt å gjennomføre noe slikt siden Rushdie oppholder seg i et land som ikke praktiserer dødsstraff. Hadde han bodd i Iran ville nok saken vært annerledes.²³²

Helt til slutt kommer Linstad kort inn på hva han mener om liberalisme²³³. Dette er interessant å trekke fram fordi det er et tema han kommer mer inn på i nyere tid. En ting er helt sikkert, og det er at Linstad ikke har mye til overs for liberalismen. Han mener at den ikke kan være grunnlaget for fremtidens stat fordi den ikke løser menneskelige problem. En høyere norm enn den gjeldende sekulære humanismen må til for å imøtekomme påtrengende utfordringer. Linstad ser på sultkatastrofer, miljødeleggelser og liknende, som uløselige problemer i et liberalt samfunn.²³⁴ Ut fra dette kan det virke som om Linstad tenker seg at et islamsk samfunn, i motsetning

²³⁰ Hagtvvet, Bernt og Skirbekk, Gunnar. ”Hva mener muslimene?” *Dagbladet* 31.8.1992, s. 4

²³¹ Linstad, Trond Ali. ”Muslimene og Rushdie” *Dagbladet* 10.9.1992, s. 4

²³² Ibid.

²³³ Den opprinnelige liberalismen dreier seg om å fremheve individets rettigheter, og begrense den politiske makten. I dag dreier det seg om økonomisk og personlig frihet. <https://no.wikipedia.org/wiki/Liberalisme> Hentet 18.1.2017

²³⁴ Linstad, Trond Ali. ”Muslimene og Rushdie” *Dagbladet* 10.9.1992, s. 4

til det moderne vestlige liberalistiske samfunnet, vil være bedre rustet til å løse ulike problemer. Ikke uventet avfødte Linstads svar en rekke innlegg fra blant annet Hagtvet og Skirbekk, og Lars Gule. Dette er interessant lesning, men blir for omfattende å gå detaljert inn på i denne oppgaven. Det som imidlertid kan sies, og som går igjen hos alle tre, er at de tolker det dithen at Linstad støtter Rushdies dødsdom. Gule går også ett skritt videre og hevder at Linstad har påtatt seg rollen som muslimenes talerør, men understreker at det han ytrer ikke kan ses på som et flertallsstandpunkt på grunn av hans tilknytning til regimet i Iran.²³⁵ Linstad understreker senere at han ikke er muslimenes talerør.^{236 237}

Debatten om Rushdie fortsetter

Fra Ayatolla Khomeini utlyste dødsdommen over Salman Rushdie og alle som hadde bidratt til utgivelsen av boken, den 14.februar 1989, tok det drøye fire og et halvt år før noe skjedde i Norge. Tidligere, i 1991, hadde den japanske oversetteren av boken blitt drept, samme år som den italienske oversetteren ble hardt skadet. 11.oktober 1993 skjedde det også i Norge. Da ble det gjennomført et mislykket attentat mot forlagsdirektør William Nygaard.^{238 239} Dette skapte naturligvis store overskrifter, og det muslimske forsvarsrådet var raskt ute med å fordømme drapsforsøket.²⁴⁰ Linstad på sin side, ville ikke kommentere saken på nåværende tidspunkt. Det eneste han hadde å si var at han var sjokkert over det som hadde skjedd, og at han både skalv og dirret.²⁴¹

Det var ikke før 3. november, drøye tre uker etter hendelsen, at Linstad kom med et nytt innlegg i debatten om Rushdie. Nå beveger han seg inn på det han mener er kjernen i saken. For Linstad er dette knyttet til det faktum at Rushdie, som kjenner av islam, spytter på og kaster opp over de mest sentrale elementene i muslimers eksistensielle fundament. At han i tillegg får lov til dette, er for Linstad en bekreftelse

²³⁵ Hagtvet, Bernt og Skirbekk, Gunnar "Muslimsk dødsdom" *Dagbladet* 15.9.1992, s. 4 og Gule, Lars "muslimenes talerør?" *Dagbladet* 23.9.1992, s. 4

²³⁶ Linstad, Trond Ali. "Liberalere og muslimer" *Dagbladet* 30.9.1992, s. 4

²³⁷ Se også Hagtvet, Bernt & Skirbekk, Gunnar "Stor inkvisitoren" *Dagbladet* 13.10.1992, s. 4 og Hagtvet, Bernt "Ord og handling- vanskelig avveining" *Dagbladet* 16.12.1992, s. 3

²³⁸ Kjølleberg, Even. "Rushdie-saken skremmer fortsatt" 14.2.2014. <https://www.nrk.no/dokumentar/25-ar-siden-fatwaen-mot-rushdie-1.11538034>

²³⁹ Saken er fortsatt uløst. (2017)

²⁴⁰ Hanssen, Halvard C. "Sjokk i moskeen" *Dagbladet* 12.11.1993, s. 12

²⁴¹ Hanssen, Halvard C. "Skjelver av sjokket" *Dagbladet* 12.11.1993, s. 12

på kulturelt hovmod og en fortsettelse av tidligere tiders europeiske holdninger til andre kulturer, hvor ens egen kultur er overordnet. Linstad fremhever også i dette innlegget, at en ”bok hvor dronning Sonja er horemamma, prinsesse Märtha vellystig ludder, kong Harald hallik og horkarl, og kronprins Haakon nekrofil horekunde— med slottet som bordell” ikke ville blitt gitt ut i Norge.²⁴² Når en slik bok blir gitt ut på muslimers bekostning kan de enten finne seg i å bli spyttet på, eller slå tilbake. Dødsdommen mot Rushdie, viser i følge Linstad, at balansen er opprettet, og at muslimene har valgt å ikke underordne seg. Hvorvidt Rushdie og medhjelperne hans blir tatt av dage, har i følge Linstad lite med dette spørsmålet å gjøre.²⁴³ Linstads hovedintensjoner bak dette innlegget er å skape en forståelse for dødsdommen over Rushdie, samtidig som han også rettferdiggjør at den eksisterer. For Linstad er dødsdommen en måte å gjenopprette balansen mellom muslimer og omverden på. Det faktumet at regimet i Iran oppfordrer til drap på et annet menneske, virker det ikke som om Linstad har noe problemer med. Det er mye verre at det spyttes på trosspørsmål.

Ikke uventet skapte dette reaksjoner, og blant de som reagerte var forfatterne Edvard Hoem og Gunnar Staalesen, samt forlagsdirektør og forfatter Anders Heger. Selv om vi ikke skal gå detaljert inn i hvert enkelt innlegg, er det tydelig at de reagerer på at Linstad velger å rettferdiggjøre og forsvare dødsdommen mot Rushdie. Det blir trukket fram at han som en sentral skikkelse i det muslimske miljøet heller burde brukt sin posisjon til å bygge broer mellom de ulike kulturene, og ta avstand til dødsdommen. Istedenfor bidrar Linstads innlegg til å sette seg selv og sine trosfeller i et dårlig lys. Forfatterne viser forståelse for at Rushdies bok kan virke sårende på mange muslimer, men at den resulterer i en dødsstraff, og forsvar av denne, er det ingen forståelse for. De påpeker at en liknende bok om kongehuset, om den hadde blitt utgitt eller ei, aldri ville ført til en dødsdom. Så mye er ihvertfall sikkert.²⁴⁴

Etter disse innleggene hadde blitt publisert ble det stille på Rushdie-fronten. Det skulle gå drøye to år før saken ble tatt opp på nytt igjen. Bakgrunnen for at det blåste nytt liv i saken, var i anledning syvårsdagen for utstedelsen av Khomeinis fatwa mot

²⁴² Linstad, Trond Ali. ”Respekt og sameksistens” *Dagbladet* 3.11.1993, s. 4

²⁴³ Ibid.

²⁴⁴ Hoem, Edvard. ”Farvel til det fargerike fellesskapet” *Dagbladet* 5.11.1993, s. 4, Anders Heger ”Linstad og Rushdie” *Dagbladet* 6.11.1993, s. 4 og Gunnar Staalesen ”Dødsdommens forsvarer” *Dagbladet* 9.11.1993, s. 5

Rushdie og alle som hadde med utgivelsen av boken å gjøre. I den anledning skrev formannen for den norske Rushdie-komiteen et innlegg hvor han ser på følgene fatwaen har fått for Rushdie, og innvirkningen den har hatt på forholdet mellom Norge og Iran.²⁴⁵ Flere innlegg fulgte, blant annet så kom William Nygaards tale fra Europa-parlamentet på trykk i Dagbladet 26.april. Essensen i Nygaards tale dreier seg om ytringsfrihet, og at Vesten ikke har bestått den moralske prøven fatwaen representerer i forhold til vern om ytringsfriheten. Nygaard mener at man må kjøre en mer handlingsrettet linje til forsvar for ytringsfriheten. Selv syv år etter at dødsdommen mot Rushdie og medhjelpere ble utstedt, blir den fortsatt opprettholdt. Nygaard mener at en strategi må utformes for å få Iran til å forstå at Vesten ikke kan godta det finnes en stående drapsordre på sine medborgere. For Norges del, mener Nygaard at man bør gå inn for et fullt diplomatisk brudd, og full stopp av økonomisk samhandling med Iran. Dialogen skal fortsatt opprettholdes, men gjennom FN og internasjonale kanaler, og det langsiktige målet skal fortsatt være å bygge bro mellom ulike kulturer.²⁴⁶

Tre uker senere kommer Linstad med sitt siste innlegg i Rushdie-saken for denne gang.²⁴⁷ Nå tar han til motmæle mot Nygaards forsvar av ytringsfriheten. Linstad, som nå ser ut til å uttale seg på vegne av alle muslimer, er skeptisk til Nygaards forsvar av ytringsfriheten. Han tror ikke at dette nye slagordet skiller seg noe større fra de gamle hvor hovedformålet var å markere egen dominans militært, politisk og ideologisk. Linstad trekker også fram Rushdie-saken, og påpeker at han og sine trosfeller ikke er i mot ytringsfrihet og meningsfrihet i prinsippet, men at det finnes visse begrensninger. Rushdie-saken er en slik begrensning. I følge Linstad så ”verken mener, diskuterer eller kritiserer” Rushdie. Det eneste han gjør er å håne, og spytter med det på det ideologiske grunnlaget til en milliard menneskers liv og eksistens. Linstad retter også skarp kritikk mot Nygaards utspill om at Vesten ikke kan godta en stående drapsordre på sine medborgere, og spør seg om det er greit at det samme skjer med Østen. Han viser til drapstrusler og drapsforsøk fra USA mot Gaddafi, diktator i Libya, og Sheik Fadlallah, lederen av Hezbollah. I det sistnevnte tilfellet plantet amerikanske agenter en bombe for å ta livet av Fadlallah. Isteden resulterte det i at

²⁴⁵ Strømme, Sigmund. ”Sju år med unntakstilstand” *Dagbladet* 14.2.1996, s. 46

²⁴⁶ Nygaard, William. ”Ytringsfrihetens pris og fatwaen” *Dagbladet* 26.4.1996, s. 34

²⁴⁷ Han kommer inn på dette i nyere tid igjen. Se Linstad, Trond Ali. ”Muslimene og Rushdie” *Dagbladet* 10.9.1992, s. 4

over 80 sivile ble drept. Med disse eksemplene forsøker Linstad å vise at USA, altså Vesten, bruker tilsvarende metoder som Iran, men med større konsekvenser.²⁴⁸

²⁴⁸ Linstad, Trond Ali. "Fatwaen og vår moralstandard" *Dagbladet* 18.5.1996, s. 34

Kapittel 7:

Linstads posisjoner og kontroverser på 2000-tallet

Hvis vi tar et tilbakeblikk og ser på Linstads historie fra 1970 og fram til i dag, blir det tydelig at han har kommet med en rekke kontroversielle uttalelser. Noen av disse uttalelsene har vi allerede vært inne på; for eksempel kritikken av sionismen og staten Israel på midten av 1970-tallet, forsvaret av regimet i Iran på 1980-tallet og Rushdie-saken på 1990-tallet. Ut fra det vi har sett er det liten tvil om at Linstad sier det han mener, og forsvare dette selv om det skaper reaksjoner. I dette kapitlet beveger vi oss over på 2000-tallet. Her vil Linstads ideologiske posisjoner og kontroverser bli utdypet gjennom å se på offentlige utspill og debatter.

Om dødsstraff

Det første temaet som blir behandlet er Linstads forhold til dødsstraff. Artikler og innlegg som har blitt behandlet tidligere i oppgaven har vist flere tegn som tyder på at Linstad støtter opp om denne formen for avstraffelse. Første gang vi blir gjort oppmerksomme på dette er gjennom et innlegg skrevet i *Klassekampen* 16. oktober 1985. I innlegget er det tydelig at Linstad ikke er enig i at det er de vestlige metoder som alltid er riktige. Han åpner dermed opp for at den islamske sivilisasjons tilnærming til dødsstraff ikke er noe mindre riktig bare fordi den blir sett på som uakseptabel med vestlige øyne. Denne tilnærmingen til dødsstraff kan, i følge Linstad, gjenspeile et syn på lov og menneskelig verdighet.²⁴⁹ Selv om han i dette innlegget er mer beskjeden i formuleringene enn hva som er tilfellet senere, er det ikke vanskelig å tolke dette som et uttrykk for at han støtter dødsstraff. Denne støtten blir gradvis mer uttalt, spesielt når vi kommer til Rushdie-saken som pågikk fra 1989. Linstad var aktiv i denne debatten og han gikk hardt ut mot boken som han mente hånet og spyttet på islam. Han gikk flere ganger ut og forsvarte Khomeinis fatwa mot Rushdie og alle

²⁴⁹ Linstad, Trond. "Kultur og virkelighet" *Klassekampen* 16.10.1985, s. 15

som var delaktige i utgivelsen av boken. Et av de tydeligste eksemplene på dette finner vi i et innlegg i *Dagbladet* 3. november 1993. Her forsøker Linstad å rettfærdiggjøre dødsdommen mot Rushdie, samtidig som han forsøker å skape forståelse for hvorfor det er slik. For Linstad er dødsdommen et eksempel på at muslimene ikke lenger ønsker å underordne seg, og ser den som en måte å gjenopprette balansen mellom muslimer og omverden på.²⁵⁰

Linstad har også uttalt seg i positive vendinger om dødsstraff i nyere tid. Blant annet kan vi trekke fram en kommentar fra *Koranen.no*²⁵¹ i anledning Saddam Husseins rettsak. Her skriver han at man ikke skal avskrive dødsstraff. I følge Linstad kan det kan komme situasjoner og tider der en slik reaksjon kan bli aktuell, og trekker fram henrettelsene i kjølvannet av andre verdenskrig som eksempler. Han mener at dette kan bli aktuelt dersom vi får den ”nakne volden inn på livet”, slik som i mindre rolige deler av verden.²⁵² Linstad har også trukket fram dødsstraff i forbindelse med smugling og salg av narkotika. På nettsiden *Koranen.no* skriver han et kort innlegg om dette 7. mai 2010. Her forteller han om en av sine pasienter, en ung kvinne på 20 år, og hvordan narkotika sakte men sikkert har ødelagt livet hennes. Linstad spør seg selv om det er galt at dødsstraff ble virksom for de som smugler og selger narkotika, dersom det kunne begrense det. Han mener at slike tanker ikke bør være tabu, og at man ikke nødvendigvis bør fordømme land som har en slik praksis.²⁵³ Som svoren tilhenger av Iran, er det verdt å nevne at dette er et av landene som praktiserer dødsstraff for narkotikakriminalitet, og hundrevis henrettes årlig for dette.²⁵⁴

Om Israel og sionismen

Vi har tidligere sett på Linstad palestinaaktivisme på 1970-tallet. Det ble raskt tydelig at han var en stor motstander av staten Israel og sionismen. Motstanden kom til uttrykk gjennom en rekke kritiske innlegg i ulike aviser. Kritikken var i all enkelhet rettet mot staten Israel og behandlingen av det palestinske folk, samt sionismen som

²⁵⁰ Linstad, Trond Ali. ”Respekt og sameksistens” *Dagbladet* 3.11.1993, s. 4

²⁵¹ Nettside startet og drevet av Linstad

²⁵² Linstad, Trond Ali. ”For eller mot dødsstraff” *Koranen.no* 7.6.2008. <http://koranen.no/for-eller-mot-dodsstraff/>

²⁵³ Linstad, Trond Ali. ”For dødsstraff” *Koranen.no* 7.5.2010. <http://koranen.no/for-dodsstraff/>

²⁵⁴ Bjørnstad, Helle. ”Straffes med døden for narkotikaforbrytelser” *Amnesty International* 8.10.2015, sist oppdatert 14.10.2015. <https://www.amnesty.no/aktuelt/straffes-med-døden-for-narkotikaforbrytelser>

han mente var rasistisk fordi den tillegger jødene spesielle egenskaper. Disse temaene tar han også opp i nyere tid.

Israel som apartheidstat er et av temaene som går igjen flere ganger, og kan beskrives som et av de mer kontroversielle temaene han tar for seg. Essensen er at Israel beskrives som en apartheidstat på lik linje med den som eksisterte i Sør-Afrika fra 1948 til 1994. Denne sammenligningen baseres på likheter som dreier seg om at de som ikke er jøder, først og fremst palestinerne, ikke har de samme rettighetene som jøder i den israelske staten. Slik var det også i Sør-Afrika under Apartheid. Da hadde ikke svarte de samme rettighetene som hvite. Linstad peker også på en rekke områder hvor palestinerne blir diskriminert, fra retten til bosetning og arbeid, til likhet for loven. Han nevner blant annet at 92% av jorden i Israel er statseid og de som ikke er jøder får ikke lov til å bo, åpne forretning eller arbeide på denne jorden. I følge Linstad har staten Israel bygget diskriminering inn i selve grunnvollene sine. Dette kommer av at Israel fortsatt hviler på sionismen. Skal vi tro Linstad, er det sionismen og apartheid som står i veien for fred og løsning.^{255 256} Han mener at løsningen er å erstatte dagens regime med en demokratisk stat i hele Palestina, fri rasisme og sionisme, hvor flyktningene kan vende tilbake.²⁵⁷

Et annet kontroversielt tema vi må ta opp i forbindelse med Israel er Linstads syn på selvmordsbombere. I et intervju med VG i 2003 kommer det fram at Linstad ikke tar avstand fra selvmordsbombere. Han understreker at palestinerne har rett til frigjøringskamp, og mener at det å sprengte israelske soldater og militære kan være legitimt. Linstad legger til at om "gutta på skauen" hadde sprengt en tysk bunkers under krigen ved selvmordsbombing ville det nok det vært helt greit.²⁵⁸ Dette temaet kommer han også tilbake til noen år senere i et innlegg i *Dagbladet*. Her forsvarer han igjen palestinerne rett til å bruke selvmordsbomber i motstandskampen mot Israel, fordi de har fordrevet dem og okkupert landet deres. Kjernen i Linstads forsvar dreier seg om å se palestinerne bruk av selvmordsbombere mot militære mål som et ledd i en berettiget motstand, og ikke som terrorisme. For å støtte opp under dette synet trekker han fram igjen eksempelet med "gutta på skauen" og selvmordsbombing. Han

²⁵⁵ Linstad, Trond Ali. "Israel—en apartheidstat" *Klassekampen* 20.10.2010, s. 22-23

²⁵⁶ Se også: Linstad, Trond Ali. "Et nytt Israel eller Palestina?" *Vårt Land* 3.12.2012, s. 23

²⁵⁷ Linstad, Trond Ali. "Blindt om Israel fra VG" *Koransen.no* 15.6.2014. <http://koranen.no/blindt-om-israel-fra-vg/>

²⁵⁸ Torvik, Line. "Å sprengte israelske soldater og militære kan være legitimt" *VG*. 15.7.2003.

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/midtoesten/aa-sprengte-israelske-soldater-og-militaere-kan-vaere-legitimt/a/67956/>

påpeker at dette ikke ville blitt ansett som terrorisme fordi nordmenn den gang hadde en legal rett til å forsvare landet sitt mot okkupasjonsmakten. Linstad viser også til et sitat fra Inga Marte Thorkildsen som sier at selvmordsbombing ikke er terrorisme dersom det skjer i et legalt forsvar av et land. Dette burde, i følge Linstad, også gjelde for palestinerne.²⁵⁹ Dette skapte naturligvis reaksjoner, og Linstad så seg nødt til å skrive et nytt innlegg hvor han utdypet at selvmordsaksjoner kun er legitimt når målet er militært.²⁶⁰

Fra de mer kontroversielle uttalelsene om Israel beveger vi videre til Linstads nettside *Koranen.no*, for å se på hvordan det kritiske synet på Israel kommer til uttrykk i noen av innleggene her. Her skriver Linstad blant annet et krast innlegg i anledning Israels 60 års jubileum. Han spør seg om dette jubileet egentlig er noe å feire, og minner om at hundretusener av palestinere måtte vekk for at Israel skulle bli til. Israels historie og dens eksistens hviler, i følge Linstad, på sionistisk kolonisering av palestinsk jord, etnisk rensing og fordriving av palestinere. Han retter en finger mot Vesten, som med sin dårlige samvittighet for jødene, gjerne overser dette. Det går på bekostning av rettferdighet og anstendighet mot Palestinas befolkning.²⁶¹ I et liknende innlegg, nå i anledning 64 år siden opprettelsen av Israel, diskuterer Linstad staten Israels legitimitet. Han konkluderer med at Israel er bygget på en blanding av kolonialistisk støtte fra England, amerikanske manipulasjoner i FN, drømmer om jødisk tilhørighet til landet, og europeisk jødehat og skyldfølelse. Han avslutter med å spørre i hvilken grad disse forholdene er grunn nok til å oppveie palestinernes rettigheter.²⁶²

Som vi har sett tidligere er Linstad opptatt av sionismen. Dette kommer også til uttrykk i flere av innleggene på *Koranen.no*. I et av innleggene lanserer Linstad det jeg vil kalle en hovedtese om sionismen. Denne går ut på at Israels historie - og menneskesyn springer ut av en viss type jødedom (sionismen), som dominerer tenkningen til politikere, militære og religiøse ledere i staten Israel, samt en stor del av jødene i resten av verden. Denne sionist-pregede jødedommen er med på å forme Israels politikk og taktiske handlemåte. Har man kunnskap om denne typen jødisk

²⁵⁹ Linstad, Trond Ali. "Jeg—en selvmordsbomber?" *Dagbladet* 2.6.2008, s. 44

²⁶⁰ Linstad, Trond Ali. "Legale selvmordsaksjoner" *Dagbladet* 14.6.2008, s. 52

²⁶¹ Linstad, Trond Ali. "Israel 50 år" *Koranen.no* 28.5.2008 <http://koranen.no/israel-50-ar/> (Linstad har skrevet 50 år, men han mener nok 60 år)

²⁶² Linstad, Trond Ali. "Israel - 64 år, på bekostning av palestinske rettigheter" 19.5.2012. <http://koranen.no/israel-64-ar-pa-bekostning-av-palestinske-rettigheter/>

tenkning, kan man i følge Linstad, lettere forstå hvorfor forholdene i Israel er slik de er. Blant annet trekker han fram, Israels aggresjon mot palestinerne, fordrivingen av palestinerne og diskrimineringen av palestinerne som fortsatt bor i Israel.²⁶³ Skal dette sammenfattes kan vi vel tolke det dit hen at sionismen i Israel er altomfattende og gjennomsyrrer de fleste sider av samfunnet. På tross av kritikken mot sionismen og Israel fremhever Linstad at det finnes andre typer jødedom som er ”høyst respektable og anstendige”, og som han støtter han opp om.^{264 265}

Om jøder

Etter gjennomgang av en rekke innlegg om Israel og sionismen sitter vi igjen med en relativt begrenset kunnskap om Linstads syn på jødene som folkegruppe og jødedom generelt. Ut fra det som har blitt nevnt kan man konkludere med at han ikke har noe til overs for den sionistiske formen for jødedom, men at det finnes andre grupper av jøder som er mer ”anstendige”. Vi får vite litt mer om dette i et innlegg i *Klassekampen* 27. januar 2009. Her forteller Linstad om islams syn på jøder, samtidig som vi får et inntrykk av hva han selv mener om saken. Allerede i første avsnitt understreker Linstad at islams syn på jøder er variert og nyansert. Jødene er ikke en ensartet gruppe og det finnes flere typer av jødedom. Islams syn samsvarer altså med det Linstad har gitt uttrykk for tidligere. Det er først mot slutten av innlegget vi finner den mest interessante informasjonen. Da refererer Linstad til jødernes egne skrifter, og påpeker at disse slår fast at Israels eksil er en straff fra Gud. Å avslutte denne eksil ved verdslige metoder, slik sionistene ønsker ved staten Israel, er strengt forbudt av Gud. Dette slås også fast i Talmud²⁶⁶. For å underbygge denne påstanden ytterligere lener Linstad seg på et sitat fra Koranen:

Annerledes er det med dem som har erstattet religionen med en sekulær tro, og gjort «det hellige folket» til et nasjonalistisk, etnisk samfunn, etablert i det

²⁶³ Linstad, Trond Ali. ”Israels statsbærende ideologi” *Koranen.no* 29.5.2009. <http://koranen.no/israels-statsbaerende-ideologi/>

²⁶⁴ Ibid.

²⁶⁵ For liknende kritikk se Linstad, Trond Ali. ”Israel—en illegitim stat” *Koranen.no* 28.5.2008. <http://koranen.no/israel-en-illegitim-stat/>

²⁶⁶ Jødernes viktigste skriftsamling

hellige landet (Pales- tina). Gud forbyr at man slutter fred med slike; som ”drev dere bort fra deres hjem, eller hjalp til ved utdrivningen”.²⁶⁷

Ved å vise til både jødiske skrifter og Koranen legitimerer Linstad at sitt negative bilde på den sionistiske jødedommen og staten Israel er vel berettiget. Dette inntrykket understreker han ytterligere ved å avslutte innlegget med å si at anti-israelske og anti-sionistiske protester er vel begrunnet.²⁶⁸ I et oppfølgingsinnlegg noen dager senere tydeliggjøres dette nok en gang. Da kommer han inn på diskusjonen om hvem fienden er. Israel som etablissement og sionismen som ideologi er naturligvis nevnt. Nytt denne gangen er at sionistiske jøder og kristne sionister inkluderes i dette fiendebildet. Selv om dette ikke kommer som noen overraskelse er det viktig å påpeke dette siden det blir sagt rett ut, og krever ingen tolking.²⁶⁹

Fra innleggene i *Klassekampen* går vi videre til å se på innlegg Linstad publiserte på *Koranen.no* i mars 2010, med den noe oppsiktsvekkende tittelen ”Vær kritisk til jøder”. På tidspunktet da dette innlegget ble publisert var nok ikke Linstad klar over hvilke konsekvenser det skulle få et par år senere. Linstad starter innlegget med oppfordringen om: ”Vær kritisk til jøder i verden, når det gjelder den innflytelsen de har, innen aviser og andre medier, i mange politiske organer, og ved kontakter og nettverk som finnes til der hvor beslutninger fattes”.²⁷⁰ Linstad spør om det er antisemittisk å hevde slikt, eller om det gjenspeiler faktiske forhold, at jøder har stor innflytelse i politikk og opinionsarbeid, og misbruker dette til fordel for sekteriske interesser. Videre advarer han mot jødene fordi han mener at de ofte snakker varmt om saker som opptar folk, som demokrati og menneskerettigheter, men at dette i mange tilfeller kun er en fasade for å skjule et dypere engasjement, nemlig jødene egne interesser.²⁷¹

Linstad understreker også denne gangen at det finnes ”anstendige” og ”mindre anstendige” jøder. Dette har vi sett før, men til forskjell fra den gang gjør han et poeng av at dette ikke bare gjelder jødene, men for alle grupper og religioner. På tross av dette mener Linstad å anspore at ”uhederlighet utad for å fremme en sak, og særlig

²⁶⁷ Linstad, Trond Ali. ”Islams syn på jødedom” *Klassekampen* 27.1.2009, s. 17

²⁶⁸ Ibid.

²⁶⁹ Linstad, Trond Ali. ”Hvem er fienden” *Klassekampen* 4.2.2009, s. 22-23

²⁷⁰ Linstad, Trond Ali. ”Vær kritisk til jøder” *Koranen.no* 28.3.2014 <http://koranen.no/vaer-kritisk-til-joder/> (Først publisert i 2010)

²⁷¹ Ibid.

når det gjelder Israel, synes å kunne spores hos mange jøder”.²⁷² Ut fra Linstads egen sjargong om ”anstendighet”, kan det virke som om at han anser et større antall av jøder som ”mindre anstendig” enn hva som er tilfellet med andre folkegrupper. Linstad mener også at de sionistiske jødene er spesielt dyktige til å påvirke opinionen ved bruk av ”urene” metoder. Han trekker spesielt fram Israel-lobbyen i USA hvor jøder er en ledende kraft. I følge Linstad er det så ille her at dersom en kongressmann eller en annen politiker åpent går i mot lobbyen, vil det føre til politisk selvmord, fordi svertetekampanjer blir satt i gang for å sette personen i et dårlig lys.²⁷³

Med dette innlegget får vi dannet oss et bedre bilde av Linstads syn på jødene. Han fremhever tydelig at det er de sionistiske jødene han er kritisk til, ikke jøder som hel folkegruppe. Dette henger nok sammen med en overhengende frykt for å bli stemplet som antisemitt. Uttalelsene vi har sett i dette innlegget er utvilsomt blant de mest kontroversielle Linstad har kommet med. De fremstår som svært konspiratoriske og bærer preg av å basere seg på klassiske myter og konspirasjonsteorier om jødernes skjulte makt i samfunnet, og deres planer om å ta over verden. På tross av uttalelser som nok av flere karakteriseres som antisemittiske, fikk Linstad lite reaksjoner på innlegget før i 2012, da han skulle motta Kongens fortjenstmedalje i sølv. Før vi kommer så langt, skal vi først se på noen av Linstads uttalelser om homofili, som sammen med uttalelsene om jøder, førte til at Kongens medaljeråd valgte å slette Linstads fortjenstmedalje.

Om homofili

Når vi skal tegne oss et bilde av Linstads syn på homofili er det hovedsakelig to innlegg som bør ligge til grunn. Innleggene, som begge inneholder kontroversielle uttalelser, skapte ikke så store reaksjoner på tidspunktet de ble skrevet. Det var først når det ble klart at Linstad skulle bli tildelt Kongens fortjenstmedalje i 2012, at uttalelsene ble trukket fram i lyset og reaksjonene fulgte. Det første innlegget finner vi i *Klassekampen* 23/24 februar 2008. Her beskriver Linstad homofili som et ”avvik”. Han skriver at ingen skal fordømmes for homofili, men ”homofili kan ikke bli «normalt» - norm og standard i et samfunn. Homofili må anses som et avvik. Det

²⁷² Ibid.

²⁷³ Ibid.

ligger ikke fordømmelse i dette, ingen avvisning eller nedvurdering. Det er å stadfeste faktum.”²⁷⁴ Linstad tror at de fleste forstår at seksualitet skal være mellom en mann og kvinne fordi disse hører naturlig sammen.²⁷⁵

Det andre innlegget ble publisert på nettsiden *Koranen.no* i mars 2012. Her tar Linstad for seg hva han mener om homofilt ekteskap. Allerede med tittelen ”homofile ekteskap er ”grotesk”” kan vi danne oss et bilde av hva dette dreier seg om. Innledningsvis blir det klart at ekteskap for Linstad, er noe som kun kan eksistere mellom en mann og en kvinne. I følge han selv, er ikke dette hans egne ord, men kristne katolske ledere. Selv om han velger å henvise til dette er det liten tvil om at han er av samme oppfatning. Fra denne påstanden går han videre til å forsvare at ekteskap mellom to menn eller to kvinner fra naturens side er en helt umulig tanke. For Linstads del må de gjerne være venner med hverandre, eller føle tilknytting til hverandre, men å inngå ekteskap er en helt annen sak. Det kommer også klart fram at Linstad synes det er godt at den katolske kirken er entydig i sitt syn på homofile ekteskap. Han viser til en debatt i England hvor katolske ledere omtalte homofile ekteskap som groteske. Det er interessant å bemerke hvor påpasselig Linstad er med å påpeke at disse uttalelsene kommer fra katolsk hold og ikke han selv. Ut fra det som har blitt sagt om temaet kan vi altså konkludere med at Linstad ikke støtter opp om homofile ekteskap med den begrunnelsen at dette kun skal skje mellom mann og kvinne. I hvilken grad han selv ser på likekjønnet ekteskap som ”groteskt” er vanskelig å si, og blir bare spekulasjoner.²⁷⁶ I et senere innlegg om *Koranen* og homofili skriver Linstad at ingen bør bli kritisert for sin legning uansett religion.²⁷⁷ Det er altså tydelig at han har moderert seg noe i senere tid.

Medaljestriden

I november 2012 ble Trond Ali Linstad tildelt Kongens fortjenstmedalje i sølv for sitt mangeårige sosiale arbeid blant innvandrere på østkanten i Oslo. Det sosiale arbeidet har i stor grad foregått gjennom Linstads stiftelse Urtehagen, som blant annet driver kulturelle og sosiale tjenester for barn og unge. Tildeling skapte stor debatt etter at det

²⁷⁴ Linstad, Trond Ali. ”Homofili er et avvik” *Klassekampen* 23/24.2.2008, s. 30

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Linstad, Trond Ali. ”Homofile ekteskap er ’grotesk’” *Koranen.no* 14.3.2012 <http://koranen.no/homofile-ekteskap-er-grotesk/>

²⁷⁷ Linstad, Trond Ali. ”Homofili og straff” *Koranen.no*. August 2016 (dato ukjent) <http://koranen.no/homofili-og-straaff/>

ble kjent at Linstad hadde kommet med kritiske uttalelser om både jøder og homofile ved tidligere anledninger. En av de som reagerte kraftig på dette var historiker Terje Emberland ved Holocaustsenteret. Emberland ser på tildelingen som en skandale, og synes det er ”veldig problematisk” at en person som Linstad får fortjenstmedaljen. Emberland trekker fram at Linstad i innlegget ”vær kritiske til jøder” spiller på antisemittiske fordommer av gammel sort. Han kaller det ”klassisk antisemittisk konspirasjonsteori” av typen man finner i «Sion vises protokoller»²⁷⁸ hvor jøder kontrollerer både media og bankvesen.²⁷⁹ Det var ikke bare uttalelsene om jøder som skapte reaksjoner, også tidligere uttalelser om homofili ble trukket fram. Bård Nylund, leder i LLH²⁸⁰, reagerte kraftig når det ble klart at Linstad skulle få medaljen. Han mener at det å premiere slike holdninger med fortjenstmedaljen, er den uverdige.²⁸¹ Det var planlagt at medaljen skulle deles ut av daværende ordfører Fabian Stang, men han takket nei fordi han mente at noen av Linstads synspunkter var ”uforenlige” med det han selv står for. Stang viser til at uttalelsene om jøder var en av grunnene til at han valgte å si nei.²⁸²

På spørsmål om de jødekritiske uttalelsene understreker Linstad overfor *Dagbladet* at han står for innholdet i ”Vær kritisk til jøder”, men kjenner seg ikke igjen i å være en antisemittisk konspirasjonsteoretiker. Linstad sier selv at han ikke tror at jøder kontrollerer media og bankvesenet, men at flertallet av jøder i dag er sionister, til forskjell fra tiden før andre verdenskrig. Linstad ser kritikken mot han som ”et typisk motangrep fra personer som bekjenner seg til sionismen – tanken om at jødene har rett på en nasjonalstat i Palestina”.²⁸³ Han mener at disse personene er raske til å trekke konklusjoner om at de som uttrykker seg kritisk til sionismen er antisemitter. Linstad sier også at han er veldig såret over å bli oppfattet som antisemitt, og presiserer at artikkelen ”Vær kritisk til jøder” var en politisk ytring. Han presiserer også at han er antisionist og ikke antisemitt.²⁸⁴

²⁷⁸ Antisemittisk skrift som har sirkulert siden forrige århundre.

²⁷⁹ Lofstad, Ralf. ”Advarte mot jøder – får Kongens fortjenstmedalje” *Dagbladet.no* 12.11.2012 <http://www.dagbladet.no/nyheter/advarte-mot-joder---far-kongens-fortjenstmedalje/63032275>

²⁸⁰ Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

²⁸¹ Moe, Sigird, Lundervold, Linn, Doksheim, Therese & Grønning, Tuva. ”Homofili må anses som et avvik” *Dagbladet.no* 13.11.2012. <http://www.dagbladet.no/nyheter/homofili-ma-anses-som-et-avvik/63033073>

²⁸² Lofstad, Ralf. ”Jødekrangel om Kongens medalje”. *Dagbladet* 13.11.2012, s. 6

²⁸³ Ibid.

²⁸⁴ Ibid.

Kritikken mot at Linstad skulle få fortjenstmedaljen resulterte i at Slottet valgte å utsette tildelingen på ubestemt tid. Begrunnelsen var at de synes saken var svært komplisert og ønsket mer tid til å vurdere den.²⁸⁵ Det tok ikke lang tid før beslutningen om å slette medaljen ble fattet. Det var kong Harald selv som personlig stod for beslutningen om at medaljen skulle slettes. Denne beslutningen gjorde Linstad historisk fordi dette aldri hadde skjedd tidligere.²⁸⁶ Slottets hoffsjef Åge B. Grutle beklaget på det sterkeste at Linstad hadde blitt brakt opp i denne situasjonen. Han begrunner slettingen med at enkelte av Linstads synspunkter ikke er forenlige med medaljens formål. Han understreker at det er sjelden medaljerådet legger seg opp i kandidatens ytringer, men at de etter en ny gjennomgang kom fram til at Linstads ytringer var for ekstreme. Rådet merket seg spesielt ved ”ytringer som synes egnet til å mistenkeliggjøre jøder som folkegruppe, og som minner om den spesielle floraen av stigmatiserende konspirasjonsteorier om det jødiske folk”. Linstads ”antihomofili-utspill” ble også tatt med i den endelige avgjørelsen.²⁸⁷ Etter at vedtaket ble kjent skrev Linstad en redegjørelse for hele prosessen på *Koranen.no*, og konkluderte med at det kongelige vedtaket må ”akseptereres og respekteres”.²⁸⁸

Linstads muslimske manifest

Etter å ha sett på medaljestriden, skal vi nå vende blikket mot Linstads såkalte ”muslimske manifest”. Manifestet ble trykket i *Aftenposten* 25.1.2010 og bestod av 15 punkter.²⁸⁹ Linstads begrunnelse for å skrive dette manifestet var at norske muslimer ”trenger å vite hvordan de skal forholde seg til det dagligdagse og til større spørsmål”. Dette er med andre ord oppskriften på hvordan en muslim skal være, tenke og handle.²⁹⁰ I tillegg til dette bidrar manifestet også til å gi en dypere forståelse av Linstads ideologiske tankegods som strekker seg fra hans tanker om islam, til synet på det norske politiske demokratiet.

²⁸⁵ Lundervold, Linn & Lofstad, Ralf. ”Pinlig for kongen” *Dagbladet* 14.11.2012, s. 4

²⁸⁶ Lofstad, Ralf. ”Kongens nei” *Dagbladet* 16.11.2012, s. 10

²⁸⁷ Lofstad, Ralf. ”Slottet sletter Fortjenstmedaljen til Trond Ali Linstad”. *Dagbladet.no* 15.11.2012 <http://www.dagbladet.no/nyheter/slottet-sletter-fortjenstmedaljen-til-trond-ali-linstad/63037167>

²⁸⁸ Linstad, Trond Ali. ”Kongens fortjenstmedalje? en redegjørelse” *Koranen.no* 16.11.2012. <http://koranen.no/kongens-fortjenstmedalje-en-redegjorelse/>

²⁸⁹ En lengre versjon ble publisert på *Koranen.no*

²⁹⁰ Linstad, Trond Ali. ”Muslimsk manifest” *Aftenposten* 25.1.2010, s. 5

I manifestet slår Linstad tidlig fast at ”Gud er den høyeste autoritet”, ”den eneste autoritet” og ”ingen muslim bøyer seg for andre enn Ham”. Videre erkjenner han at norske myndigheter har makt i landet, og at dette er noe muslimer skal respektere. Men siden den norske stat er sekulær skal ikke muslimer ”ta til seg tanker og normer, fra stat eller andre, som ikke er forenlig med islam”. Linstad advarer også mot at ”muslimer kan komme i opposisjon til staten” fordi den med sin sekulære ideologi forsøker å øve press på muslimene, og vil at de skal la seg farge av den. Den sekulære ideologien ”slår fast egen overhøyhet, i verdier og tanker”, og ”forventer føyelighet av muslimene”. Med dette utgangspunktet hevder Linstad derfor at ”Muslimer tror ikke på det liberale demokratiet”. Den skaper ”sin egen elite, som påvirker opinionen, politisk og verdimesig, i sekulær retning”.²⁹¹

Vi har tidligere vært inne på at Linstad ser på islam som mer enn bare religion. For han er det et helhetlig system bestående av både religion, samfunn og politikk. Dette tar han også opp i manifestet, samtidig som han legger til at islam er ”en offensiv tro” som er ”sanksjonert av gud” og ”gjelder for alle”. Den er ”revolusjonær, og sikter mot en bedre verden”. Islam er også ”den ultimate tro” som ”skal gjelde på den siste dag” uansett om den kommer om hundre eller hundre tusen år.²⁹² Linstad kommer også inn på hvem han anser for å være fienden. Fiendebildet har ikke gjennomgått de store forandringene fra det vi har sett på tidligere. Det samsvarer fortsatt med Khomeinis egen inndeling av fiender hvor USA og Israel er hovedfiendene. Det som er nytt denne gangen er at Linstad nå trekker Norge inn i denne settingen. Han påpeker at ”Norge deltar i kriger, direkte og indirekte”, og er delaktige i en ”stilltiende krig rettet mot folk i Gaza”. USA er riktignok ”en hovedaktør i krigen”, men ”norske myndigheter er deltagende, sammen med USA og Israel, i å sulte ut Gazas befolkning”. Linstad fortsetter med å slå fast at ”USA er en hegemonisk makt med militærbaser over hele verden” og konstaterer at den ”amerikanske dominansen må møte motstand”.²⁹³

Linstad legger imidlertid vekt på at det ikke er alle strategier for motstand mot USA og deres allierte han er like begeistret for. I *Drømmen om det fullkomne samfunn*

²⁹¹ Linstad, Trond Ali. ”Muslimsk manifest” *Aftenposten* 25.1.2010, s. 5

²⁹² Ibid.

²⁹³ Ibid.

påpeker Øystein Sørensen at Linstad foretar en grenseoppgang. På den ene siden avviser Linstad de som velger en ”innadrettet holdning i forhold til samfunnet rundt” og mener at de ”henfaller til sekterisme og dogmatisme”. Sørensen merker seg ved denne formuleringen som han mener ”smaker tydelig av Linstads fortid som AKP-medlem”. På den andre siden finner vi de som mener at ”islam kan fremmes med spektakulære aksjoner og ukritisk bruk av våpen”. Med disse aksjonene vil de ramme ”USA og deres allierte” og det er ”ikke nødvendigvis galt” mener Linstad. Problemet er at ”aksjonene rammer ukritisk, både militære og sivile” og ofte ”tilsynelatende uten mening”. De som gjennomfører slike aksjoner ”bygger heller ikke kloke allianser,”. Til slutt nevner Linstad en tredje gruppe av muslimer som ”avfinner seg med den vestlige kulturen og blir en del av den”. De har en sekulær væremåte men med ”islett av islam”. Disse må i følge Linstad ”bevisstgjøres for et valg”.²⁹⁴

Ikke uventet fulgte det en rekke kritiske kommentarer i kjølvannet av manifestet og flere av disse festet seg ved likheter mellom Linstads fortid som maoist og hans forståelse av islam. Noe av det som ble trukket fram var likhetene mellom fiendebildet som maoist og muslim.²⁹⁵ Ser vi tilbake til perioden rundt midten av 1970-tallet, da Linstad fortsatt anså Kina som sitt ideologiske fyrtårn og kjempet det palestinske folkets kamp, utnevnte han USA og Israel til hovedfiender. Dette ble gjort i samsvar med Palestinakomiteens offisielle doktrine på fire punkter. Linstad slo den gang fast at det var USA-imperialismen som tok livet av palestinerne. Han mente at Imperialistene var ute etter å knuse det palestinske folket og deres kamp gjennom sine allierte, hovedsakelig representert ved staten Israel. Når maoismen ikke lenger hadde svarene Linstad lette etter vendte han blikket mot Iran. Her fant han Khomeini og hans sjia-islamisme. Man skulle kanskje tro at det å gå fra å være kommunist til muslim var som natt og dag, men likevel finnes de en rekke likheter mellom Linstad som maoist og sjia-muslim. Det mest slående er hvor lite fiendebildet har forandret seg i overgangen mellom disse to ideologiene. I tråd med Khomeinis syn, så Linstad fortsatt på imperialistene som den største fienden, og USA og Israel sammen med Storbritannia var hovedfiendene. Grunnlaget for at akkurat disse ble utpekt til hovedfiender var fordi de var ute etter herredømme og kontroll. De ønsket å herske

²⁹⁴ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 207 & Linstad, Trond Ali. ”Muslimsk manifest” *Aftenposten* 25.1.2010, s. 5

²⁹⁵ Se Heier, Ingvi. ”Sammen i felles hat mot USA” *Aftenposten.no* 26.1.2010
<http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Sammen-i-felles-hat-mot-USA-232341b.html>

over hele folket i Midtøsten, ikke bare i Iran. Det er også interessant å påpeke at de samme elementene som trakk Linstad mot maoismen, fant han også igjen i Khomeinis sjia-islamisme. Islamismen som maoismen, tilbød en komplett verdensanskuelse, i tillegg til at den var revolusjonær og hadde som mål om å gjøre verden til et bedre sted.

I sammenheng med dette påpeker også Øystein Sørensen hvor slående lik flere av momentene i Linstads manifest er opp mot Khomeinis islamisme. Han trekker blant annet fram momentene om islam som offensiv og revolusjonær, og sikter mot å skape en bedre verden. Videre er det muslimer som motstandere av det liberale demokratiet og den sekulære vestlige kultur som belyses. I tillegg til retorikken som er anti-imperialistisk og anti-kolonialistisk. Hovedfienden er USA og Israel og deres allierte, og væpnet kamp mot fienden er fullt ut akseptabel bare den ikke er ukritisk. Sørensen legger også til at Linstads manifest, som med Khomeinis politiske hovedverk, ikke fokuserer på den teologiske splittelsen mellom sunni og sjia. Referansen er hele tiden muslimer som en kollektiv enhet. Som Khomeini gjør Linstad også krav på å være bærer av den eneste og korrekte forståelsen av islam. Alternative forståelser blir avvist. Det påpekes også at Linstad er en ”selvbestaltet talsmann for alle muslimer”, og mener å ”kjenne muslimenes sanne interesser”. Avslutningsvis legger Sørensen til at man hos Linstad, som hos Khomeini og andre islamistiske ideologer, kan fornemme en ”dobbel, lettere paradoksal holdning”. På den ene siden forsikringer om en total ydmykhet overfor Gud. På den andre siden har en skråsikker forestilling om at man selv forfekter den eneste rette tolkningen av Guds vilje.²⁹⁶

Som vi allerede har vært inne på kom det en rekke kommentarer på Linstads manifest. Et av punktene som fikk mest oppmerksomhet var det som handlet om det liberale demokratiet. Dette resulterte i at Linstad skrev et innlegg en drøy måned senere hvor han kommer nærmere inn på dette. Her påpeker han blant annet at det liberale demokratiet er for mange som en slags ”fetisj”, nærmest en ”hellighet”, som man ikke skal røre ved. Linstad mener at det liberale demokratiet på sikt ikke bærer fordi det ikke klarer å løse de store utfordringene vi står overfor. Allerede nå ser Linstad tegn på at det liberale demokratiet viser ”opløsningstendenser” i ”det enkelte samfunn og

²⁹⁶ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 207

internasjonalt”, uten å komme inn på hva dette dreier seg om. Han påpeker at dette kun er starten, og at mer vil vise seg etter hvert. Linstad tillater seg også å spørre om det religiøse demokratiet kunne være et alternativ til det liberale demokratiet, selv om han anser dette for å være ”prematurt”.²⁹⁷

Om Khomeini

Linstad forfektet ikke bare Khomeinis sjia-islamistiske tolkning av islam. Han var også en ihuga tilhenger av mannen bak. Interessen for Khomeini og regimet i Iran startet allerede i 1979, og vokste etter hvert som årene gikk. Mens flere og flere vendte ryggen til Khomeini og Iran, gikk Linstad motsatt vei, og opprettholdt støtten så vel som interessen. Dette på tross av at det stadig dukket opp ny informasjon om forholdene som rådet i Iran. Ved flere anledninger har vi sett hvordan Linstad har forsvart Khomeini og regimet i Iran mot kritikk fra ulike hold. Selv den dag i dag, en mannsalder senere, er det tydelig at Linstad fortsatt ser opp til Khomeini. Dette kommer tydelig fram i en tale han holdt i juni 2012, på en minnestund i anledning årsdagen for Khomeinis død. I talen går han rett på sak og hyller Khomeini fordi han ”gikk i spissen for å gjenreise islam, og lærte oss å styrke troen”. Han ”fortjener å æres, av vårt fulle hjerte” sier Linstad, og slår fast at ”Imam Khomeini var – og er – vår leder”. Videre fremhever han at det var Khomeini som ”satte islam tilbake på verdenskartet” og gjenreiste ”islam, som sosialt og politisk system” etter mange år i dvale.²⁹⁸

I talen hyller han også Khomeinis aggressive holdninger til Vesten på følgende måte; ”Imam Khomeini kalte USA for ”den store Satan”. Og England, Frankrike og Russland som de mindre ”Sataner”. I dette hadde han rett”. I følge Linstad er man ”tillært å respektere de makter, og det systemet som de har skapt”, og oppfordrer med dette muslimer til å ”se gjennom de falske idealer” og riste av seg denne forestillingen. Talen avsluttes med at Linstad oppfordrer de oppmøtte til å ”respektere og ære Imam Khomeini” og ”lære og bli inspirert av ham”. Han legger til at både imamen og islam forventer ”at vi skal følge hans eksempel”. ”Den utfordringen tar vi

²⁹⁷ Linstad, Trond Ali. ”Ufyselige meninger?” *Aftenposten* 2.3.2010, s. 52

²⁹⁸ Linstad, Trond Ali. ”Imam Khomeinis Iran” *Koransen.no* 2.6.2012. <http://koranen.no/imam-khomeinis-iran/>

med oss” sier Linstad og avslutter talen.²⁹⁹ Dette viser at Linstads forhold til Khomeini og regimet i Iran er minst like sterkt i dag som tidligere, om ikke enda sterkere. Utover talen kan det også nevnes at Linstad ser ut til å følge nøye med på det som skjer i Iran, og skriver stadig om dette i ulike aviser. Dette understreker også påstanden om at Linstads forhold til Iran ikke har blitt dårligere med årene.³⁰⁰

Om ekstreme islamister

Ut fra de som har blitt drøftet i denne oppgaven er det liten tvil om at Linstad anser Khomeinis sjia-islamisme for å være den rette tolkningen av islam. På bakgrunn av dette er det derfor interessant å se hvordan han forholder seg til andre former for islamisme, spesielt den islamske stat (IS) og Profetens Ummah.

Profetens Ummah er en norsk sunnimuslimsk gruppe som følger den salafistiske³⁰¹ retningen av islam. Gruppen har på programmet å innføre sharialover i Norge, og ønsker ikke å rette seg etter norske lover. I tillegg til dette har de også erklært åpen støtte til den islamske staten (IS).³⁰² Linstad kommer nærmere inn på denne gruppen i et innlegg med tittelen ”Ekstreme ”islamister” kan også ha rett”. Innledningsvis gir Linstad uttrykk for at han ikke støtter opp om gruppens standpunkt, men åpner for muligheten for at de kan ha rett i ”enkelte spørsmål” som vedrører Norges utenrikspolitikk. Han trekker blant annet fram gruppens kritiske standpunkt til Norges deltakelse i krigen i Afghanistan. Linstad er enig i dette, og spør seg hva i alle dager norske soldater egentlig har hatt å gjøre i Afghanistan. Han lurer også på om det har foregått noen form for ”selvransakelse her hjemme, om hva vi egentlig har vært med på? Under USAs vinger?”. Linstad trekker også fram at gruppen kan ha rett i spørsmålet om ”Israels undertrykking og urett mot palestinerne” som foregår med ”støtte fra USA og Vesten, der Norge også spiller med, eller i beste fall er taus”. Dette var også Linstad inne på i manifest to år tidligere, og det derfor liten tvil om at han enes med Profetens Ummah i dette anliggende. Det bekrefter han for så vidt også på

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Se for eksempel Linstad. ”Hva med vår egen vold? *Aftenposten* 21.2.2005, s.21, ”Godt valg i Iran” *Klassekampen* 29.6.2005, s. 3, ”Parlamentsvalg i Iran” *Klassekampen* 5.5.2008, s.17, ”Irans styre er legitimt” *Vårt land* 6.8.2009, s. 3, ”Iran i verden” *Klassekampen* 26.5.2009, s. 17 og ”Urimelige krav mot Iran” *Klassekampen* 26.7.2012, s. 17

³⁰¹ En fundamentalistisk tolkning som ønsker å vende tilbake til en bokstavelig tolkning av de islamske grunnlagstekster i Koranen og Hadith og ønsker å ”renske” islamsk tro og praksis for elementer som anses som ”ikke-islamske”. ”Salafisme” <https://snl.no/salafisme> Hentet 8.3.2017

³⁰² Garvik Olav & Stenersen Anne. ”Profetens Ummah” i *Store Norske leksikon* https://snl.no/Profetens_Ummah hentet 8.3.2017

slutten av innlegget med å si at i ”slike og liknende spørsmål kan opposisjonelle ha rett”, og spørsmålet er om vi tør å innse det.³⁰³

Linstad tar også for seg den islamske staten (IS), og har gitt ettertrykkelig uttrykk for hva han mener om denne gruppen og deres teologiske grunnlag. Mens det kan sies at han hadde noen ting til felles med Profetens Ummah, er det tydelig at dette ikke er tilfellet med IS. I følge Linstad er ikke IS muslimer en gang, de er det ”like lite som Ku Klux Klan er ”kristne””.³⁰⁴ For øvrig er IS, i likhet med Profetens Ummah, en sunnimuslimsk gruppe som forholder seg til den wahabistiske³⁰⁵ retningen av islam. Religiøst sett anses IS for å være svært konservativ, og ønsker å styre samfunnet etter en ekstremt rigid tolkning av sharialovene i Koranen. Gruppen definerer seg som et nytt kalifat for hele den islamske verden med religiøs autoritet over alle verdens muslimer.³⁰⁶ I et innlegg i *Dagbladet* kommer Linstad nærmere inn på hva han mener om den sunni-islamistiske terrorgruppen. Noe av det første som slås fast er at ”IS står mot islam”, og at de er ”langt bortenfor islam” med sin ”forherligelse av terror, ekstrem kvinneundertrykking og den ytterste sekterisme”. Dette må ”forklares og vises”, og måten Linstad gjør det på er å vise til sitater fra Koranen og hvordan IS forholder seg til disse. På denne måten demonstrerer han hvordan IS avviker fra det som står i Koranen og fra islam, samtidig som han tydelig markerer avstand til terrorgruppen og deres ideologi.³⁰⁷ Hovedpoenget her er at Linstads forståelse av islam sammenfaller dårlig med den forståelsen IS og andre sunni-islamistiske grupper bygger på. Mens Linstad ser på muslimer som en kollektiv enhet og er åpen for samarbeid, er grupper som IS overhodet ikke interessert i samarbeid og enhet. Hos IS er det helt avgjørende at alle skal tro nøyaktig det samme som dem. I følge IS kan ikke sjia-muslimer en gang betraktes som muslimer, og de anser regimet i Iran for å være islams verste fiende.³⁰⁸

Linstad starter innlegget med å trekke fram trosbekjennelsen: ”Det er ingen annen Gud enn Gud (Allah) og Muhammed er hans sendebud”. Mens vanlige muslimer forholder seg til dette, har IS har endret det til å bli: ”Den som ikke tror nøyaktig som

³⁰³ Linstad, Trond Ali. ”Ekstreme ”islamister” kan også ha rett” *VG* 13.11.2012, s. 34-35

³⁰⁴ Linstad, Trond Ali. ”Niqa og IS” *Koranen.no* Oktober 2016

³⁰⁵ Denne retningen deler mange likhetstrekk med salafismen og er den grunnleggende tenkningen i Saudi-Arabia

³⁰⁶ Leraand, Dag. ”Den islamske stat (IS)” i *Store Norske Leksikon* https://snl.no/Den_islamske_stat_%28IS%29 hentet 8.3.2017

³⁰⁷ Linstad, Trond Ali. ”IS mot islam” *Dagbladet* 5.4.2016, s. 30-31

³⁰⁸ Sørensen, Øystein. ”*Dabiq*—profesjonell propaganda med apokalyptisk perspektiv” i *islamisme. Ideologi og terror*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2016), s. 255

oss, er vantro og kan drepes”. Linstad mener at dette er både ”blindt og sekterisk”. Videre kommer han inn på hadith´er, tradisjoner fra profeten Muhammad. Disse er viktige, men han understreker at ikke alle er autentiske, og at mye av innholdet er konstruert. IS derimot, plukker ut selvvalgte hadith´er og ”bruker dem for liv og død”, til egne formål. Linstad påpeker også at IS er flinke til å rope ”Allahu Akhbar” (Gud er stor), men glemmer at Gud har andre viktige egenskaper som for eksempel at han er ”barmhjertig og nådig”. Dette er ”fremmedord” for IS.³⁰⁹

Linstad fremhever også at Koranen legger vekt på at det ikke skal være noe tvang i troen. ”La de som ønsker det, tro, og de som ikke ønsker det, la være”. IS på sin side, ”antar guds rolle – og tvinger folk til tro”. Det er også en rekke andre områder hvor IS avviker fra det som står i Koranen. For eksempel verdsettes intellekt, tenkning og kunnskap i islam, mens dette ikke er tillatt hos IS. De er ”bundet av former og riter”. Linstad mener også at ”Å erkjenne Gud ligger ikke hos IS – som Koranen sier – i gode handlinger, barmhjertighet og det vakre, men i bokstavtro og rigide regler”. Også i synet på kvinner avviker IS fra Koranen, som stiller menn og kvinner likt. Hos IS er en ”kone plassert under ektemannen, en datter under far eller bror og kvinner under menn i samfunnet”. ”Kvinner er ikke selvstendige, uavhengige og ansvarlige individer” skriver Linstad. Han påpeker også at IS driver med slaveri fordi ”En jurist i Saudi-Arabia har avgitt fatwa (lovtolkning) om at slaveri fortsatt er tillatt”.³¹⁰ Det er ut fra det som har blitt trukket fram her, trygt å konkludere med at Linstad ikke har mye til overs for IS.

³⁰⁹ Linstad, Trond Ali. ”IS mot islam” *Dagbladet* 5.4.2016, s. 30-31

³¹⁰ *Ibid.*

Kapittel 8:

Sammendrag og konklusjon

Sammendrag

I denne oppgaven har jeg redegjort for Trond Ali Linstads ideologiske utvikling i lys av Maos kommunisme og Khomeinis sjia-islamisme. Oppgaven har vist hvordan Linstad gikk fra å være en ihuga maoist og palestinaaktivist på 1970-tallet til å konvertere til Khomeinis sjia-islamisme på 1980-tallet. Linstad ble tidlig en del av Sosialistisk Ungdomsforbund (SUF), og ble tiltrukket av maoismen fordi han ønsket å forstå verden samtidig som han var på jakt etter grunnleggende rettferdighet. Maoismen tilbød en komplett verdensanskuelse, i tillegg til at den var revolusjonær og hadde som mål å gjøre verden til et bedre sted. Som maoist og medlem av AKP(m-l) investerte Linstad mesteparten av sin tid i arbeidet med Palestinakomiteen og for det palestinske folk. Han var også en aktiv motstander av imperialismen, hovedsakelig representert ved Israel, som han mente var skyldig i det palestinske folkets situasjon.

Linstad dro ofte nedover til Midtøsten for å arbeide som lege for palestinerne. Etter hvert som han hadde tilbrakt mer tid i Midtøsten fikk han et nytt perspektiv på tingenes tilstand. Det gikk det opp for han at maoismen ikke lenger strakk til som verdensanskuelse, og at den ikke passet inn i den virkeligheten han nå var en del av. Det var da han oppdaget at Khomeinis tolkning av islam favnet bredere og hadde en mer fullendt verdensanskuelse enn maoismen. Det resulterte i at Linstad etterhvert konverterte til islam, og tok mellomnavnet Ali for å markere at han gikk fullt inn i rollen som muslim. Det var ingen overraskelse at Linstad til slutt konverterte til islam med tanke på han hadde forsvart Khomeini og regimet i Iran i mange år.

Linstad fortsatte å arbeide for palestinerne etter at han konverterte. Samtidig ble han også en aktiv og sentral person i det muslimske miljøet. Han begynte å fokusere på temaer som kunne relateres til hans tolkning av islam. Disse temaene har dreide seg

om alt fra homofili, dødsstraff og jøder til staten Israel og ekstreme islamister. Noen av temaene går igjen fra tiden som maoist mens andre temaer er nye. I 2010 publiserte Linstad et såkalt muslimsk manifest hvor han ga sin ”oppskrift” på hvordan han mener en muslim bør være og handle. Manifestet bidrar til å gi en dypere forståelse av Linstads ideologiske tankegodt som strekker seg fra tanker om islam, til synet på det norske politiske demokratiet. Manifestet har sammen med offentlige uttalelser og debatter vært med på å belyse viktige sider ved Linstads islamisme, og hvor slående lik den er Khomeinis sjia-islamisme.

Konklusjon

Etter å ha fulgt Trond Ali Linstad over en periode på 46 år er det nå på tide med en endelig og avsluttende konklusjon. I denne oppgaven har hovedproblemstillingen vært å se på hvilke elementer av kontinuitet og brudd man kan se i Linstads ideologiske utvikling fra 1970 til 2016. I sammenheng med problemstillingen har det vært interessant å se hvilke aspekter Linstad har lagt størst vekt på innenfor Maos kommunisme og Khomeinis sjia-islamisme. Det har også vært interessant å spørre seg hvorvidt Linstads utvikling og argumentasjon kan vise til noen likhetstrekk og forskjeller mellom maoisme og Khomeinis sjia-islamisme, og i hvilken grad Linstad passer inn under definisjonen av en islamist.

Det som har blitt belyst, analysert og drøftet i løpet av denne oppgaven har påvist en rekke elementer av kontinuitet i Linstads ideologiske utvikling. Det første elementet av kontinuitet mellom hans maoisme og sjia-islamisme er søken etter en komplett verdensanskuelse. Linstads draging mot maoismen var knyttet til et dypt ønske om å forstå verden og de fenomener som omga han, samtidig som han var på jakt etter grunnleggende rettferdighet i verden. Maoismen tilbød en komplett verdensanskuelse og hadde den gang de svarene han lette etter. Den var også revolusjonær og hadde, i likhet med Linstad selv, som mål om å gjøre verden til et bedre sted. Etter hvert som Linstad hadde tilbrakt mer tid i Midtøsten gikk det opp for han at Mao ikke lenger hadde de svarene han lette etter. Det var da han oppdaget Khomeinis sjia-islamisme. Akkurat som maoismen, kunne Khomeinis sjia-islamisme tilby en komplett verdensanskuelse, samtidig som den var revolusjonær og hadde som mål om å gjøre

verden til et bedre sted. De samme elementene som gjorde at Linstad en gang ble trukket mot maoismen, og senere Khomeinis sjia-islamisme, viser at han har en totalitær tilnærming til ideologiene. Både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme passer inn under definisjonen på totalitære ideologier. Dette er fordi begge er revolusjonære ved at de ønsker et revolusjonært brudd med det bestående. De tilbyr svar på et hvert spørsmål og har løsninger på alle typer problemer, samtidig som de ønsker å gjøre verden til et bedre sted. Både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme påberoper seg å ha funnet oppskriften på det perfekte samfunnet, og alle midler er tillatt for å nå dette målet.

Det er ikke bare søken etter en altomfattende verdensanskuelse som går igjen. Linstads palestinaaktivisme og anti-imperialisme er også gode eksempler på elementer av kontinuitet. Dette forblir mer eller mindre uendret i overgangen fra maoismen til Khomeinis sjia-islamisme. I sin tid som maoist gjorde Linstad sitt ypperste for å hjelpe de undertrykte palestinerne. Dette gjorde han ved å arbeide som lege for palestinerne og gjennom sitt arbeid i Palestinakomiteen. Linstad var også en aktiv motstander av imperialismen. I følge Linstad var imperialistene ute etter å knuse det palestinske folket og deres kamp gjennom sine allierte, hovedsakelig representert ved staten Israel. Israel og USA ble utpekt som hovedfiender. I forbindelse med dette er det også interessant å påpeke at Linstad, som en uttalt motstander av imperialismen, selv anså seg for å være en slags imperialist når han forsøkte å hjelpe menneskene i Midtøsten ved hjelp av vestlige marxistiske dogmer. Dette var noe av grunnlaget for at han etter hvert valgte å konvertere. Linstad fortsatte å arbeide for det palestinske folket etter at han konverterte, og dette engasjementet kan også ses i sammenheng med valget om å konvertere. Linstad så nemlig på islam som en kraft som ville feie over Midtøsten og frigjøre det palestinske folket. Dette hadde ikke maoismen lyktes med.

Linstads anti-imperialistiske holdninger, spesielt fiendebildet, endret seg heller ikke stort overgangen fra maoismen til Khomeinis sjia-islamisme. Det var fortsatt imperialistene som ble ansett for å være den største fienden. USA og Israel ble sammen med Storbritannia utpekt som hovedfiender fordi disse landene ønsket herredømme og kontroll over Midtøsten. Dette fiendebildet samsvarer i stor grad med

det han hadde hatt som maoist. Den største forskjellen er at det ikke lenger er like spesifikt. Nå er det ikke lenger kun palestinerne som skal frigjøres, men hele Midtøsten.

I sammenheng med fiendebildet er det også interessant å påpeke en stor grad av kontinuitet i Linstads kritikk av sionismen og staten Israel. Som maoist og palestinavenn var Linstad opptatt av å kritisere staten Israel og sionismen. I følge Linstad gjennomsyret den sionistiske ideologien de aller fleste sidene ved staten Israel. Han anså også sionismen for å være rasistisk fordi den tillegger jødene spesielle egenskaper, samtidig som den diskriminerer palestinerne og behandler dem som annen klasses borgere. Det er også viktig å trekke fram Linstads sammenligning av Israel med apartheid i Sør-Afrika. De som ikke er jøder, hovedsakelig palestinerne, har ikke de samme rettighetene som det jødene har. Som maoist og medlem av palestinakomiteen stilte Linstad seg også bak palestinernes, og de ikke sionistiske jødernes krav om en demokratisk palestinsk stat, med like rettigheter til alle innbyggere. Mesteparten av denne kritikken forble uendret etter at han konverterte til islam. Israel var fortsatt en sioniststat som kunne sammenlignes med apartheidregimet i Sør-Afrika. Han mente fortsatt at løsningen for det palestinske folket var en demokratisk stat i hele Palestina, fri for rasisme og sionisme, med like rettigheter til alle innbyggerne.

I forbindelse med rettigheter kan man også se sterke elementer av kontinuitet i Linstads kritikk av menneskerettigheter som begrep. Mot slutten av Linstads maoistiske periode ble han stadig mer interessert i Khomeini og regimet i Iran. Flere ganger tok han pennen fatt og forsvarte regimet mot kritikk fra ulike hold. En viktig del av dette forsvaret var Linstads kritiske holdning til menneskerettigheter. Han mente at dette var et vestlig-skapt begrep som kun gjenspeilte vestlige verdier og menneskesyn. Et slikt begrep kan derfor ikke være allmenngyldig og globalt gjeldende for alle samfunn. I følge Linstad er det de kulturelle og politiske forholdene i et land som skal avgjøre hva som er de viktigste rettighetene. Ikke et begrep skapt ut fra vestlige premisser. Linstad ser på det vestlig-konstruerte menneskerettighetsbegrepet som en form for imperialisme. Han mener begrepet er en form for fremmed påvirkning, hvor målet er å forbedre situasjonen i en annen kultur

ut fra egne premisser. I følge Linstad er folket selv i stand til å løse sine egne problemer og sørge for at individets rettigheter ivaretas dersom fremmed innblanding holdes på avstand. Selv om Linstad skrev om dette temaet mens han fortsatt var maoist, er det ingen grunn til å tro at han endret syn etter at han konverterte til islam. Dette ble tross alt skrevet for å forsvare Iran.

De ulike elementene som har blitt trukket fram viser en stor grad av kontinuitet i Linstads ideologiske tankegods fra maoismen til Khomeinis sjia-islamisme. Det er helt tydelig at flere av elementene som var viktigst for Linstad som maoist forble mer eller mindre uendret etter at han konverterte til islam. På tross av en rekke elementer av kontinuitet i Linstads ideologiske utvikling finnes det naturligvis elementer av brudd som også må fremheves. Det mest åpenbare bruddet er overgangen fra en ateistisk verdensanskuelse fra Kina til en teologisk basert verdensanskuelse fra Iran. At Linstad gikk fra å være ateist til å bli muslim og religiøs kan betegnes som et stort brudd. De tanker og refleksjoner som fulgte med overgangen til Khomeinis sjia-islamisme er også viktig å framheve i denne konteksten. Store deler av Linstads tankegods endret seg ved at han nå fikk en religiøs komponent i tillegg. Nå var ikke lenger Mao den høyeste autoriteten. Mao hadde blitt erstattet med Allah og Khomeini. Nå var det islam som hadde svarene Linstad søkte etter. For Linstad ble islam mer enn bare en religion. Hans forståelse av islam skiller ikke mellom religion og samfunn. De er ett, det samme er også religion og politikk. Islam er ut fra denne tankegangen et helhetlig system med sin egen kultur, sivilisasjon, moralske normer og et økonomisk system helt ulikt det sosialistiske. Ut fra dette systemet blir de sosiale og politiske oppgavene religiøse oppgaver. Linstads tilnærming til islam markerer kanskje det største bruddet fra maoismen til Khomeinis sjia-islamisme, og er en av de mest markante forskjellene mellom de to ideologiene. Linstads tilnærming viser at han har en totalitært preget forståelse av islam.

Et annet interessant brudd i forbindelse med dette er Linstads syn på maoismen og marxismen etter at han hadde konvertert til islam. Ut fra sitt nye ståsted mener Linstad å se at det ikke er en tilfeldighet at det kommunistiske manifest opererer med siviliserte og barbariske land. I dette ser han en innebygd tankegang om at "vår" sivilisasjon, altså den europeiske, er mer høyverdig enn andre sivilisasjoner. I følge

Linstad strekker ikke marxismen eller maoismen til som verdensanskuelse. Sentrale deler av den er feil, og den går ikke dypt nok til verks i sine analyser. Linstad betviler også hvorvidt Mao, som forsøkte å fjerne seg fra denne eurosjøvinismen, klarte å lage en revolusjonær teori som fullt ut bygde på indre forhold i Kina. At Linstad nå stiller seg kritisk til sin gamle verdensanskuelse er lettere å forstå hvis vi ser Khomeinis sjia-islamisme i sammenheng med totalitærismeteori. Som en totalitær ideologi gjør Khomeinis sjia-islamisme krav på å være den eneste sannhet, og andre sannheter blir avvist. Dette er fordi totalitære ideologier prinsipielt og konsekvent er antipluralistiske.³¹¹

Linstads syn på den tredje verden som maoist og senere sjia-muslim er også et viktig brudd. Som maoist anså Linstad de fattige og undertrykte landene i den tredje verden for å være en hovedkraft i kampen mot imperialismen. Disse landene skulle stå sammen og bekjempe imperialismen. Etter at han konverterte endret dette synet seg betraktelig. Nå var det ikke lenger landene som skulle bekjempe imperialismen, men islam og den islamske revolusjonen. Islam skulle bli en tredje faktor på lik linje med supermaktene og maktblokkene. Linstad hadde tro på at den islamske revolusjonen som hadde feid over Iran, ville spre seg til resten av Midtøsten, og sikre at de over en milliard muslimene, palestinerne inkludert, ville få en annen identitet og tilhørighet enn det som var fastsatt av dagens landegrenser. Som maoist hadde den tredje verden hovedsakelig dreid seg om Palestina. Etter at han konverterte, utvidet dette seg til å gjelde alle muslimer i Midtøsten, ikke bare palestinerne. Muslimene var nå en felles gruppe med en felles identitet som gikk på tvers av landegrenser.

Det siste bruddet som må trekkes fram er Linstads syn på jøder etter at han konverterte til islam. Linstads kritikk av sionismen og staten Israel har røtter helt tilbake til hans tidlige maoistiske periode. Kritikken av jøder som folkegruppe ser vi først etter at han konverterte til islam. At Linstad avstod fra å kritisere jøder i sin tid som maoist henger sammen med Palestinakomiteens offisielle linje om å skille mellom antisemittisme og antisjonisme. Khomeini derimot, var ikke like nøye på dette skillet. I følge Khomeini var jødene et aggressivt folk som ønsket å utrydde islam og etablere jødisk dominans i hele verden. Linstad på sin side, er ikke like

³¹¹ Sørensen. *Drømmen om det fullkomne samfunn* (2011), s. 42

bombastisk i sine uttalelser. Han begrenser seg til å kritisere den sionistiske gruppen av jøder. Det er først i nyere tid at vi får vite noe konkret om dette. Linstad stiller seg kritisk til jøder fordi han mener at de har stor innflytelse innen medier og politikk. Han er også skeptisk til jødene fordi de tidvis snakker varmt om saker som er viktig for folk, som demokrati og menneskerettigheter. I mange tilfeller er dette, i følge Linstad, kun en fasade for å fremme egne interesser. Linstad fremhever spesielt Israel-lobbyen i USA. Her er de sionistiske jødene meget dyktige i å påvirke opinionen, ofte ved bruk av urene midler. At Linstad har uttalt seg slik om de sionistiske jødene som gruppe etter at han ble muslim, er et klart brudd i forhold til perioden som maoist. Den gang kritiserte han hovedsakelig sionismen som ideologi og statsdannelsen Israel som bygde på denne ideologien.

Etter å ha belyst ulike elementer av kontinuitet og brudd i Linstads ideologiske utvikling, er det interessant å fremheve aspektene han har lagt størst vekt på innenfor maoismen og Khomeinis sjia-islamisme. Den tidligere analysen og oppgaven som helhet har utpekt noen aspekter som mer framtrædende enn andre. Et av de mest framtrædende er Linstads behov for en altomfattende verdensanskuelse. Både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme tilbyr, ut fra ulike utgangspunkt, forklaringer som har vært essensielle i Linstads forståelse av verden. Hver ideologi bidrar med sin oppskrift på hvordan det perfekte samfunnet skal se ut, og hvordan det skal oppnås. I sammenheng med dette har Linstad også lagt stor vekt på det revolusjonære aspektet ved ideologiene. Både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme ser på revolusjon som en viktig komponent i oppnåelsen av det perfekte samfunnet. Folket skal være spydspissen i en revolusjonær omveltning med mål om å skape et bedre samfunn.

Jeg vil også hevde at den tredje verden er et aspekt Linstad har lagt stor vekt på. I tiden som maoist så han på landene i den tredje verden som hovedkraften i bekjempelsen av imperialismen. Etter at han konverterte var det islam som skulle bringe folket sammen og knuse imperialismen. I sammenheng med dette er det også viktig å trekke fram Linstads fiendebilde. Som vi har sett tidligere har han lagt stor vekt på dette både som maoist og sjia-islamist. Gjennom sin altomfattende karakter tilbød maoismen og Khomeinis sjia-islamisme et fiendebilde som passet godt sammen

med Linstads engasjement for det palestinske folk. Fra Linstads ståsted var det Israel og USA som var de verste fiendene fordi de var skyldig i palestinernes situasjon. Det er også interessant å påpeke at etter Linstad konverterte til Khomeinis sjia-islamisme ble hans totalitært-pregede syn mer uttalt enn hva det hadde vært i tiden som maoist. Linstads behov for en altomfattende verdensanskuelse viser at det totalitære aspektet ved både maoismen og Khomeinis sjia-islamisme har vært viktig for han. Dette blir som nevnt enda tydeligere etter at han konverterte. Flere ganger har han gitt uttrykk for en totalitær tenkemåte, hvor islam blir betraktet som mer enn bare religion. For Linstad er islam et helhetlig system bestående av både religion, samfunn og politikk. Religion og samfunn er ett, det samme er også religion og politikk. De sosiale og politiske oppgavene blir ut fra Linstads syn, religiøse oppgaver. Denne måten å se islam på viser at Linstad har en totalitær tilnærming til Khomeinis sjia-islamisme.

Diskusjonen rundt Linstads ideologiske utvikling og hvilke aspekter han har lagt størst vekt på, har fremhevet noen likhetstrekk og forskjeller mellom maoisme og Khomeinis sjia-islamisme det er verdt å løfte fram. Den mest åpenbare likheten er ideologienes totalitære natur. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at begge ideologiene tilbyr en altomfattende verdensanskuelse med løsninger på alle typer problemer og svar på et hvert spørsmål. Et annet fellestrekk er at begge ønsker et revolusjonært brudd med det bestående. De mener selv at de har funnet oppskriften på det perfekte samfunnet. Ved å innføre det perfekte samfunnet vil verden bli et bedre sted, og alle midler er tillatt for å nå dette målet. De som ikke er enige eller gjør motstand blir betraktet som fiender.

Hos begge ideologiene kan man også spore en sterk anti-imperialistisk retorikk hvor imperialistene, spesielt USA, blir betraktet som de verste fiendene. Maoismen ser på imperialismen som trussel fordi de imperialistiske landene er ute etter å undertrykke folket i den tredje verden. For å bekjempe imperialismen må de fattige og undertrykte landene i den tredje verden gå sammen og støtte hverandre i kampen. Først da vil imperialismen forsvinne. Khomeinis sjia-islamisme har mye til felles med maoismen i synet på imperialismen. Den største forskjellen er at Khomeini anser imperialismen for å være en trussel mot islams eksistens. Han mener at imperialistene ønsker å skape

de rette forholdene slik at islam kan tilintetgjøres. For Khomeini er islam det positive motstykket til imperialismen, og den viktigste komponenten i bekjempelsen av imperialismen. Khomeinis sjia-islamisme retter seg mer spesifikt inn mot Midtøsten i motsetning til maoismen som er mer generell på dette punktet.

Det som har blitt diskutert så langt viser at det finnes flere likhetstrekk mellom maoismen og Khomeinis sjia-islamisme på et generelt nivå. Det er først når vi dykker dypere ned i disse likhetene at forskjellene blir tydeligere. Den største forskjellen er utvilsomt det religiøse aspektet. Islamismen bygger utelukkende på religion, mens maoismen er ateistisk. Khomeinis sjia-islamisme finner løsninger og svar gjennom å tolke islams hellige skrifter og tradisjoner. Koranen er veiledningen til hvordan et samfunn skal organiseres. Islam har løsningen på alle politiske, sosiale og økonomiske spørsmål. Religion og samfunn er ett, det samme er også religion og politikk.. Allah er den aller høyeste autoritet innenfor Khomeinis sjia-islamisme. I maoismen er det Mao som innehar denne rollen. Til slutt er det også interessant å påpeke forskjellen i de to ideologienes syn på jøder. Mens maoismen sier lite om jødene, er Khomeini uttalt negativ i sitt syn på jødene som folkegruppe. Khomeini mener at jødene er et aggressivt folk som ønsker å utrydde islam og etablere jødisk dominans i hele verden.

Helt til slutt vil det ut fra det som har blitt diskutert og behandlet i denne oppgaven være interessant å se på hvilken måte Linstad kan sies å være en islamist. En islamist er som tidligere nevnt en person som forholder seg til en politisk ideologi basert på islam. En islamist skiller ikke mellom islam og islamisme. Religion er politikk og politikk er religion. Dette er et syn Linstad har gitt uttrykk for ved flere anledninger. For han er islam en helhetlig samfunnsmodell. Religion og samfunn er ett, det er samme er også religion og politikk. Sosiale og politiske oppgaver blir ut fra dette religiøse oppgaver. Linstad skiller altså ikke mellom islam og islamisme. I sammenheng med dette er det også viktig å påpeke at Linstads forståelse av islam er slående lik Khomeinis på flere områder. Det er for så vidt ikke så rart med tanke på at han har vært en uttalt tilhenger av Khomeinis sjia-islamisme i en årrekke. Dette kommer spesielt godt til uttrykk i Linstads manifest fra 2010. I tråd med Khomeinis islamisme, ser Linstad på islam som offensiv og revolusjonær, med mål om å skape

en bedre verden. Som Khomeini, er Linstad motstander av det liberale demokratiet og den sekulære vestlige kulturen. Han gir også uttrykk for en anti-imperialistisk retorikk, hvor USA, Israel og deres allierte blir stemplet som hovedfienden. Væpnet kamp mot fienden er legitimt så lenge den ikke er ukritisk. Linstad, som Khomeini, fokuserer ikke på den teologiske splittelsen mellom sunni og sjia-muslimer. Muslimer er en kollektiv enhet. Som Khomeini, gjør Linstad også krav på å være bærer av den eneste og korrekte forståelsen av islam, andre forståelser blir avvist. Disse elementene viser tydelig at Linstad passer inn under definisjonen av islamist som har ligget til grunn for denne oppgaven.

Videre forskning

Denne oppgaven går i dybden i Trond Ali Linstad og hans ideologiske utvikling, et tema det til nå har blitt skrevet veldig lite om. I arbeidet med oppgaven har det dukket opp flere temaer det kan være interessant å forske mer på. For eksempel kan man se mer på maoisme og islamisme i et totalitarismeperspektiv, både i norsk og internasjonal sammenheng. Det er spesielt interessant å se på dette i en norsk sammenheng fordi det er et tema som har vært lite behandlet. Det kunne også vært interessant å sammenligne sjia-basert islamisme med andre islamismevarianter. For eksempel sunni-islamisme. Det vil også være aktuelt med flere direkte sammenligninger av maoisme og Khomeinis sjia-islamisme, spesielt i lys av totalitarismeteorien. Det har blitt gjennomført sammenligninger av kommunismen og islamismen, men lite om de konkrete tolkningene som har vært essensielle i denne oppgaven.

Kilder og litteratur

Kilder:

Av Linstad:

Linstad, Trond Ali. *Glimt fra et annet Iran* (Oslo: Jasmin Forlag, 1987)

”Blindt om Israel fra VG” *Koransen.no* 15.6.2014. <http://koranen.no/blindt-om-israel-fra-vg/>

”For dødsstraff” *Koransen.no* 7.5.2010. <http://koranen.no/for-dodsstraff/>

”For eller mot dødsstraff” *Koransen.no* 7.6.2008. <http://koranen.no/for-eller-mot-dodsstraff/>

”Homofile ekteskap er ´grotesk´” *Koransen.no* 14.3.2012. <http://koranen.no/homofile-ekteskap-er-grotesk/>

”Homofili og straff” *Koransen.no*. August 2016 (dato ukjent)
<http://koranen.no/homofili-og-straff/>

”Israel 50 år” *Koransen.no* 28.5.2008. <http://koranen.no/israel-50-ar/>

”Israel - 64 år, på bekostning av palestinske rettigheter” 19.5.2012.
<http://koranen.no/israel-64-ar-pa-bekostning-av-palestinske-rettigheter/>

”Israels statsbærende ideologi” *Koransen.no* 29.5.2009. <http://koranen.no/israels-statsbaerende-ideologi/>

”Imam Khomeinis Iran” *Koransen.no* 2.6.2012. <http://koranen.no/imam-khomeinis-iran/>

”Kongens fortjenstmedalje? en redegjørelse” *Koranen.no* 16.11.2012.

<http://koranen.no/kongens-fortjenstmedalje-en-redegjorelse/>

”Tanker om en fatwa” *Koranen.no* 25.2.2009. <http://koranen.no/tanker-om-en-fatwa/>

”Vær kritisk til jøder” *Koranen.no* 28.3.2014. <http://koranen.no/vaer-kritisk-til-joder/>

Øvrige kilder:

Tidsskrifter og aviser:

Adresseavisen: 1985

Aftenposten: 1975, 1991, 2010

Arbeiderbladet: 1975

Dagbladet: 1970, 1975, 1982, 1987, 1989, 1992, 1993, 1996, 2008, 2012, 2016

Fritt Palestina: 1970, 1976

Klassekampen: 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 2008, 2009, 2010

VG: 1989, 2012

Vårt land: 2012

Dokumenter fra AKP(m-l):

Prinsippprogram og vedtekter for AKP(m-l) (Oslo, 1976)

Nettbaserte kilder:

Med forfatter:

Biørnstad, Helle. "Straffes med døden for narkotikaforbrytelser" *Amnesty International* 8.10.2015, sist oppdatert 14.10.2015.

<https://www.amnesty.no/aktuelt/straffes-med-døden-for-narkotikaforbrytelser>

Kjølleberg, Even. "Rushdie-saken skremmer fortsatt" 14.2.2014.

<https://www.nrk.no/dokumentar/25-ar-siden-fatwaen-mot-rushdie-1.11538034>

Lofstad, Ralf. "Advarte mot jøder – får Kongens fortjenstmedalje" *Dagbladet.no*

12.11.2012 <http://www.dagbladet.no/nyheter/advarte-mot-joder---far-kongens-fortjenstmedalje/63032275>

Lofstad, Ralf. "Slottet sletter Fortjenstmedaljen til Trond Ali Linstad" . *Dagbladet.no*

15.11.2012 <http://www.dagbladet.no/nyheter/slottet-sletter-fortjenstmedaljen-til-trond-ali-linstad/63037167>

Moe, Sigird, Lundervold, Linn, Doksheim, Therese & Grønning, Tuva. "Homofili må anses som et avvik" *Dagbladet.no* 13.11.2012.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/homofili-ma-anses-som-et-avvik/63033073>

Torvik, Line. "Å sprengte israelske soldater og militære kan være legitimt" *VG*.

15.7.2003. <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/midtoesten/aa-sprengte-israelske-soldater-og-militaere-kan-vaere-legitimt/a/67956/>

Uten forfatter:

AKP(m-l)." Stiftelseserklæring fra Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene), 1973." <https://www.marxists.org/norsk/reference/diverse/AKP1973.html> Hentet 29.8.16

U.N. General Assembly, 30th session. *Elimination of all forms of racial discrimination* (3379). 10 November 1975

<https://web.archive.org/web/20121206052903/http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/761C1063530766A7052566A2005B74D1> hentet 15.9.2016

Litteratur:

Brandal, Nik.. ”Ved utopiens slutt. Den vestlege maoismen” i *Venstreekstremisme. Ideer og Bevegelser*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2013)

Darian, Roja og Thorsen, Dag Einar. ”Islamister i regjeringskontorene—en sammenligning av Saudi-Arabia, Iran og Tyrkia” i *islamisme. Ideologi og terror*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2016)

Folkvord, Erling. *Rødt! På barrikadene for AKP og RV* (Oslo: Millenium forlag, 1998)

Færøvik, Torbjørn. *Maos rike. En lidelseshistorie* (Oslo: Cappelen Damm, 2013)

Hagen, Roar. ”68 (m-l)” i *(ml)*, red. Terje Tvedt (Oslo: Ad Notam Forlag AS, 1989)

Holm Jensen, Christian. *Sjåhen satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet—AKP(m-l) og den islamske revolusjonen i Iran i perioden 1978-1980* (Mastergradsavhandling, Christian Holm Jensen, 2013)

Horn, Gerd-Rainier. *The Spirit of `68. Rebellion in Western Europe and North America, 1956-1976* (Oxford: Oxford University press, 2007)

Jensen, Egil. *Forvitringen av et kommunistisk prosjekt – En kvalitativ studie av utmeldinger i AKP(m-l)* (Mastergradsavhandling, Egil Jensen, 2008)

Kolakowski, Leszek. *Main currents of Marxism. Its origin, growth, and dissolution. Volume III- The breakdown* (Oxford: Clarendon Press, 1978)

Mozaffari, Mehdi. *Authority in islam. From Muhammad to Khomeini* (London: M.E. Sharp INC, 1987)

Mozaffari, Mehdi. *Islamisme. En orientalsk totalitarisme* (Danmark: Informationens forlag, 2013)

Rognlien, Jon og Brandal, Nik. *Den store ml-boka. Norsk maoisme sett nedenfra* (Oslo: Kagge Forlag, 2009)

Rognlien, Jon og Brandal, Nik. **Bonusutgaven:** ” Bortenfor Sibir er Østen rød” i *Den store ml-boka* (2009)

Sjøli, Hans Petter. *Mao min Mao. Historien om AKPs vekst og fall* (Oslo: Cappelen, 2005)

Skjeseth, Alf. *Sykle på vatnet. Historia om Klassekampen* (Oslo: Samlaget, 2011)

Steigan, Pål. *På den himmelske freds plass. Om ml-bevegelsen i Norge* (Oslo: H. Aschehoug & Co, 1985)

Sørensen, Øystein. *Drømmen om det fullkomne samfunn. Fire totalitære ideologier – En totalitær mentalitet?* (Oslo: Aschehoug, 2011)

Sørensen, Øystein. ”Islamisme, islam og totalitarisme” i *islamisme. Ideologi og terror*, red. Øystein Sørensen, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal (Oslo: Dreyers Forlag, 2016)

Tvedt, Terje. ”Det virkelige Kina i Jens Bjelkes gate” i (*ml*), red. Terje Tvedt (Oslo: Ad Notam Forlag AS, 1989)

Tveit, Odd Karsten. *Alt for Israel. Oslo-Jerusalem 1948-78* (Oslo: J.W. Cappelens Forlag A.S, 1996)

Vanessa Martin. *Creating an Islamic State. Khomeini and the Making of a New Iran* (London: I.B. Tauris, 2000)

Vågstøl, Tarjei. *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986* (Mastergradsavhandling, Tarjei Vågstøl, 2007)

Waage, Hilde Henriksen. *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten* (Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk, 2013)

Øgrim, Tron. *Den vestlige maoismens sammenbrudd og krise i AKP(m-l) – et debattinnlegg om partiteori* (Oslo: Forlaget Oktober A/S, 1982)

Øvrige nettressurser:

Med forfatter:

Garvik Olav & Stenersen Anne. ”Profetens Ummah” i *Store Norske Leksikon*
https://snl.no/Profetens_Ummah hentet 8.3.2017

Leraand, Dag. ”Den islamske stat (IS)” i *Store Norske Leksikon*
https://snl.no/Den_islamske_stat_%28IS%29 hentet 8.3.2017

Uten forfatter:

”liberalisme” <https://no.wikipedia.org/wiki/Liberalisme> hentet 18.1.2017

Palestinakomiteen, ”historie <http://palestinakomiteen.no/om-palestinakomiteen/palestinakomiteens-historie/> hentet 22.9.2016

”PFLP” i *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/PFLP> hentet 22.9.2016

”Salafisme” i *Store Norske Leksikon* <https://snl.no/salafisme> hentet 8.3.2017

”Salman Rushdie” i *Store Norske Leksikon*. https://snl.no/Salman_Rushdie hentet
16.1.2017